

**ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ**

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΑΦΟΥ

**Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ΜΑΡΙΑ
Α.Μ:20308**

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2006-2007

**ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ**

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΑΦΟΥ

**Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ΜΑΡΙΑ
Α.Μ:20308**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ**

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2006-2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

Πρόλογος1

Περίληψη2

Αγγλική Περίληψη3

Α' ΜΕΡΟΣ:

1.Εισαγωγή 4

1.1 Η Κύπρος Πριν και Μετά την Ευρωπαϊκή Ένωση 5-8

1.2 Το Μεταναστευτικό Φαινόμενο στην Ευρώπη και στην Κύπρο
.....9-27

1.2.1 Το Μεταναστευτικό Φαινόμενο στην Ευρώπη9-14

1.2.2 Το Μεταναστευτικό Φαινόμενο στην Κύπρο
.....15-27

1.3 Χαρακτηριστικά Μεταναστών28-37

1.3.1 Δημογραφική Σύνθεση των Μεταναστών
.....28-32

1.3.2 Επαγγελματική Κατανομή των Μεταναστών32-34

1.3.3 Μορφωτικό Επίπεδο των Μεταναστών
.....35-361.3.4 Επαρχία διαμονής τους στην Κύπρο
.....36-37

1.4 Θετικές και Αρνητικές Επιπτώσεις της Μετανάστευσης38-42

1.4.1 Θετικές Επιπτώσεις της Μετανάστευσης
.....38-401.4.2 Αρνητικές Επιπτώσεις της Μετανάστευσης
.....40-42

1.5 Μεταναστευτική Πολιτική στην Ευρώπη και στην Κύπρο43-53

1.5.1 Μεταναστευτική Πολιτική στην Ευρώπη
.....43-46

1.5.2 Παραδείγματα Μεταναστευτικής Πολιτικής από χώρες της Ε.Ε	47-50
1.5.3 Μεταναστευτική Πολιτική στην Κύπρο	50-53
1.6 Συμπεράσματα	54-57

B' ΜΕΡΟΣ:

2. Η Μετανάστευση στην Πάφο	58-64
2.1 Πως η Κοινωνία της Πάφου Αντιμετωπίζει τους Μετανάστες	65-79
2.1.1 Παρατηρήσεις	79-80
2.2 Πως οι Μετανάστες Αντιμετωπίζουν την Κοινωνία της Πάφου	81-97
2.2.1 Παρατηρήσεις	98-99
2.3 Χαρακτηριστικά των Δύο Ομάδων Μεταναστών	100-103
2.3.1 Σριλανκέζοι Μετανάστες	100-101
2.3.2 Ρωσοπόντιοι Μετανάστες	102-103
2.4 Συγκρίσεις Ανάμεσα στις Δύο Ομάδες Μεταναστών	104-111
2.5 Θετικές και αρνητικές επιπτώσεις της Μετανάστευσης για την Πάφο	112-113
Επίλογος	114-118
Βιβλιογραφία	119-122
Παραρτήματα	123-129

Ευχαριστίες στον καθηγητή μου, κύριο Κρητικό για την βοήθεια που μου παρείχε
στην εργασία αυτή.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας, επέλεξα να κάνω μια μελέτη σχετικά με την μετανάστευση στην πόλη μου, την Πάφο της Κύπρου.

Η Πάφος, τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζεται από μεγάλη έλευση μεταναστών από διάφορες χώρες, όπως Ρωσία, Σρι Λάνκα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Πακιστάν, κλπ. Βασική επιδίωξη λοιπόν είναι να δούμε πως και σε ποίο βαθμό η πόλη επηρεάζεται από την μαζική αυτή έλευση μεταναστών τα τελευταία χρόνια.

Η μετανάστευση, όπως συμβαίνει παντού, έτσι και στην Κύπρο έχει κάποιες θετικές και αρνητικές επιπτώσεις τις οποίες θα επιχειρήσουμε να μελετήσουμε. Επιπλέον, θα μελετήσουμε την μεταναστευτική πολιτική που υπάρχει στην Κύπρο. Θα δούμε ποιες είναι οι ελλείψεις που υπάρχουν, τι προβλέπει η Ε.Ε και τι μπορεί να γίνει. Ακόμη θα δούμε και θα αναλύσουμε τα χαρακτηριστικά των μεταναστών της Κύπρου.

Η εργασία θα είναι χωρισμένη σε δύο μέρη. Το πρώτο αφορά γενικά την μετανάστευση στην Ευρώπη και σ' όλη την Κύπρο. Το δεύτερο μέρος θα αφορά την μετανάστευση στην Πάφο. Το τελευταίο θα γίνει με βάση κάποια ερωτηματολόγια που θα απαντηθούν τόσο από τους ντόπιους κάτοικους, όσο και από μετανάστες που ζουν και εργάζονται εκεί.

Τα κύρια ερωτήματα που επιχειρεί να απαντήσει η εργασία αυτή είναι:

- ☐ Πως η κοινωνία της Πάφου αντιμετωπίζει τους μετανάστες;
- ☐ Πως οι μετανάστες αντιμετωπίζουν τους κατοίκους της πόλης;
- ☐ Ποίοι είναι οι λόγοι για τους οποίους έφτασαν στην Κύπρο;
- ☐ Κατάφεραν να βρουν αυτό που έψαχναν φεύγοντας από την χώρα τους;
- ☐ Τι ρόλο έχει παίξει η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ στην απόφαση τους να έρθουν στην χώρα;

Με σχετική βιβλιογραφική αναφορά και με ερωτηματολόγια που θα απαντηθούν από τους Κύπριους και από τους μετανάστες θα δοθούν απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα θα διεξαχθούν τα κατάλληλα συμπεράσματα, τα οποία θα οδηγήσουν σε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με την μετανάστευση στην Κύπρο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μετανάστευση είναι ένα συνήθης φαινόμενο στην Ευρώπη. Όλες οι χώρες της Ευρώπης, σήμερα έχουν μετατραπεί σε χώρες υποδοχής μεταναστών. Το ίδιο και η Κύπρος. Το νησί, κατά τα τελευταία χρόνια κατακλύζεται από ένα μεγάλο ποσοστό μεταναστών, τόσο από χώρες της Ευρώπης, όσο και από τις τρίτες χώρες.

Η ανάλυση που ακολουθεί επιχειρεί να μελετήσει το φαινόμενο μετανάστευση σε Ευρώπη και Κύπρο, τα χαρακτηριστικά των μεταναστών, τις συνέπειες της μετανάστευσης, τις μεταναστευτικές πολιτικές που υπάρχουν στην Ευρώπη και στην Κύπρο, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μεταναστευτική πολιτική της Κύπρου και κυρίως να μελετήσει την μετανάστευση στην πόλη της Πάφου.

Η οικονομία της Πάφου στηρίζεται κατά πολύ στην παρουσία του ξένου εργατικού δυναμικού, ωστόσο όμως τα κοινωνικά προβλήματα που δημιουργούνται είναι πολλά. Η ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία της Πάφου δημιουργεί αρκετά προβλήματα για την πόλη. Οι συγκρούσεις των ντόπιων με τους ξένους είναι συχνές. Έτσι λοιπόν, κύριος στόχος της μελέτης αυτής είναι να δούμε πως η κοινωνία της Πάφου αντιμετωπίζει τους μετανάστες και πως αυτοί με την σειρά τους αντιμετωπίζουν τους ντόπιους.

ABSTRACT

The immigration is a usual phenomenon in Europe. All the European countries have been converted in countries of immigrant's reception. Cyprus is dominated by the same phenomenon. The island, at the last years is submerged by a big percentage of immigrants, so from European countries, as from third countries.

The following analysis attempt to study the immigration phenomenon in Europe and Cyprus, the immigrants characteristics, the immigration consequences, the migratory policies that exist in Europe and Cyprus, the problems that faces the migratory policy of Cyprus and mainly to study the immigration in the city of Paphos.

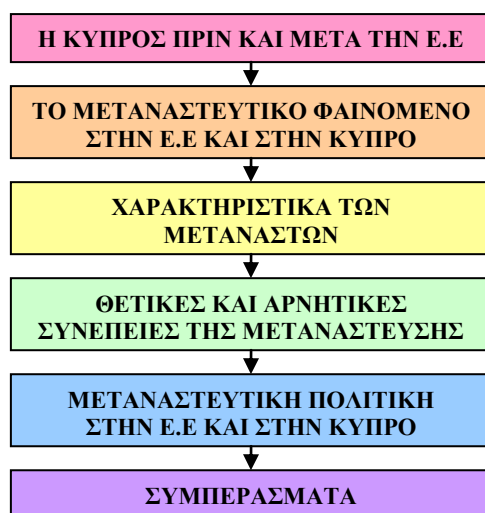
The economy of Paphos is supported mainly by the presence of foreigner workforce; however they are generated many social problems. The integration in Paphos society creates enough problems for the city. The conflicts of local with the foreigners are frequent. Thus therefore, main objective of this study is to see that the Paphos society confronts the immigrants and that they face the local people.

Α' ΜΕΡΟΣ:**1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Το πρώτο μέρος της εργασίας αφορά την μετανάστευση, γενικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Κύπρο. Πριν απ' οποιαδήποτε ανάλυση είναι το κεφάλαιο « η Κύπρος πριν και μετά την Ευρωπαϊκή Ένωση». Στόχος του κεφαλαίου αυτού είναι να δούμε μια γενική εικόνα της Κύπρου για το πως έγινε μέλος της Ε.Ε, ποία τα οφέλη της από την ένταξη και ποια τα οφέλη της Ε.Ε από την Κύπρο, και ποιες οι προβλέψεις για την μετανάστευση μετά την ένταξη της.

Στην συνέχεια θα ακολουθήσει η ανάλυση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ε.Ε και στην Κύπρο. Θα δούμε τις περιόδους που πέρασε η ιστορία της μετανάστευσης στην Ευρώπη και για την Κύπρο θα γίνει μια περαιτέρω ανάλυση για δούμε από πότε άρχισε το φαινόμενο και ποια είναι η σημερινή κατάσταση. Πόσοι μετανάστες βρίσκονται στο νησί, ποιές είναι οι χώρες προέλευσης τους, σε τι επαγγέλματα δουλεύουν, είναι μερικά από τα στοιχεία που θα αναλυθούν στο κεφάλαιο αυτό. Ακολουθούν τα χαρακτηριστικά των μεταναστών. Τα χαρακτηριστικά αυτά περιλαμβάνουν την δημογραφική σύνθεση, την επαγγελματική κατανομή, το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών, καθώς και την επαρχία διανομής τους στην Κύπρο. Μετά, θα αναλυθούν οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης τόσο για την χώρα προέλευσης των μεταναστών και την χώρα υποδοχής τους, όσο και για τους ίδιους τους μετανάστες. Τέλος, θα δούμε την μεταναστευτική πολιτική που υπάρχει στην Ευρώπη και στην Κύπρο.

Η δομή των κεφαλαίων των πρώτου μέρους έχει ως εξής:

1.1 Η ΚΥΠΡΟΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Κύπρος, ως τμήμα της Ευρώπης, με βαθιές ευρωπαϊκές ρίζες, από πολύ νωρίς, μετά την ανεξαρτησία της (1960) ζήτησε να ενταχθεί στους κυριότερους ευρωπαϊκούς ομίλους.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, που ιδρύθηκε από ευρωπαϊκά κράτη και έταξε σαν ένα από τους σκοπούς του την πραγματοποίηση της ενότητας μεταξύ των μελών του, για διαφύλαξη και προώθηση των κοινών αρχών και ιδανικών, δε δίστασε να δεχτεί στους κόλπους του την Κύπρο. Ουσιαστικά η Ευρώπη δέχτηκε την Κύπρο στους κόλπους της μετά την ανεξαρτησία της, που τυπικά έγινε τη 16^η Αυγούστου 1960. Ακριβώς στις 24 Μαΐου 1961 η Κύπρος έγινε μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το ενδιαφέρον της Κύπρου για ένταξη στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα αρχίζει επίσης μετά την ανεξαρτησία παράλληλα με την αγγλική αίτηση για ένταξη στην Ε.Ε. Παγοποιήθηκε όμως μαζί με την αγγλική αίτηση και επανεργοποιήθηκε το 1971 με την υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης, το 1972. Η συμφωνία παρέμεινε για λίγο χρονικό διάστημα αδρανής λόγω της τούρκικης εισβολής και κατοχής του 37% του κυπριακού εδάφους. Το 1990 η Κύπρος αποτάθηκε για πλήρη ένταξη στην Ε.Ε¹.

Οι λόγοι που υπαγόρευαν την απόφαση της Κύπρου για ένταξη στην Ε.Ε ήταν βασικά πολιτικοί και συνδέονται με δύο κυρίως στόχους. Ο πρώτος αφορά την προσπάθεια κατοχύρωσης και ενίσχυσης της υπόστασης της Κυπριακής Δημοκρατίας και την επιβίωση του κυπριακού ελληνισμού και ο δεύτερος την προσπάθεια διερεύνησης των συμμαχιών και των συμφερόντων που θα βοηθούσαν στην εξεύρεση μιας δίκαιης και βιώσιμης λύσης του Κυπριακού προβλήματος. Η Κυπριακή κυβέρνηση θεώρησε ότι η ένταξη της Κύπρου στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο θα είχε σαν συνέπεια την επέκταση και εφαρμογή της ευρωπαϊκής έννομης τάξης και στην Κυπριακή επικράτεια. Οι βασικές και θεμελιώδεις αρχές της Ε.Ε, όπως οι ελευθερίες

¹ Γ. Καρούζη, 1999, σελ. 70.

διακίνησης, εγκατάστασης, αλλά και για προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα εφαρμόζονταν στην Κύπρο και θα αφορούσαν όλους τους κατοίκους της. Ταυτόχρονα, μια σειρά από νομοθετικές πράξεις, το λεγόμενο Κοινοτικό κεκτημένο, θα εφαρμόζονταν στην εσωτερική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας σε τομείς όπως ο ανταγωνισμός, η γεωργία, η βιομηχανία, κλπ².

Στις 16 Απριλίου 2003 υπογράφηκε στην Αθήνα η Συνθήκη Προσχώρησης και την 1^η Μαΐου 2004, η Κύπρος γίνεται επίσημα μέλος της Ε.Ε. Έτσι αποτελεί πλέον μέρος της ζώνης ειρήνης και σταθερότητας της Ευρώπης και έχει ενταχθεί και αυτή στη μεγαλύτερη ενιαία αγορά στον κόσμο που αριθμεί 450 εκατομμύρια ανθρώπους.

Τα οφέλη της Κύπρου από την ένταξη της στην Ε.Ε είναι πολλά και σημαντικά:

- ☐ Ασφαλές μέλλον και περαιτέρω εκσυγχρονισμό της κυπριακής κοινωνίας.
- ☐ Ενίσχυση της Κύπρου ως κέντρο παροχής υπηρεσιών στην περιοχή.
- ☐ Αύξηση των ξένων άμεσων επενδύσεων, δημιουργία θέσεων εργασίας και χαμηλότερες τιμές για υπηρεσίες λόγω αυξημένου ανταγωνισμού.
- ☐ Πρόσβαση των νέων στα καλύτερα πανεπιστήμια στην Ευρώπη με χαμηλότερα δίδακτρα και σε ευρωπαϊκές εταιρίες με σκοπό την απόκτηση ανεκτίμητης επαγγελματικής εμπειρίας.
- ☐ Αυξημένη θαλάσσια ασφάλεια και περαιτέρω ανάπτυξη του τραπεζικού τομέα.
- ☐ Προαγωγή υψηλών περιβαλλοντικών και κοινωνικών προτύπων.
- ☐ Αναβάθμιση της περιορισμένης έκτασης της γεωργίας και της μεταποίησης.
- ☐ Τέλος, η Ε.Ε έχει δημιουργήσει μια ζώνη όπου οι άνθρωποι μπορούν να ταξιδεύουν ελεύθερα χωρίς ελέγχους διαβατηρίων στα εσωτερικά σύνορα. Ταυτόχρονα, ενισχύει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση του εγκλήματος και κυρίως της διεθνούς τρομοκρατίας και της παράνομης εμπορίας προσώπων και ναρκωτικών. Η προσπάθεια αυτή απαιτεί πιο ενδελεχή έλεγχο των προσώπων που φθάνουν στα εξωτερικά

² Ν. Κρανιδιώτης, 2001, σελ. 45.

σύνορα του ούτω καλούμενου χώρου Σενγκεν, τη δημιουργία κοινής πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης καθώς και ενιαίο καθεστώς θεωρήσεων και ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ εθνικών αστυνομικών δυνάμεων. Στην Κύπρο έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα στον τομέα αυτό, όπως αυξημένη επιτήρηση των θαλάσσιων συνόρων και αυστηρότερος έλεγχος διαβατηρίων. Η καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχει επίσης επιταχυνθεί. Όπως όλα τα άλλα Κράτη Μέλη έτσι και η Κύπρος από το 2006 θα ενταχθεί στο χώρο Σενγκεν³.

Από την άλλη πλευρά, η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε θα παρέχει ευρύτερα οφέλη και στην ίδια την Ε.Ε, καθώς θα διευρυνόταν η εμβέλεια και η παρουσία της στην Κύπρο και στον ευαίσθητο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου⁴.

Επιπλέον, η Κύπρος είναι ευρέως γνωστή για τα όμορφα τοπία της, την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και τις παραδόσεις της. Επίσης, αποτελεί ένα σημαντικό περιφερειακό κέντρο με ιδιαίτερα ανεπτυγμένο τον τραπεζικό κλάδο, καθώς και τα δίκτυα τηλεπικοινωνιών και αεροπορικών μεταφορών, τα οποία επανδρώνονται από υψηλά προσοντούχο προσωπικό. Η Κύπρος διαθέτει τον πέμπτο μεγαλύτερο εμπορικό στόλο στον κόσμο. Ως εκ τούτου, μετά την προσχώρηση, ο εμπορικός στόλος της Ε.Ε θα καταστεί, με σημαντική διαφορά, ο μεγαλύτερος στον κόσμο⁵.

Όσο αφορά την μετανάστευση η Κύπρος, ως μέλος της Ε.Ε θα μπορεί να δέχεται περισσότερους μετανάστες από χώρες της Ευρώπης για εργασία ή και για μόνιμη εγκατάσταση. Όπως επίσης το ίδιο μπορεί να γίνει και με τους Κύπριους πολίτες, δηλαδή θα έχουν το δικαίωμα να εργαστούν ή να μείνουν μόνιμα σε όποια χώρα της Ευρώπης θελήσουν. Από την 1^η Μαΐου 2004, ο κάθε ευρωπαίος πολίτης μπορεί να εισέλθει στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας με απλή επίδειξη του ισχύοντος διαβατηρίου ή δελτίου ταυτότητας. Τα μέλη της οικογένειας του απολαύουν του ιδίου δικαιώματος όπως και ο πολίτης της Ε.Ε από τον οποίο εξαρτώνται. Θεώρηση εισόδου δεν επιβάλλεται εκτός αν πρόκειται για τα μέλη της

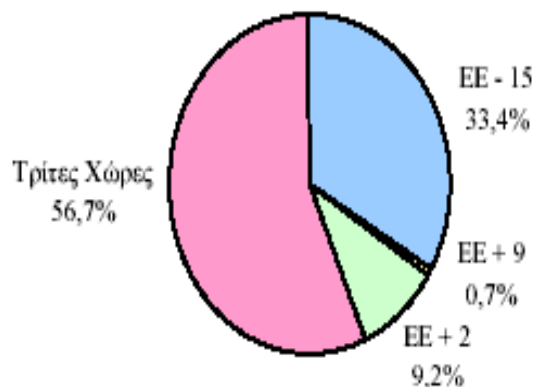
³ Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 2003, από την Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο, σελ. 17.

⁴ Ν. Κρανιδιώτης, 2001, σελ. 46.

⁵ Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 2003, από την Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο, σελ. 8-9.

οικογένειας, τα οποία δεν έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους και στα οποία εκδίδεται έγγραφο διανομής της ίδιας ισχύος με την άδεια διαμονής που χορηγείται στο πολίτη της Ε.Ε από τον οποίο εξαρτώνται⁶.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: Ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο κατά υπηκοότητα, 2001.

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, απογραφή πληθυσμού 2001.

Στο πιο πάνω διάγραμμα παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού της Κύπρου κατά υπηκοότητα, για το 2001. Παρατηρούμε λοιπόν, πως ένα σημαντικό ποσοστό προέρχεται από χώρες της Ε.Ε. Συγκεκριμένα μπορούμε να πούμε ότι ένας στους τρεις ξένους εργαζόμενους (33,4%) είναι υπήκοος κράτους μέλους της Ε.Ε. Αναφορικά με τους ξένους εργαζόμενους που κατάγονται από τις χώρες του πρώτου κύματος της διερεύνησης της Ε.Ε το 2004 (Τσεχία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Μάλτα), το ποσοστό τους κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (0,7%) ενώ αντίθετα σημαντικό ποσοστό (9,2%) των ξένων εργαζομένων στην Κύπρο προέρχεται από την Βουλγαρία και την Ρουμανία⁷. Οι δύο τελευταίες εντάχθηκαν στην Ε.Ε την 1 Ιανουαρίου του 2007 και με την ένταξη τους αναμένεται ότι ο αριθμός των 5000 μεταναστών από την Βουλγαρία και την Ρουμανία που βρίσκονται ήδη νόμιμα στην Κύπρο, θα διπλασιαστεί⁸.

⁶ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση, http://www.miliotou.com.cy/docs/article_02.doc.

⁷ Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής: Οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο, μελέτη Πανεπιστημίου Κύπρου, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, επιμέλεια Κ. Χατζηγιάννης και Θ. Ζαχαριάδης, Δεκέμβριος 2005, σελ. 8.

⁸ Α. Παυλικκά, «Οι οικονομικοί δείκτες της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας: Πως τα δύο νέα μέλη θα επηρεάσουν την Κύπρο», Εφημερίδα Πολίτης, 14/01/2007, Αρ. Φύλλου: 2827, σελ. 74.

1.2 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί μια από τις κύριες παραμέτρους της μετανάστευσης, που καταγράφεται από αρχαιοτάτων χρόνων⁹. Οι άνθρωποι μετακινούνταν μέσα στο χώρο και το χρόνο, ώστε να γλιτώσουν από τον υπερπληθυσμό και την έλλειψη αποθεμάτων της γης, τη φτώχεια και τις καταπιεστικές κοινωνίες ή κυβερνήσεις, ή ελκυσμένοι από νέες ευκαιρίες, υλικές αποδοχές, και την ευκαιρία να διατηρήσουν ένα παλιό τρόπο ζωής ή να αναπτύξουν κάποιο καινούργιο. Είναι φανερό, πάντως, ότι η μετανάστευση είναι αποτέλεσμα χιλιάδων, προφανώς ξεχωριστών αποφάσεων από ανθρώπους και από οικογένειες¹⁰.

Συχνά όλοι αυτοί οι παράγοντες που οδηγούν στην μετανάστευση συνδυάζονται. Σε κάποια κράτη σωρεύονται τόσα «κακά», με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια αληθινή παράδοση της μετανάστευσης. Σε άλλα κράτη, ανεξάρτητα από τα κίνητρα, οι διεθνείς μεταναστευτικές ροές αποκαλύπτουν τις ανισότητες (οικονομικές, δημογραφικές, πολιτικές) που υπάρχουν ανάμεσα στα κράτη αυτά¹¹.

Έτσι, τα αίτια της μετανάστευσης πρέπει να αναζητηθούν τόσο στις χώρες αποστολής, όσο και στις χώρες υποδοχής μεταναστών. Οι οικονομικοκοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στις δύο αυτές κατηγορίες χωρών είναι διαμετρικά αντίθετες. Από την μια πλευρά οι λιγότερες αναπτυγμένες χώρες βρίσκονται σε σχέση εξάρτησης, οικονομικής και πολιτικής, με τις αναπτυγμένες οικονομικά. Και από την άλλη πλευρά οι αναπτυγμένες χώρες αντιμετωπίζουν έλλειψη εργατικού δυναμικού και επομένως, έχουν ανάγκη το εργατικό δυναμικό από τις χώρες αποστολής μεταναστών¹².

1.2.1 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρώπη:

Η Ευρώπη γνώρισε την μετανάστευση είτε στέλνοντας τους κατοίκους της στις Ηνωμένες Πολιτείες, στο Καναδά, στην Αυστραλία και σε Αφρικανικές χώρες¹³,

⁹ Χ. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ.20.

¹⁰ Ι. Ψημμένος, 1995, σελ. 1.

¹¹ Ρ. Boniface, 1997, σελ. 56.

¹² Κ. Κασιμάτη, 1984, σελ. 28-29.

¹³ Λ.Μ. Μουσούρου, 2003, σελ. 32.

είτε δεχόμενη μετανάστες από άλλες χώρες. Μάλιστα, οι χώρες οι οποίες ήταν χώρες αποστολής μεταναστών έγιναν χώρες υποδοχής μεταναστών (όπως Κύπρος και Ελλάδα)¹⁴. Στον πίνακα 1, φαίνονται οι περίοδοι όπου υπερισχύει η είσοδος μεταναστών στις χώρες της Ευρώπης και όπου οι περισσότερες απ' αυτές γίνονται από χώρες αποστολής, χώρες υποδοχής μεταναστών¹⁵.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Περίοδος σημαντικής καθαρής μετανάστευσης προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, 1815-1984.

ΧΩΡΑ	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΩΡΑ (ΕΞΟΔΟΙ)	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΧΩΡΑ (ΕΙΣΟΔΟΙ)
Αυστρία	1922-26, 1949-61	1965-73
Βέλγιο	1847-66	1922-33, 1945-75
Δανία	1866-1914, 1926-30	-
Φιλανδία	1860, 1945-70	1981-
Γαλλία	-	1830-37, 1875-76, 1920-31, 1948-73
Γερμανία	1848-96	1947-1973
Ελλάδα	1950-74	1975-
Ιρλανδία	1832-1970, 1982-	1971-78
Ιταλία	1860-1971	1982-
Ολλανδία	1880-1913, 1946-57	1964-81
Νορβηγία	1849-1930	-
Πορτογαλία	-1973	1981-
Ισπανία	1888-93, 1904-14, 1919-25, 1949-1974	-
Σουηδία	1830, 1848-1930	1945-70, 1974-
Ελβετία	1870-1891, 1919-25, 1975-78	1892-1913, 1928-31, 1945-1973
Ην. Βασίλειο	1901-1931	-
Αγγλία και Ουαλία	1881-1926	1838-49, 1931-39, 1959-60

ΠΗΓΗ: Μουσούρου Α.Μ., 2003, σελ.52.

Σύμφωνα με την ιστορία της μετανάστευσης στην Ευρώπη, η πρώτη της περίοδος ήταν το 1954-1960, η οποία έχει συνδεθεί με την ανακοδόμηση των χωρών μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο και η περίοδος του αποαποικισμού. Η κύρια αιτία της μετανάστευσης, σ' αυτή την περίοδο, ήταν η επιστροφή των αποίκων και του

¹⁴ Χ. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ.20.

¹⁵ Α.Μ. Μουσούρου, 2003, σελ. 32.

εργατικού δυναμικού από τις αποικίες. Από το 1955 ως το 1973 αρχίζει η δεύτερη περίοδος. Είναι η περίοδος σημαντικής μετανάστευσης εργατικού δυναμικού από το Νότο στην Ηπειρώτική Ευρώπη και γενικότερα προς τις βόρειες χώρες. Από το 1974 ως το 1988 αρχίζει μια τρίτη περίοδος μετανάστευσης για την Ευρώπη. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από μια μείωση της μετανάστευσης, επειδή οι χώρες υποδοχής μεταναστών δεν ζητούν πλέον νέο εργατικό δυναμικό. Επιπλέον, από το 1988 και μετά σημειώνεται η τελευταία περίοδος της μετανάστευσης, η οποία χαρακτηρίζεται από την μετακίνηση πληθυσμών από την Ανατολή προς τη Δυτική Ευρώπη¹⁶.

Στην δεκαετία του '50 άρχισαν να φθάνουν στην Ευρώπη μετανάστες από τις ευρωπαϊκές αποικίες. Στη Βρετανία, 2.000 άτομα από τις Δυτικές Ινδίες στρατολογήθηκαν το 1952 για χαμηλόμισθη εργασία στο Λονδίνο και αλλού. Το 1956 ο αριθμός των μεταναστών από τα νησιά αυτά ανήλθε στους 26.440 και μέχρι το τέλος της δεκαετίας ο αριθμός αυτός ανήλθε στις 126.000. Στη Γαλλία, οι μετανάστες από τις αποικίες της ήρθαν σ' αυτήν αναζητώντας καλύτερη δουλειά. Το 1948, με την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ινδονησίας, Νοτιο-Μολούκοι στρατιώτες του ολλανδικού αποικιακού στρατού και οι οικογένειες τους μετανάστευσαν στην Ολλανδία. Έτσι λοιπόν, ακόμη και σήμερα συναντάμε τους μετανάστες αυτούς σε κάθε μεγάλη πόλη της Δυτικής Ευρώπης: Κύπριους στην περιοχή της βιομηχανίας ενδύματος του Λονδίνου, Ρωσοεβραίους στο Βερολίνο, Περουβιανές οικιακές βοηθούς στη Βαρκελώνη, Σενεγαλέζους μικροπωλητές σε πόλεις της Ιταλίας, κτλ.

Τη δεκαετία του '60 η μετανάστευση δεν αφορά πλέον ροές από πρώην αποικίες αλλά στρατολόγηση εργατικών χεριών από διάφορες χώρες. Πολλοί από τους μετανάστες αυτούς ήταν Ευρωπαίοι. Ισπανοί και Πορτογάλοι πήγαν στην Γαλλία. Ιταλοί πήγαν στη Γαλλία, στη Γερμανία και στο Βέλγιο. Έλληνες και Γιουγκοσλάβοι πήγαν στην Γερμανία, ενώ Τούρκοι πήγαν στη Γερμανία και στην Ολλανδία. Σύντομα Βορειοαφρικανοί πήγαν στη Γαλλία. Επίσης, η Γερμανία είχε συνάψει ειδικές συμφωνίες με τις Ιταλία, Τουρκία, Μαρόκο, Πορτογαλία, Γιουγκοσλαβία και Ελλάδα¹⁷.

¹⁶ Χ. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ.20-21.

¹⁷ Όπως πιο πάνω, σελ.73-76.

Με το τέλος της ραγδαίας οικονομικής ανάπτυξης της δεκαετίας του '70 αντιστράφηκε η στάση των ανεπτυγμένων χωρών της Ευρώπης προς τη μετανάστευση. Τις προσπάθειες προσέλκυσης μεταναστών διαδέχθηκαν κυβερνητικά μέτρα και κίνητρα που απέβλεπαν στην επιστροφή των μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά είχαν μικρή αποτελεσματικότητα, αφού και τη δεκαετία του '80 ο αριθμός των μεταναστών στην Ευρώπη αυξήθηκε. Η αύξηση αυτή οφειλόταν σε τρεις λόγους: την οικογενειακή ενοποίηση, την υψηλή γεννητικότητα και χαμηλή θνησιμότητα του σχετικά νεαρής ηλικίας πληθυσμού μεταναστών, και τον αυξανόμενο αριθμό προσφύγων.

Η κατάρρευση του Ανατολικού μπλοκ στο τέλος της δεκαετίας του '80 και αρχές της δεκαετίας του '90 πυροδότησε ένα σημαντικό κύμα μετανάστευσης στις χώρες της Δυτικής και Νότιας Ευρώπης. Ο ετήσιος αριθμός των νόμιμα εισερχομένων ξένων, από διάφορες χώρες, σε 10 χώρες της Δυτικής Ευρώπης το 1983 ήταν 561.500, κορυφώθηκε στο 1.700.000 το 1992 και μειώθηκε κάπως στο 1.500.000 το 1993. Οι περισσότεροι πήγαν στη Γερμανία, στη Γαλλία και στην Ελβετία. Η μόνη χώρα που απέφυγε την αυξητική τάση ετήσιας εισόδου ήταν η Βρετανία.

ΧΑΡΤΗΣ 1: Τα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα της δεκαετίας του 1990.

ΠΗΓΗ: Boniface P., 1997, σελ.57

Παρόμοια εξέλιξη παρουσίασαν και οι αιτήσεις ασύλου στην Ευρώπη. Το 1983 είχαν ζητήσει άσυλο από χώρες της Ευρώπης 68.100 άτομα, το 1989 ο αριθμός

αυτός είχε πενταπλασιαστεί σε 320.000, διπλασιάστηκε πάλι σε 694.000 το 1992, για να μειωθεί στο μισό το 1994. Όπως δείχνουν οι αριθμοί αυτοί η κρίση του ασύλου υπήρχε πριν από την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης επιτάχυνε αυτή την τάση, η οποία άρχισε να υποχωρεί από το 1993-94. Τα 2/3 όλων των αιτήσεων για άσυλο, το 1992, έγιναν στη Γερμανία, και ένα ποσοστό 12% στη Σουηδία.

Ο συνολικός αριθμός ξένων, Ευρωπαίων και μη, σε δεκαπέντε χώρες της Ευρώπης το 1983 αποτελούσε μόλις το 5.8% του συνολικού πληθυσμού, ενώ το 1993 ανήλθε στο 7.3, αυξανόμενος κατά 25%. Κατά μέσο όρο, το 9% του εργατικού δυναμικού των ευρωπαϊκών χωρών το 1993 ήταν ξένοι¹⁸. Στον πίνακα 2 βλέπουμε ότι κατά τα έτη 2000, 2004 και 2005 οι 25 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζουν αύξηση του πληθυσμού τους. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην μετανάστευση με εξαίρεση τη Δανία, τη Γαλλία, τη Μάλτα, τις Κάτω χώρες και τη Φιλανδία. Ωστόσο έχει παρουσιαστεί κάποια μείωση της μετανάστευσης από 1.73 εκ. το 2004 σε 1.65 εκ. το 2005¹⁹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Ποσοστά αλλαγής του πληθυσμού της Ε.Ε.

ΧΩΡΑ	ΦΥΣΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ			ΚΑΘΑΡΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ		
	ΑΝΑ 1000			ΑΝΑ 1000			ΑΝΑ 1000		
	2000	2004	2005	2000	2004	2005	2000	2004	2005
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	0.8	1.0	0.8	1.5	3.8	3.6	2.3	5.4	4.4
ΒΕΛΓΙΟ	1.0	1.3	1.4	1.4	4.2	4.8	2.4	4.7	6.3
ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	-1.8	-0.9	-0.6	0.8	1.8	3.5	-1.1	0.9	3.0
ΔΑΝΙΑ	1.7	1.6	1.7	1.8	0.9	1.2	3.6	2.5	3.6
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	-0.9	-1.4	-1.8	2.0	1.0	1.0	1.2	-0.4	=0.8
ΕΣΘΟΝΙΑ	-3.9	-2.7	-2.2	0.2	0.0	0.0	-3.7	2.6	-2.1
ΕΛΛΑΔΑ	-0.2	0.1	0.2	2.7	3.7	3.6	2.5	3.8	3.8
ΙΣΠΑΝΙΑ	0.9	1.9	1.8	9.7	14.7	15.0	10.6	16.2	16.6
ΓΑΛΛΙΑ	4.4	4.5	4.4	1.7	1.8	1.6	6.1	8.6	5.9
ΙΡΑΝΔΙΑ	6.1	8.2	8.1	8.4	7.7	12.8	14.5	20.0	24.6
ΙΤΑΛΙΑ	-0.3	0.3	-0.6	1.6	6.5	4.4	0.7	9.9	4.9

¹⁸ Χ. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ. 73-76.

¹⁹ Giampaolo Lanzieri, Statistics in Focus: population and social conditions, 2006, p. 2.

ΚΥΠΡΟΣ	4.5	4.2	3.7	5.7	21.3	19.0	10.2	25.4	22.7
ΛΕΤΟΝΙΑ	-5.0	-5.1	-4.9	-2.3	-0.5	-0.2	-7.4	-5.5	-5.1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	-1.4	-3.2	-3.9	-5.8	-2.8	-2.6	-7.2	-6.0	-6.5
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	4.5	4.1	3.8	8.4	3.5	5.8	12.4	7.5	9.8
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	-3.7	-3.7	-3.8	1.6	1.8	1.7	-2.1	-1.9	-2.1
ΜΑΛΤΑ	-3.4	2.5	-1.8	25.7	2.4	0.3	29.1	7.0	4.2
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	4.2	3.5	3.2	3.6	1.2	0.6	7.7	2.9	1.8
ΑΥΣΤΡΙΑ	0.2	-0.6	0.4	2.2	6.2	6.0	2.3	8.1	7.2
ΠΟΛΩΝΙΑ	0.3	-0.2	-0.1	-10.7	-0.2	-0.3	-10.4	-0.4	-0.4
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.4	0.7	0.2	4.6	4.5	3.6	6.0	5.2	3.8
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	-0.2	-0.3	-0.3	1.3	1.0	3.3	1.2	0.6	2.9
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	0.5	0.4	-8.3	-4.1	0.5	0.6	-3.7	0.9	0.8
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	-0.14	1.9	1.9	0.5	1.3	1.7	1.9	3.2	3.6
ΣΟΥΗΔΙΑ	-0.3	1.2	1.1	2.8	2.8	3.0	2.4	4.0	4.0
ΕΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1.2	2.2	2.3	2.4	3.7	3.7	3.6	6.0	5.5

ΠΗΓΗ: Giampaolo Lanzieri, 2006, p. 4.

1.2.1 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στη Κύπρο:

Η μετανάστευση προς στην Κύπρο είναι ένα φαινόμενο που υπάρχει από τα ιστορικά χρόνια, όπως είναι οι μεταναστευτικές κινήσεις των Αρμενίων, των Μανωρίτων και των Λατίνων. Στα τέλη του 6^{ου} αιώνα φτάνουν στην Κύπρο μετανάστες από την Αρμενία μετά από την κατάληψη της χώρας τους από τους Βυζαντινούς. Σήμερα η κοινότητα των Αρμενίων αριθμεί 2.200 ψυχές. Οι πρώτες μεταναστευτικές κινήσεις των Μανωρίτων στην Κύπρο άρχισαν κατά τα τέλη του 7^{ου} αιώνα και σήμερα βρίσκονται στην χώρα περίπου 4.500 άτομα. Επιπλέον, υπάρχουν 900 Λατίνοι. Η λατινική κοινότητα της Κύπρου δημιουργήθηκε όταν το 1192 ήρθαν και εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο καθολικοί από διάφορες περιοχές, όπως είναι η Ιταλία και η Γαλλία²⁰.

Η πρόσφατη ιστορία της μετανάστευσης της Κύπρου συνδέεται άρρηκτα με τη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της χώρας όπως αυτή διαμορφώθηκε από μία σειρά εξωτερικών παραγόντων κυρίως μετά το 1974. Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 3, από το 1974 έως το 1978 ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Κύπρου μεταναστεύει. Η εισβολή του 1974 και ο εκτοπισμός του ¼ του πληθυσμού (142.000 άτομα) είχε ως αποτέλεσμα νέο κύμα μετανάστευσης Κυπρίων προσφύγων προς το

²⁰ Α. Παντελίδου, Κ. Χατζηκωστή, 2001, σελ 306, 310, 313.

εξωτερικό²¹ για αναζήτηση εργασίας²². Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι την ίδια στιγμή φτάνουν στην Κύπρο 115.000 έποικοι από την Τουρκία και εγκαταστάθηκαν στο Βόρειο τμήμα της, με σκοπό την δημογραφική του αλλοίωση²³.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Καθαρή Μετανάστευση στην Κύπρο, 1974-2005.

ΕΤΟΣ	ΚΑΘΑΡΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1974	-15.408	-29.6
1975	-11.542	-23.0
1976	-5.648	-11.3
1977	-4.184	-8.4
1978	-1.909	-3.8
1979	-1.168	-2.3
1980	+771	1.5
1981	+196	0.4
1982	-31	-0.1
1983	+518	1.0
1984	+155	0.3
1985	+238	0.4
1986	+175	0.3
1987	+272	0.5
1988	+257	0.5
1989	+4.526	8.0
1990	+8.708	15.0

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, απογραφή πληθυσμού 2005.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 η Κύπρος απέκτησε μεγάλη οικονομική ανάπτυξη και σταδιακά μετατράπηκε σε χώρα προορισμού μεταναστών. Κατά την περίοδο αυτή είχε διαπιστωθεί ότι υπάρχει έλλειψη εργατικών χεριών σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας, όπου ήταν χαμηλά αμειβόμενες θέσεις

²¹ Οι κύριες χώρες προορισμού των Κύπριων μεταναστών ήταν η Αμερική, ο Καναδάς, η Αφρική, η Αυστραλία και η Μ. Βρετανία.

²² Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mfa.gov.cy.

²³ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.philelepheros.com/apenanti/epoikoi.htm.

εργασίας, θέσεις εργασίας χαμηλού κύρους²⁴. Η μεγάλη συνεισφορά των Κύπριων της Διασποράς έπαιξε σημαντικό ρόλο στο «οικονομικό θαύμα» της Κύπρου κατά την δεκαετία του '80²⁵. Επιπλέον, η πτώση της Βηρυτού ως κέντρο της Μέσης Ανατολής και η κατάρρευση των καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη, με αποτέλεσμα την «απελευθέρωση» των επενδύσεων σε χώρες όπως η Κύπρος είναι μερικοί άλλοι παράγοντες που οδήγησαν στην μεγάλη οικονομική ανάπτυξη της χώρας.²⁶

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Πληθυσμός και καθαρή μετανάστευση της Κύπρου, 2001-2005

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	ΚΑΘΑΡΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ (ΑΤΟΜΑ)
2001	705,500	29,730
2002	715,100	21,855
2003	730,400	12,342
2004	749,200	15,724
2005	766,400	14,724

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, απογραφή πληθυσμού 2005.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου για το έτος 2001, συνολικά οι μετανάστες που διαμένουν και εργάζονται νόμιμα στην Κύπρο ανέρχονται σε 29,730 άτομα, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 6,8% επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού έναντι ποσοστού 2,5% το 1990. Όπως φαίνεται στον πίνακα 4, μέχρι το 2005 ο αριθμός αυτός μεταβάλλεται συνεχώς. Το 2002 ο αριθμός μεταναστών προς την Κύπρο είναι 21.855 άτομα. Για το 2003 η καθαρή μετανάστευση ήταν θετική και υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 12.342 άτομα. Το 2004 σημειώνεται μια αύξηση του πληθυσμού της Κύπρου σε 749.200. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αυξημένη καθαρή μετανάστευση (15.724 άτομα) και σε μικρότερο βαθμό στη φυσική αύξηση του πληθυσμού. Τέλος, το 2005 σημειώνεται και πάλι αύξηση του πληθυσμού κατά 766.400 άτομα,, η οποία και πάλι οφείλεται

²⁴ European Industrial Relations Observatory (EIRO). Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eiro.eurofound.eu.int.

²⁵ Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mfa.gov.cy.

²⁶ European Industrial Relations Observatory (EIRO). Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eiro.eurofound.eu.int.

κυρίως στην αυξανόμενη καθαρή μετανάστευση προς την Κύπρο (14.416 άτομα) και σε μικρότερο βαθμό στη φυσική αύξηση του πληθυσμού²⁷.

Οι μετανάστες εργαζόμενοι καταλαμβάνουν κατά κανόνα, χειρωνακτικές, ανειδίκευτες, χαμηλόμισθες και χαμηλού κύρους θέσεις εργασίας για τις οποίες δε ενδιαφέρονται οι Κύπριοι²⁸. Τέτοιες εργασίες είναι οι εξής:

- ☐ πρωτογενής τομέας (όπως, γεωργία και κτηνοτροφία),
- ☐ μεταποίηση,
- ☐ κατασκευές,
- ☐ εμπόριο (χονδρικό και λιανικό),
- ☐ μεταφορές/ αποθήκευση/ επικοινωνίες,
- ☐ μεταλλεία/ λατομεία,
- ☐ ξενοδοχεία και εστιατόρια και
- ☐ ιδιωτικά νοικοκυριά²⁹.

Επιπλέον, υπάρχει σημαντικός αριθμός μεταναστών που απασχολούνται σε άτυπες μορφές απασχόλησης, κυρίως εποχιακού χαρακτήρα, ενώ συχνά οι μετανάστες απασχολούνται κάτω από εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες με αποτέλεσμα να εξαναγκάζονται και σε συνθήκες απομόνωσης και περιορισμού σε συγκεκριμένους χώρους, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των οικιακών βοηθών. Δεν αντιμετωπίζουν ωστόσο πρόβλημα ανεργίας, δεδομένου ότι το δικαίωμα εισόδου στην Κύπρο προϋποθέτει την προσφορά συγκεκριμένης θέσης εργασίας για την οποία δεν βρέθηκε Κύπριος³⁰.

Οι κύριες χώρες προέλευσης μεταναστών προς την Κύπρο είναι: Μολδαβία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Γεωργία, Λίβανος, Συρία, Ιορδανία, Αίγυπτος, Σρι Λάνκα, Ινδίες και Φιλιππίνες. Με εξαίρεση τους Λιβανέζους και σε μικρότερο βαθμό τους Ιορδανούς, από τους οποίους ένας σημαντικός αριθμός καταλαμβάνει θέσεις υψηλής ειδίκευσης, οι μετανάστες από τις άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής απασχολούνται

²⁷ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mof.gov.cy.

²⁸ European Industrial Relations Observatory (EIRO). Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eiro.eurofound.eu.int.

²⁹ Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής: Οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο, μελέτη Πανεπιστημίου Κύπρου, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, επιμέλεια Κ. Χατζηγιάννης και Θ. Ζαχαριάδης, Δεκέμβριος 2005, σελ 19, 33.

³⁰ European Industrial Relations Observatory (EIRO). Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eiro.eurofound.eu.int.

κυρίως στις υπηρεσίες, στην γεωργία και την βιομηχανία ως ειδικευμένοι ή ανειδίκευτοι εργάτες.

Η απασχόληση των ανδρών μεταναστών και των γυναικών μεταναστριών διαφοροποιείται αρκετά. Τα 2/3 των εργαζομένων από την Σρι Λάνκα, τις Ινδίες και τις Φιλιππίνες, αλλά και η πλειοψηφία των μεταναστών από την Ανατολική Ευρώπη, σχεδόν αποκλειστικά γυναίκες απασχολούνται ως οικιακές βοηθοί, ενώ οι υπόλοιποι απασχολούνται στην γεωργία και στην κτηνοτροφία. Στην κατασκευαστική βιομηχανία κυριαρχεί η παρουσία των ανδρών με κύριες χώρες προέλευσης την Συρία και την Αίγυπτο, ενώ σημαντικός είναι και ο αριθμός μεταναστών που απασχολούνται στον τουρισμό³¹. Πρέπει να σημειώσουμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών στην Κύπρο το καταλαμβάνουν οι γυναίκες, λόγω της αυξημένης ζήτησης σε οικιακούς βοηθούς. Το ποσοστό των ξένων οικιακών βοηθών παρουσίασε μια δραματική αύξηση την τελευταία δεκαετία με αποκορύφωμα το 2000 όπου είχε φτάσει το 100%, από το 60, 1% που ήταν το 1991. Η αυξημένη ζήτηση των οικιακών βοηθών οφείλεται κυρίως στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των Κυπρίων, οι οποίοι πετυχαίνουν έτσι περισσότερο χρόνο ανάπαυσης. Επίσης, οφείλεται και στην αύξηση των γυναικών που συνεχίζουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να έχουν τη δυνατότητα μεγαλύτερων απολαβών του κόστους απασχόλησης οικιακών βοηθών³².

Αξίζει να σημειωθεί πως η εργασία των μεταναστών στην Κύπρο, δεν διαφέρει σχεδόν καθόλου από τα επαγγέλματα που έκαναν οι Έλληνες και οι Κύπριοι μετανάστες σε διάφορες χώρες του εξωτερικού. Για παράδειγμα η εμπειρία από την εγκατάσταση των Ελλήνων μεταναστών στην Ολλανδία, μας δείχνει ότι υπήρχε η ίδια διαφοροποίηση των επαγγελμάτων μεταξύ ανδρών και γυναικών που υπάρχει στην Κύπρο σήμερα και ότι έκαναν εργασίες ανειδίκευτες, δύσκολες και εξαιρετικά ανθυγιεινές. Τα χαρακτηριστικά επαγγέλματα των Ελλήνων ανδρών στην Ολλανδία ήταν του μεταλλουργού και του καθαριστή. Οι γυναίκες δούλευαν, μεταξύ των άλλων, στη συναρμολόγηση ηλεκτρικών συσκευών, ως καθαρίστριες και βοηθοί κουζίνας. Επιπλέον, δραματική ήταν οι εμπειρία των Ελλήνων ανδρών στο Βέλγιο,

³¹ European Industrial Relations Observatory (EIRO). Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eiro.eurofound.eu.int/2003/11/word/cy0311103fcy.doc

³² Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής: Οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο, μελέτη Πανεπιστημίου Κύπρου, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, επιμ. Κ. Χατζηγιάννης και Θ. Ζαχαριάδης, Δεκέμβριος 2005, σελ 11.

όπου δούλευαν κάτω από εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες στα ανθρακωρυχεία αφού τα θανατηφόρα δυστυχήματα ήταν πολύ συχνά³³.

Τα διαγράμματα 2, 3 και 4, μας δείχνουν τα ποσοστά του ξένου εργατικού δυναμικού της Κύπρου στο πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα κατά την περίοδο 2000 - 2003. Στον πρωτογενή τομέα η συντριπτική πλειοψηφία εντοπίζεται στο τομέα της γεωργίας με 97,3 % του συνόλου. Στους τομείς της αλιείας και των ορυχείων και λατομείων ο αριθμός των ξένων εργαζομένων βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, εξαιτίας του μικρού μεγέθους τους.

Στον δευτερογενή τομέα, στους τομείς της μεταποίησης και των κατασκευών το ποσοστό είναι αρκετά σημαντικό. Στην μεταποίηση το ποσοστό, για το 2000, ήταν 57,6 %, ενώ για το 2003 ήταν 48,8% και για τις κατασκευές 41,7% και 50,9% αντίστοιχα. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 5, στην μεταποίηση απασχολείται η μεγαλύτερη μάζα των ξένων εργαζομένων και κυρίως στη βιομηχανία τροφίμων, ποτών και καπνοβιομηχανία.

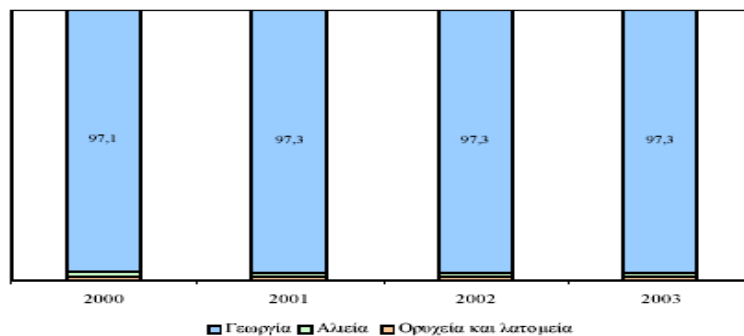
Επιπλέον, κατά την περίοδο 2000-2003 σημαντική είναι η αύξηση του ξένου εργατικού δυναμικού και στον τριτογενή τομέα. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 57,6%, το 2003 απασχολείται στον τομέα των ιδιωτικών νοικοκυριών. Δεύτερος έρχεται ο τομέας των ξενοδοχείων και εστιατορίων με ποσοστό 54,7% για το 2003. Ακολουθεί ο τομέας του εμπορίου και των επιδιορθώσεων³⁴.

Σχετικά με την ανεργία, επικρατεί γενικά η άποψη ότι οι μετανάστες οδηγούν τους ντόπιους στην ανεργία. Η πραγματικότητα, όμως, αποδεικνύει ακριβώς το αντίθετο. Η Κύπρος είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας με μικρό ποσοστό ανεργίας (3,0%), επίτευγμα αξιόλογο αν λάβει κανείς υπόψη ότι η ανεργία μαστίζει εδώ και πολλά χρόνια τις ευρωπαϊκές χώρες. Σ' αυτό παίζει σημαντικό ρόλο και η μετανάστευση γιατί οι μετανάστες δουλεύουν σε εργασίες όπου δεν υπάρχει ζήτηση από τον ντόπιο πληθυσμό. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 6, οι κατηγορίες των επαγγελματιών που αφορούν τους ανειδίκεντους εργάτες καθώς και τους υπαλλήλους

³³ Vermeulen, Attekum, Pennings & Lindo, 1990, σελ. 23, 45-46.

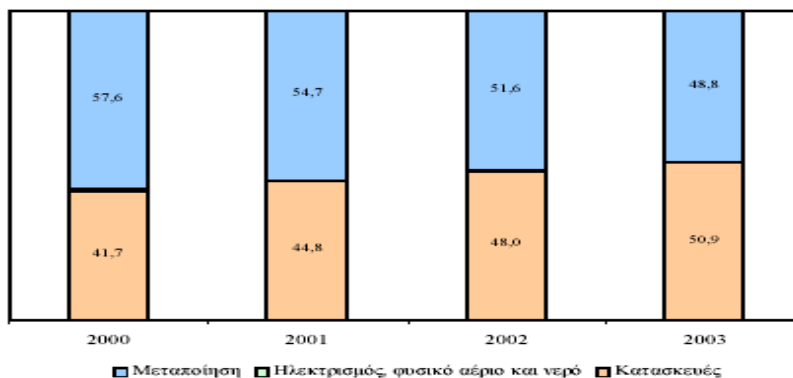
³⁴ Έκθεση «Διαχρονικές τάσεις απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις τις Κύπρου 2000-2003», από τη Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Ιούλιος 2004, σελ 22, 26, 40, 41, 45, 67.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: Ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού στον πρωτογενή τομέα την περίοδο 2000 – 2003.

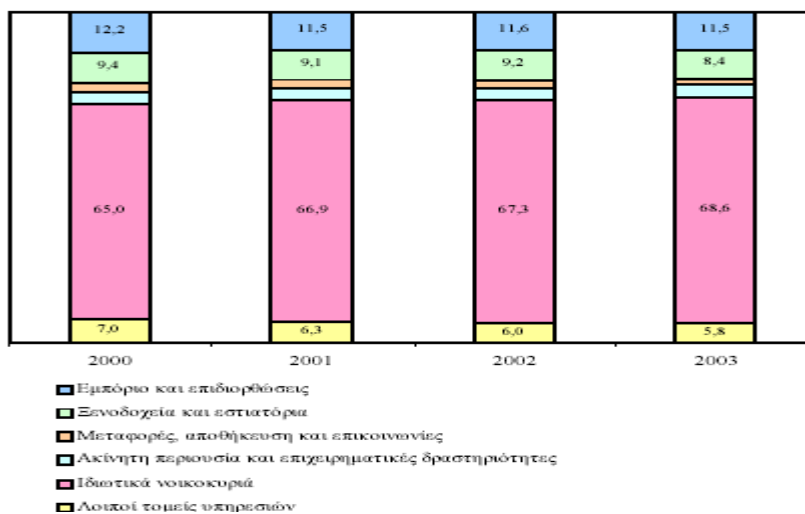
ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, www.mlsi.gov.cy.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού στον δευτερογενή τομέα την περίοδο 2000 – 2003.

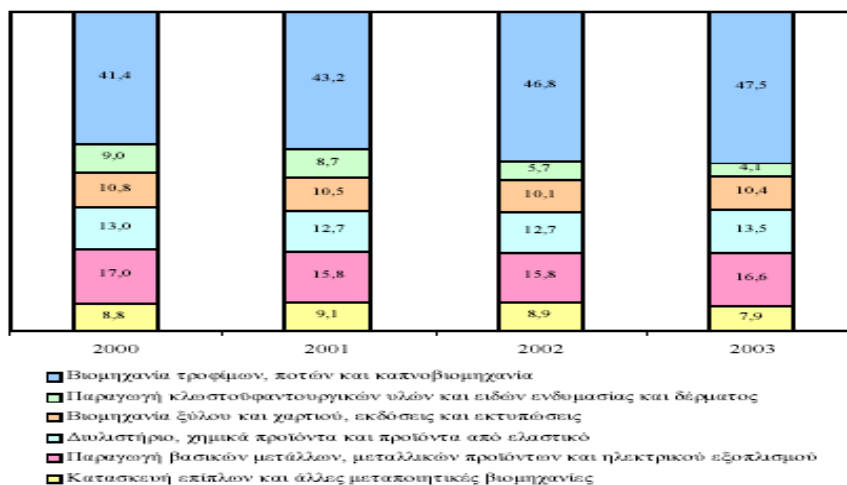
ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, www.mlsi.gov.cy.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού στον τριτογενή τομέα την περίοδο 2000 – 2003.

ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, www.mlsi.gov.cy.

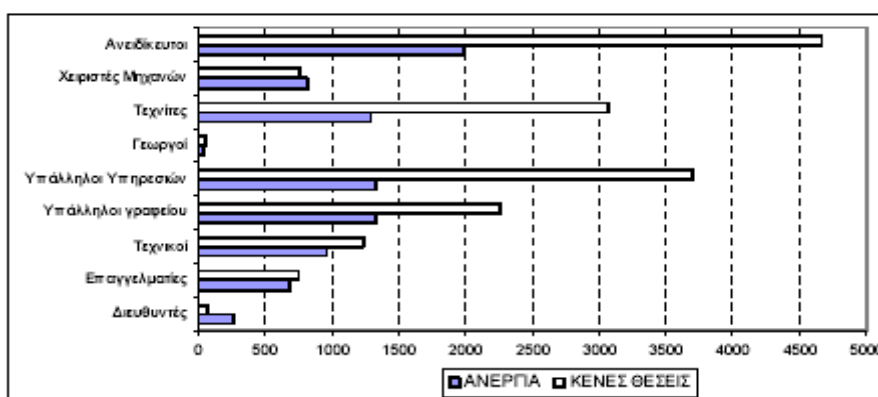
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: Ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού στην μεταποίηση την περίοδο 2000 – 2003.

ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, www.mlsi.gov.cy.

υπηρεσιών – πωλητές παρουσιάζουν την μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ κενών θέσεων και εργασίας, δηλαδή υπάρχει μεγάλη προσφορά εργασίας σε σχέση με τον αριθμό που ζητά απασχόληση στα επαγγέλματα αυτά. Η ζήτηση εργασίας για επαγγελματίες και υπαλλήλους γραφείων φαίνεται να ικανοποιείται σε μεγάλο βαθμό από την προσφορά εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ανεργία ανάμεσα στα επαγγέλματα αυτά μειώθηκε σταδιακά τα τελευταία χρόνια. Αυτό είναι φυσιολογικό δεδομένου ότι τα επαγγέλματα αυτά ανήκουν στο τριτογενή τομέα που αναπτύχθηκε σημαντικά την περίοδο 1990-2003.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: Μέσος αριθμός ανέργων και κενών θέσεων (1992 – 2003).

ΠΗΓΗ: Εργατικές Στατιστικές 1992-2003, Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου.

Οι αλλαγές που σημειώνονται στη διάθρωση της αγοράς εργασίας τα τελευταία χρόνια οφείλονται κυρίως στην αύξηση των Κυπρίων που επιλέγουν όχι μόνο να τελειώσουν το Λύκειο, αλλά και να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην

τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την έλλειψη ανειδίκευτων εργατών, την οποία την αναπληρώνει η εισαγωγή ξένων εργατών³⁵.

Η διαδικασία παραχώρησης αδειών απασχόλησης αλλοδαπών εργατών στην Κύπρο διέπεται από την περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νομοθεσία, όπως και από τις εκάστοτε Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και της Υπουργικής Επιτροπής για θέματα αλλοδαπών. Οι αιτήσεις για έκδοση Αδειών Εισόδου και Εργασίας σε γενικές κατηγορίες απασχόλησης υποβάλλονται στο Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης³⁶, μέσω του οικείου Επαρχιακού Κλιμακίου Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Αστυνομίας με την προϋπόθεση ότι οι αλλοδαποί βρίσκονται στο εξωτερικό. Οι αιτήσεις αυτές πρέπει να συνοδεύονται από ένα συμβόλαιο εργασίας σφραγισμένο από το Τμήμα Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων³⁷, το οποίο είναι αρμόδιο κατά πόσο για τα συγκεκριμένα επαγγέλματα ή θέση δεν υπάρχουν διαθέσιμοι ή επαρκώς προσοντούχοι Κύπριοι και ακολούθως να εκδώσει σχετική σύσταση για πρόσληψη αλλοδαπών. Οι αιτήσεις διαβιβάζονται στο Τμήμα Αρχείο Πληθυσμού και Μετανάστευσης και αφού ελεγχθούν και διαπιστωθεί ότι οι αλλοδαποί δεν έχουν οτιδήποτε σε βάρος τους που να εμποδίζει την είσοδο τους στην Κύπρο, εκδίδονται οι σχετικές Άδειες Εισόδου κι Εργασίας.

Για τις οικιακούς βοηθούς ακολουθείται η ίδια διαδικασία που αναφέρεται πιο πάνω, με την διαφορά ότι το συμβόλαιο σφραγίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο διότι καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια για να μπορεί κάποιος Κύπριος να προσλάβει οικιακή βοηθό³⁸. Για τους Ευρωπαίους μετανάστες οι αιτήσεις για εργασία στην

³⁵ Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής: Οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο, μελέτη Πανεπιστημίου Κύπρου, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, επιμ. Κ. Χατζηγιάννης και Θ. Ζαχαριάδης, Δεκέμβριος 2005, σελ 8, 10-11.

³⁶ Το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ασχολείται κυρίως με τη χορήγηση Αδειών Εισόδου καθώς και Αδειών Προσωρινής και Μόνιμης Παραμονής σε υπηκόους κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε αλλοδαπούς υπηκόους. Επιπρόσθετα είναι το αρμόδιο Τμήμα για τον καθορισμό της Κυπριακής Ιθαγένειας και τη χορήγηση της Κυπριακής Υπηκοότητας, είτε με Εγγραφή, είτε με Πολιτογράφηση. Το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, εκτός από τις πιο πάνω δραστηριότητες, εκδίδει Κυπριακά Διαβατήρια, Πολιτικές και Προσφυγικές Ταυτότητες, καθώς και Εκλογικά Βιβλιάρια, μόνο όμως σε ειδικές περιπτώσεις, όπου παρουσιάζεται νομικό ή άλλο πρόβλημα. Τέλος το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων διοικητικής φύσης που έχουν σχέση με τις πιο πάνω δραστηριότητες.

³⁷ Το τμήμα αυτό υπάγεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και είναι υπεύθυνο για θέματα απασχόλησης, ανεργίας και μέριμνας για άτομα με αναπηρία. Αναλαμβάνει την απασχόληση αλλοδαπών από Τρίτες χώρες και από χώρες δεύτερου κύματος ένταξης. Ένας από τους στόχους του Τμήματος Εργασίας είναι και η διασφάλιση συνθηκών ορθής απασχόλησης αλλοδαπών εργαζομένων, σε συνεργασία με άλλες αρμόδιες υπηρεσίες.

³⁸ Τέτοια κριτήρια είναι τα εξής: (α) Επιτρέπεται η εργοδότηση οικιακών βοηθών από οικογένειες των οποίων εργάζονται και οι δύο σύζυγοι, καταβάλλουν δηλαδή εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικών

Κύπρο υποβάλλονται μέσω των Επαρχιακών Κλιμακίων και Μετανάστευσης της Αστυνομίας³⁹. Για τους αλλοδαπούς που βρίσκονται ήδη μέσα στην Κύπρο και είναι νόμιμοι μπορούν να ζητήσουν εργασία από το Τμήμα Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων⁴⁰. Επιπλέον, υπάρχουν και λειτουργούν και άλλα βοηθητικά γραφεία ή σώματα για ανεύρεση εργασίας των μεταναστών που ανήκουν στο Συνδικαλιστικό Κίνημα της Κύπρου⁴¹.

Οι ξένοι εργάτες συνεισφέρουν θετικά στην οικονομία της Κύπρου και στους ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της. Το ξένο εργατικό δυναμικό στην Κύπρο αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της συνολικής απασχόλησης. Αυτή η ομάδα απασχολούμενων διαδραματίζει το δικό της ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας της Κύπρου όχι μόνο λόγω του μεγάλου και ραγδαία αυξανόμενου αριθμού της, αλλά και της ειδικότερης συμβολή της σε σημαντικούς για την Κυπριακή οικονομία τομείς οικονομικής δραστηριότητας⁴².

Επιπλέον, σημαντική είναι η συμβολή των μεταναστών στην αύξηση του ΑΕΠ της Κύπρου. Το μέσο ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ κατά το 1995-2000 ήταν 3.8% σε σταθερές τιμές, ενώ κατά το 2000-2004 έπεσε στο 3.0%. Ειδικότερα το 2004 έφθασε το 3.7%⁴³. Σύμφωνα με έρευνες του Πανεπιστημίου Κύπρου οι ψηλοί αυτοί ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ στην Κύπρο θα ήταν της τάξης του 1,5% χωρίς την παρουσία των οικονομικών μεταναστών. Σημαντικότεροι τομείς της οικονομίας όπως ο τουρισμός, η μεταποιητική βιομηχανία, η γεωργία και κτηνοτροφία στηρίζονται στην παρουσία των οικονομικών μεταναστών⁴⁴.

Στον πίνακα 5, βλέπουμε ότι η σημασία του τριτογενούς τομέα αυξήθηκε ενώ τα μερίδια του δευτερογενούς και πρωτογενούς τομέα έχουν μειωθεί. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά πολύ από την εργασία των μεταναστών που είναι πολύ αναπτυγμένη

Ασφαλίσεων, και έχουν παιδιά κάτω των 12 χρόνων. (β) Όταν η οικογένεια έχει δηλωμένο φορολογητέο εισόδημα πέραν των Κ£30.000 ετησίως. (γ) Όταν οι αλλοδαπές θα φροντίζουν υπερήλικους, ανάπηρους, άτομα με ειδικές ανάγκες ή άτομα που πάσχουν από σοβαρή ασθένεια, η οποία τα καθιστά ανίκανα να φροντίσουν τον εαυτό τους.

³⁹ Γραφείο Τύπου και πληροφοριών, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.moi.gov.cy.

⁴⁰ Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, www.mlsi.gov.cy.

⁴¹ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση, www.inegsee.gr.

⁴² Γραφείο Τύπου και πληροφοριών, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.moi.gov.cy.

⁴³ Μελέτη: Το σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Κύπρου: Θεματική επισκόπηση, από τη Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Σεπτέμβριος 2006, σελ. 3-4.

⁴⁴ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση, http://www.miliotou.com.cy/docs/article_02.doc.

στο τριτογενή τομέα. Για το 2004, το ΑΕΠ για το τριτογενή τομέα ήταν 76.0% και αναμένεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο καθώς συνεχίζεται οι έλευση οικονομικών μεταναστών στην Κύπρο⁴⁵.

Επιπλέον, οι αλλοδαποί εργάτες με την καταβολή τελών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων συμβάλλουν σημαντικά στην μακρόχρονη βιωσιμότητα των κοινωνικών ταμείων του κράτους⁴⁶.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά τομέα.

Τομέας	1995	2000	2004
Πρωτογενής ⁽¹⁾	5.6%	4.6%	4.7%
Δευτερογενής ⁽²⁾	23.7%	20.3%	19.3%
Τριτογενής ⁽³⁾	70.7%	75.1%	76.0%
Σύνολο	100.0%	100.0%	100.0%

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου.

Στον τομέα της παροχής ασύλου, η Κύπρος, χάρη στις τροποποιήσεις του νόμου περί αλλοδαπών του 2001, που έγιναν τον Ιούνιο του 2003, εναρμόνισε τις νομικές διατάξεις στο ισχύον καθεστώς της Ε.Ε. Τα τελευταία χρόνια, ενισχύθηκε επιπλέον η υποδομή των υπηρεσιών αρμόδιων για θέματα προσφύγων και ασύλου. Ο αριθμός των αιτήσεων για παροχή ασύλου αυξήθηκε το 2004 με περισσότερες από 10.000 αιτήσεις. Η συντριπτική πλειοψηφία των αιτούντων άσυλου προέρχεται από το Μπαγκλαντές και το Πακιστάν που εισέρχονται στην Κύπρο με τουριστική βίζα⁴⁷.

Τέλος, σημαντικό είναι το γεγονός ότι εκτός από την νόμιμη μετανάστευση, στην Κύπρο υπάρχει και ένας πολύ μεγάλος αριθμός παράνομων μεταναστών. Σύμφωνα με τα στοιχεία των αστυνομικών αρχών της Κύπρου, στη χώρα διαμένουν περίπου 25.000 έως 40.000⁴⁸ παράνομοι μετανάστες, κυρίως από την Ανατολική

⁴⁵ Μελέτη: Το σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Κύπρου: Θεματική επισκόπηση, από τη Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Σεπτέμβριος 2006, σελ. 3-4.

⁴⁶ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση, http://www.miliotou.com.cy/docs/article_02.doc.

⁴⁷ Ι. Μ. Βαρβιτσιώτης, Γ. Καμπούρογλου, Μελέτη: «Η Μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης», σελ. 97.

⁴⁸ Δεν μπορεί να δοθεί ακριβώς αριθμός των παράνομων μεταναστών και δεν είναι δυνατό να υπάρξουν διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία. Οι οποιεσδήποτε εκτιμήσεις είναι δυνατό να προκύψουν βασιζόμενες σε στοιχεία που αφορούν τις απελάσεις παράνομων αλλοδαπών, ξένων φοιτητών, καθώς και τους αιτητές πολιτικού ασύλου.

Ευρώπη (ειδικότερα, την Γεωργία) και τις γειτονικές αραβικές χώρες (π.χ. από την Συρία και τον Λίβανο)⁴⁹.

Οι παράνομοι μετανάστες φτάνουν στην Κύπρο συνήθως μέσω Τουρκίας και στην συνέχεια μέσω του βόρειου τμήματος του νησιού. Η παράνομη μετανάστευση αυξήθηκε κυρίως μετά την διευκόλυνση της διάβασης της διαχωριστικής γραμμής το 2003. Μεγάλος αριθμός παράνομων μεταναστών ανήκει στην κατηγορία των *visa overstayers*, οι οποίοι εισέρχονται είτε με τουριστική είτε με φοιτητική βίζα. Οι τελευταίοι είναι κυρίως Ασιάτες⁵⁰. Επίσης, πολλοί άλλοι παράνομοι μετανάστες προσπαθούν να εισέλθουν στην Κύπρο ταξιδεύοντας με υπερφορτωμένα πλοίαρια αμφιβόλου ασφαλείας ή κρυμμένοι σε οχήματα και άλλοι χρησιμοποιώντας ψεύτικα διαβατήρια. Οι άνθρωποι αυτοί πολλές φορές πέφτουν θύματα ισχυρής εκμετάλλευσης από πολλούς εργοδότες, διότι δεν έχουν την δυνατότητα να τους καταγγείλουν στις Αρχές⁵¹.

Τα τελευταία χρόνια, η Κύπρος έλαβε ορισμένα μέτρα καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης με τον εκσυγχρονισμό του τεχνικού εξοπλισμού φύλαξης των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων. Για τον σκοπό αυτόν, η Κύπρος προσέθεσε τον Ιούλιο του 2004, δύο νέα πλοία. Επιπλέον, τον ίδιο χρόνο, μαζί με επτά άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε., έλαβε μέρος στην δεύτερη φάση του Σχεδίου Δράσης NETTUNO, που προβλέπει κοινές περιπολίες στην Ανατολική Μεσόγειο. Επιπλέον, η Κύπρος έχει υπογράψει τα τελευταία χρόνια με άλλες χώρες, π.χ. με την Συρία και τον Λίβανο, συμφωνίες αποδοχής των παλιννοστούντων. Εκτός από τον τομέα της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, επιτάθηκαν και τα μέτρα κατά της παράνομης απασχόλησης αλλοδαπών στην Κύπρο. Σύμφωνα με επίκαιρη εγκύκλιο του κυπριακού Υπουργείου Δικαιοσύνης προς όλες τις αστυνομικές αρχές της χώρας, εκτός από τους παρανόμους εργαζομένους αλλοδαπούς, θα συλλαμβάνεται στο μέλλον και ο εργοδότης τους⁵².

⁴⁹ Αστυνομική Αρχή Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.police.gov.cy.

⁵⁰ Ι. Μ. Βαρβιτσιώτης, Γ. Καμπούρογλου, Μελέτη: «Η Μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης», σελ. 98-99.

⁵¹ Εφημερίδα Πολίτης: «Οι παράνομοι μετανάστες στην Ευρώπη: Να τους καλωσορίσουμε ή να τους εκδιώξουμε;», αριθ. Φύλλου: 2851, 09/02/2007, σελ. 14.

⁵² Ι. Μ. Βαρβιτσιώτης, Γ. Καμπούρογλου, Μελέτη: «Η Μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης», σελ. 98-99.

1.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Τα χαρακτηριστικά των μεταναστών μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις κατηγορίες:

1. δημογραφική σύνθεση των μεταναστών,
2. επαγγελματική κατανομή των μεταναστών,
3. μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών και
4. επαρχία διαμονής τους στην Κύπρο.

1.3.1 Δημογραφική σύνθεση των μεταναστών:

Οι μετανάστες ανήκουν κυρίως, σε κατηγορίες νεαρών ηλικιών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 15-44 ετών, δηλαδή στις παραγωγικότερες ηλικίες. Αυτό το στοιχείο αποτελεί και μια από τις βασικότερες αρνητικές συνέπειες της μετανάστευσης, γιατί στερείται η χώρα αποστολής μεταναστών από το πιο ζωτικό, παραγωγικό και δυναμικό στοιχείο του πληθυσμού της⁵³. Επίσης, υπάρχει και μια άλλη κατηγορία μεταναστών, της ηλικία των 60 ετών και άνω, που είναι η μετανάστευση όσων πήραν σύνταξη⁵⁴.

Από την άποψη της σύνθεσης των μεταναστών κατά φύλο το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών είναι άνδρες. Στις σύγχρονες μεταναστεύσεις εργατικού δυναμικού, οι άνδρες, παντρεμένοι ή νεαροί εργένηδες είναι οι πρώτοι που εγκαταλείπουν την χώρα τους μεταναστεύοντας και ενδεχομένως, ακολουθούνται από τις οικογένειες τους. Η τάση για οικογενειακή επανένωση είναι χωρίς αμφιβολία ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της μεταναστευτικής διαδικασίας και ακόμα και οι πιο αυστηρά απαγορευτικές πολιτικές δεν κατάφεραν καθόλου να την εμποδίσουν.

Σε ορισμένες μορφές παραδοσιακών μεταναστεύσεων, η αναχώρησης του πρωτότοκου ή του αρχηγού της οικογένειας αποτελούσε ένα πρώτο βήμα για την μετανάστευση ολόκληρης της οικογένειας. Αυτή η ενδοοικογενειακή διαίρεση γινόταν εξαιτίας του κόστους της μετακίνησης. Από την μια ήταν τα έξοδα μεταφοράς και από την άλλη το κόστος από την ενδεχόμενη απώλεια εισοδήματος που μπορεί να προκύψει αν ο απόδημος δε βρει εργασία στη ζώνη υποδοχής. Υπάρχουν, όμως, και μερικές άλλες περιοχές, όπως η Αφρική, στην οποία οι

⁵³ Κ. Κασιμάτη, 1984, σελ. 21-22.

⁵⁴ Γ. Ταπεινός, 1993, σελ. 254.

μικρότεροι είναι που μεταναστεύουν και που είναι οι μόνοι από την οικογένεια που φεύγουν⁵⁵.

Οι Έλληνες μετανάστες της Ολλανδίας, για παράδειγμα, παρουσίαζαν αρκετά απ' αυτά τα χαρακτηριστικά. Οι ελληνικές παροικίες της Ολλανδίας ήταν ως τα τέλη της δεκαετίας του 1960 καθαρά ανδρικές κοινότητες. Η ενοποίηση των ελληνικών οικογενειών ξεκίνησε νωρίς, το 1965 περίπου, και κορυφώθηκε την περίοδο 1968-1972. Συχνά ερχόταν πρώτα η σύζυγος, αφήνοντας τα παιδιά της για μερικά χρόνια σε συγγενείς. Έτσι μπορούσε να δουλέψει και η ίδια και να βοηθήσει τον άνδρα της να συγκεντρώσουν όσο περισσότερα χρήματα γινόταν. Δεν ήταν εύκολο να βρεθεί κατάλληλη στέγαση για να έρθουν τα μέλη της οικογένειας. Στην Ουτρέχτη πολλοί Έλληνες αναγκάστηκαν να αγοράσουν σπίτι στις πιο παλιές γειτονίες. Πολλοί άλλοι μετέτρεψαν το σπίτι τους σε οικοτροφείο για κατοπινούς μετανάστες, κυρίως για Τούρκους και Μαροκινούς. Μάλιστα μερικοί κατάφεραν να κερδίσουν αρκετά χρήματα με αυτόν τον τρόπο⁵⁶.

Στην περίπτωση της Κύπρου, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, από το 2001 μέχρι το 2005 σημειώνονται διαφορές στο φύλο των μεταναστών που έρχονται στην χώρα. Παρατηρώντας τον πίνακα 6, βλέπουμε ότι το 2001 είχαν φτάσει στην Κύπρο 9.563 άνδρες μετανάστες και 7.922 γυναίκες μετανάστριες, ενώ το 2005 ήρθαν στο νησί 10.604 άντρες και 13.815 γυναίκες⁵⁷.

Στο διάγραμμα 7, φαίνεται η ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού κατά φύλο το 2001. Και εδώ βλέπουμε ότι οι ξένες εργαζόμενες γυναίκες στην Κύπρο υπερτερούν σε αριθμό των ξένων εργαζομένων ανδρών, με ποσοστό 53,0%, έναντι 47,0% που είναι οι άνδρες. Οι ξένοι εργαζόμενοι άντρες αποτελούν το 9,2% των απασχολούμενων ανδρών στην Κύπρο, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών είναι σημαντικά μεγαλύτερο και ανέρχεται στο 14,2%.

Συγκρίνοντας την εικόνα που παρουσιάζει η ποσοστιαία κατανομή των Κύπριων απασχολούμενων κατά φύλο με εκείνη των ξένων εργαζομένων, διαπιστώνεται μεγάλη διαφοροποίηση. Ειδικότερα οι Κύπριοι απασχολούμενοι

⁵⁵ Γ. Ταπεινός, 1993, σελ. 253.

⁵⁶ Vermeulen, Attekum, Pennings & Lindo, 1990, σελ. 30-33.

⁵⁷ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mof.gov.cy.

άνδρες είναι σημαντικά περισσότεροι από τις Κύπριες απασχολούμενες γυναίκες, 59,0% και 41,0% αντίστοιχα⁵⁸.

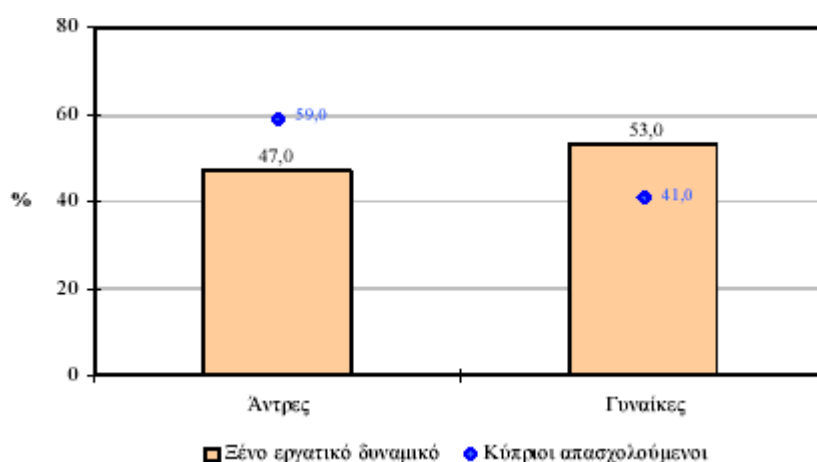
Η μεγάλη αυτή αύξηση των ξένων γυναικών απασχολούμενων οφείλεται κυρίως στην μεγάλη ζήτηση που υπάρχει στην Κύπρο για οικιακούς βοηθούς. Όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 1.2, την τελευταία δεκαετία παρουσιάστηκε μια δραματική αύξηση στην ζήτηση των οικιακών βοηθών, όπου το 2000 είχε φτάσει το 100%⁵⁹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Αριθμός μεταναστών κατά φύλο

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
2001	17.485	9.563	7.922
2002	14.370	6.682	7.688
2003	16.779	8.815	7.964
2004	22.003	10.502	11.501
2005	24.419	10.604	13.815

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2005.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού κατά φύλο, 2001.

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.

Παρατηρώντας τον πίνακα 7 βλέπουμε ότι ο αριθμός των μεταναστών που έρχονται στην Κύπρο αυξάνεται από τις ηλικίες 20-39 χρόνια. Στις ηλικίες αυτές συμπεριλαμβάνονται άνδρες και γυναίκες και είναι άτομα που έρχονται στη χώρα για να εργαστούν. Από τα 45 χρόνια και μετά ο αριθμός των μεταναστών μειώνεται.

⁵⁸ Έκθεση: «Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007», από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Μάρτιος 2004, σελ. 42-43.

⁵⁹ Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής: Οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο, μελέτη Πανεπιστημίου Κύπρου, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, επιμ. Κ. Χατζηγιάννης και Θ. Ζαχαριάδης, Δεκέμβριος 2005, σελ 11.

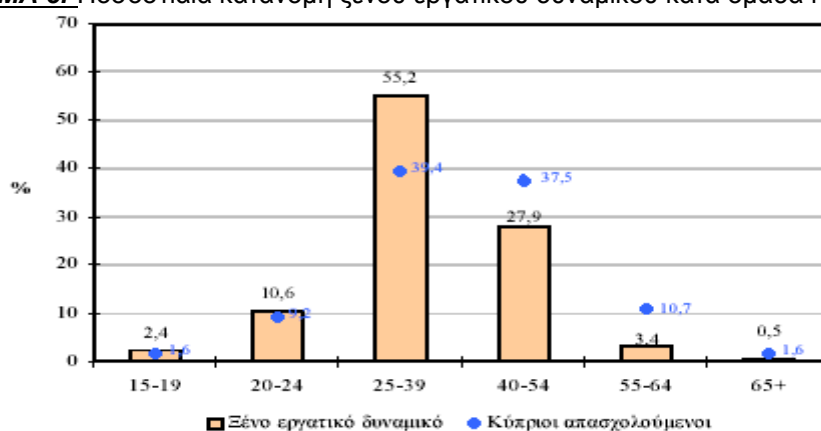
Ωστόσο, η εισροή των μεταναστών συνεχίζεται στο νησί αφού η Κύπρος, εκτός από χώρα υποδοχής εργατικού δυναμικού, είναι και χώρα υποδοχής συνταξιούχων μεταναστών, οι οποίοι έρχονται στη χώρα για να περάσουν τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής τους σ' ένα ήρεμο περιβάλλον⁶⁰.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Μετανάστες προς την Κύπρο κατά ηλικία, 1998-2005.

ΗΛΙΚΙΑ	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0-14	192	230	374	291	143	131	107	211
15-19	386	544	928	1.093	694	1.074	1.138	1.163
20-24	1.274	1.329	2.567	3.160	2.385	2.435	4.026	4.384
25-29	1.912	1.572	2.205	3.868	2.828	3.125	4.431	4.998
30-34	1.471	1.324	1.698	2.990	1.822	2.753	3.215	3.423
35-39	1.221	849	1.232	1.310	1.510	2.142	2.509	2.519
40-44	753	694	966	1.670	1.132	1.881	2.035	2.294
45-49	536	507	786	880	880	865	1.432	1.588
50-54	371	342	494	743	827	823	1.219	1.162
55-59	237	325	733	457	582	582	751	908
60-64	408	547	713	959	781	398	535	923
+65	-	-	-	-	614	426	386	751

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2005.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8: Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού κατά ομάδα ηλικιών, 2001

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.

Στο διάγραμμα 8 βλέπουμε ότι σημειώνονται αρκετά σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στην ποσοστιαία κατανομή των ξένων εργαζομένων και των Κύπριων απασχολούμενων κατά ομάδα ηλικιών. Συγκεκριμένα, τα ποσοστά των ξένων εργαζομένων είναι ψηλότερα στις μικρότερες ηλικίες (15-19, 20-24 και 25-39) και χαμηλότερα στις μεγαλύτερες ηλικίες (40-54, 55-64 και 65+)⁶¹.

⁶⁰ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mof.gov.cy.

⁶¹ Έκθεση: «Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007», από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Μάρτιος 2004, σελ. 43-44.

1.3.2 Επαγγελματική κατανομή των μεταναστών:

Οι μετανάστες που έρχονται σε μια χώρα για να εργασθούν αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού της χώρας αυτής. Άνδρες και γυναίκες εργάζονται σε εργασίες χαμηλού βαθμού εξειδίκευσης και γοήτρου. Είναι εργασίες όπου εγκαταλείπονται από τους ντόπιους κάτοικους και έτσι χρησιμοποιούνται οι μετανάστες για να καλυφθούν τα κενά αυτά (αναλυτικότερα σχετικά με τα κενά εργασίας αναφέρονται στο κεφάλαιο 1.2). Τέτοιες εργασίες είναι ο μεταποιητικός τομέας, η γεωργία, η κτηνοτροφία, ο κατασκευαστικός τομέας, ο τουριστικός τομέας, κλπ⁶².

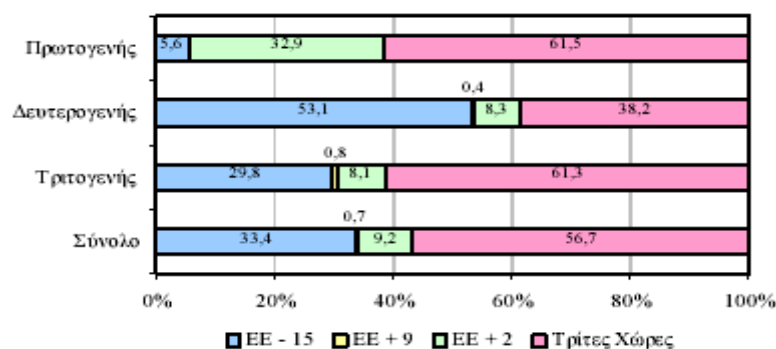
Στην Κύπρο η επαγγελματική κατανομή των μεταναστών διαφοροποιείται ανάλογα με την υπηκοότητα που έχει ο μετανάστης. Το διάγραμμα 9, μας δείχνει την ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού κατά ευρύ τομέα οικονομικής δραστηριότητας και υπηκοότητας για το 2001. Σύμφωνα λοιπόν με το διάγραμμα αυτό η πλειοψηφία των ξένων εργαζομένων που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα, είναι υπήκοοι τρίτων χωρών με ποσοστό 61,5%. Ακολουθούν οι ξένοι εργαζόμενοι που προέρχονται από τη Βουλγαρία και την Ρουμανία με 32,9%, ενώ οι ξένοι εργαζόμενοι από τα 15 κράτη μέλη της Ε.Ε ανέρχονται στο 5,6%.

Σε αντίθεση με την εικόνα του πρωτογενούς τομέα, η πλειοψηφία του ξένου εργατικού δυναμικού στο δευτερογενή τομέα (53,1%) αποτελείται από υπηκόους της Ε.Ε. Σημαντικό μέρος των ξένων εργαζομένων αποτελούν επίσης και οι υπήκοοι που προέρχονται από τρίτες χώρες (38,2%). Σχετικά με τον τριτογενή τομέα, φαίνεται ότι οι περισσότεροι ξένοι εργαζόμενοι προέρχονται από τρίτες χώρες με ποσοστό 61,3%. Ακολουθούν οι υπήκοοι των κρατών μελών της Ε.Ε με 29,8%.

Τα διαγράμματα 10, 11 και 12 μας δείχνουν την ποσοστιαία κατανομή του ξένου εργατικού δυναμικού της Κύπρου σε κάθε τομέα της οικονομίας κατά υπηκοότητα. Στον πρωτογενή τομέα, τον τομέα της Γεωργίας τον καταλαμβάνουν οι υπήκοοι τρίτων χωρών με ποσοστό 61,9% και 33,8% προέρχεται από τη Βουλγαρία και την Ρουμανία. Στους τομείς της Αλιείας και των Ορυχείων και λατομείων είναι λίγοι οι ξένοι εργαζόμενοι.

⁶² European Industrial Relations Observatory (EIRO). Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eiro.eurofound.eu.int.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9: Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού κατά ευρύ τομέα οικονομικής δραστηριότητας και υπηκοότητας, 2001.

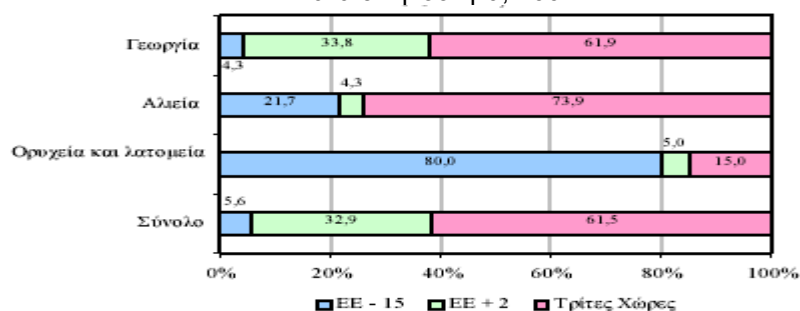
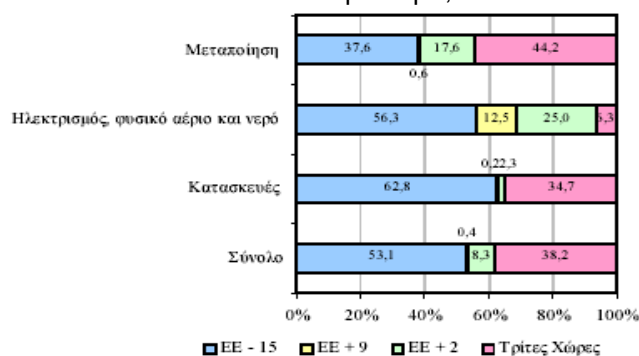
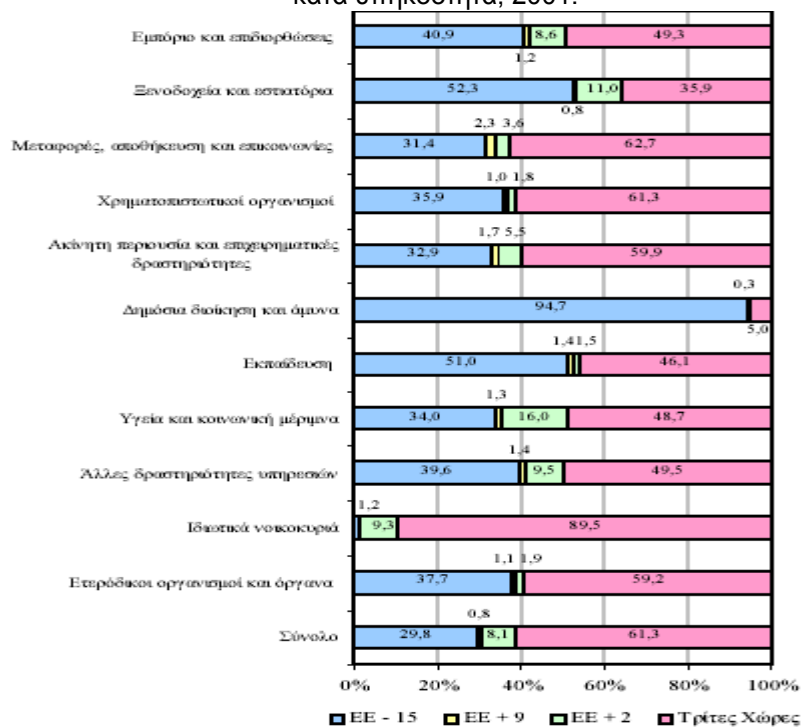

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.

Στον δευτερογενή τομέα η πλειοψηφία του ξένου εργατικού δυναμικού που εργοδοτείται στην Μεταποίηση είναι υπήκοοι τρίτων χωρών με ποσοστό 44,2%, ενώ το ποσοστό των υπηκόων των κρατών μελών της Ε.Ε κυμαίνεται και αυτό σε υψηλά επίπεδα και ανέρχεται στο 37,6% και το 17,6% προέρχεται από τη Βουλγαρία και την Ρουμανία. Στο μικρό τομέα του Ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου και νερού εντοπίστηκαν 16 μόνο ξένοι εργαζόμενοι. Στις Κατασκευές φαίνεται ότι όλοι σχεδόν οι ξένοι εργαζόμενοι προέρχονται από την Ε.Ε και από τρίτες χώρες με ποσοστά 62,8% και 34,7% αντίστοιχα.

Σχετικά με τον τριτογενή τομέα το 61,3% των ξένων εργαζομένων είναι υπήκοοι τρίτων χωρών. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι 90% περίπου των ξένων στα ιδιωτικά νοικοκυριά προέρχονται από τρίτες χώρες. Στον τομέα του Εμπορίου και επιδιορθώσεων οι υπήκοοι τρίτων χωρών αποτελούν το 49,3% του ξένου εργατικού δυναμικού. Ακολουθούν οι υπήκοοι της Ε.Ε με ποσοστό 40,9%. Στα ξενοδοχεία και εστιατόρια οι περισσότεροι από τους μισούς ξένους εργαζομένους (52,3%) έχουν προέλευση τους τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Επίσης το 35,9% είναι υπήκοοι τρίτων χωρών. Επιπλέον, στους τομείς των Μεταφορών, αποθήκευσης και επικοινωνιών, στους Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, στη Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, στον τομέα της Υγείας και κοινωνικής μέριμνας και σε άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, οι υπήκοοι τρίτων χωρών αποτελούν την πλειοψηφία του ξένου εργατικού δυναμικού. Στην Δημόσια διοίκηση και άμυνα και στην Εκπαίδευση την πλειοψηφία την έχουν οι Ευρωπαίοι μετανάστες⁶³.

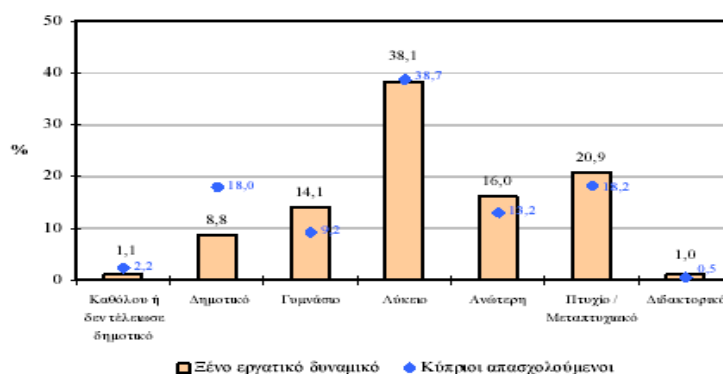
⁶³ Έκθεση: «Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007», από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Μάρτιος 2004, σελ. 11-15.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10: Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού στον πρωτογενή τομέα κατά υπηκοότητα, 2001.**ΠΗΓΗ:** Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11:** Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού στον δευτερογενή τομέα κατά υπηκοότητα, 2001.**ΠΗΓΗ:** Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12:** Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού στον τριτογενή τομέα κατά υπηκοότητα, 2001.**ΠΗΓΗ:** Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.

1.3.3 Μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών:

Το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών που βρίσκονται στην Κύπρο παρουσιάζει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον. Ένα σημαντικό μέρος από τα άτομα αυτά έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ πολύ λίγοι έχουν τελειώσει μόνο το Δημοτικό ή δεν πήγα καθόλου σχολείο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13: Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού κατά μορφωτικό επίπεδο, 2001.

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.

Το διάγραμμα 13 επιβεβαιώνει την πιο πάνω άποψη. Παρατηρούμε ότι η πλειονοψηφία των ξένων εργαζομένων που βρίσκονται στην Κύπρο είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 38,1% έχουν αποφοιτήσει από το Λύκειο και 14,1% από το Γυμνάσιο. Αξιόλογο είναι και το ποσοστό των ξένων εργαζομένων που έχουν φοιτήσει σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, 20,9% κατέχει πτυχίο πανεπιστημίου ή/και μεταπτυχιακό, 16,0% δίπλωμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μη πανεπιστημιακού επιπέδου και 1,0% διδακτορικό.

Αντίθετα, μικρότερο ποσοστό παρατηρείται ανάμεσα στους ξένους εργαζόμενους που έχουν τελειώσει μόνο το Δημοτικό (8,8%), ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό (1,1%) δεν έχει φοιτήσει καθόλου σε σχολείο ή δεν έχει τελειώσει το Δημοτικό.

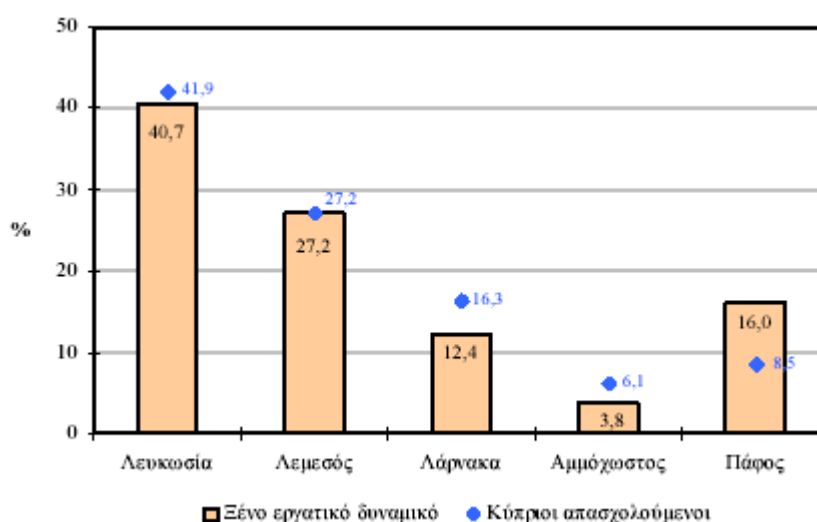
Το σημείο το οποίο ξεχωρίζει συγκρίνοντας την ποσοστιαία κατανομή των ξένων εργαζομένων και των Κυπρίων απασχολούμενων κατά μορφωτικό επίπεδο,

είναι ότι οι ξένοι εργαζόμενοι παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά στα επίπεδα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης⁶⁴.

1.3.4 Επαρχία διαμονής τους στην Κύπρο:

Στην Κύπρο ένα σημαντικό χαρακτηριστικό των μεταναστών της είναι ότι διαμένουν σε όλες τις επαρχίες της αλλά με σημαντικές διαφοροποιήσεις σε κάθε μια απ' αυτές. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι η επαρχία της Πάφου, για την οποία θα μιλήσουμε αναλυτικότερα στο Β' μέρος της εργασίας αυτής. Στην Πάφο οι μετανάστες εργαζόμενοι είναι περισσότεροι από τους Κύπριους απασχολούμενους!

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14: Ποσοστιαία κατανομή ξένου εργατικού δυναμικού κατά επαρχία διαμονής, 2001.

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.

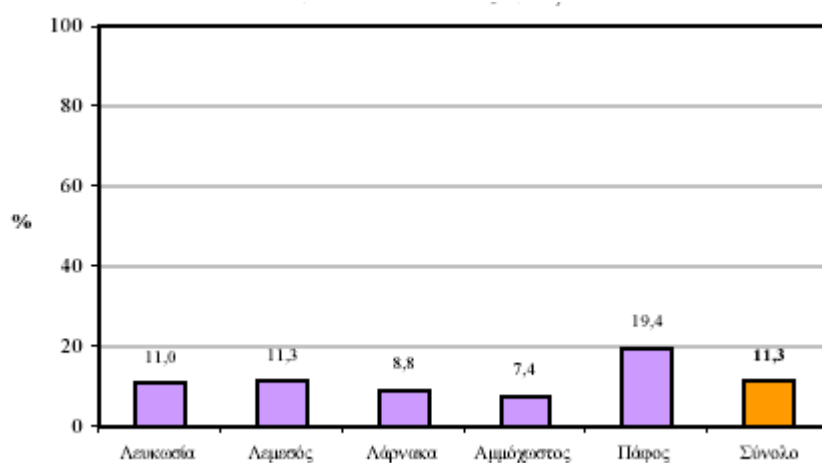
Στο πιο πάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι ο μεγαλύτερος όγκος ξένων εργαζομένων (40,7%) έχει ως επαρχία διαμονής του τη Λευκωσία. Ακολουθούν η Λεμεσός, η Πάφος και η Λάρνακα όπου τα αντίστοιχα ποσοστά των ξένων στις επαρχίες αυτές ανέρχονται στο 27,2%, 16,0% και 12,4%. Το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην Αμμόχωστο όπου μόνο το 3,8% των ξένων εργαζομένων διαμένει στην επαρχία αυτή.

⁶⁴ Έκθεση: «Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007», από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Μάρτιος 2004, σελ. 23.

Συγκρίνοντας την ποσοστιαία κατανομή των ξένων εργαζομένων με εκείνη των Κυπρίων απασχολούμενων κατά επαρχία διαμοιγής διαπιστώνεται αρκετά σημαντική διαφορά στην επαρχία της Πάφου. Ειδικότερα, στην Πάφο διαμένει το 8,5% των Κυπρίων απασχολούμενων σε σχέση με το 16,0% που είναι το ποσοστό των ξένων εργαζομένων.

Στο διάγραμμα 15 απεικονίζεται το ποσοστό του ξένου εργατικού δυναμικού στην επαρχία διαμοιγής για το 2001. Μελετώντας λοιπόν το διάγραμμα αυτό προκύπτει ότι οι ξένοι εργαζόμενοι που διαμένουν στην Πάφο αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των απασχολούμενων της επαρχίας αυτής, που φτάνει στο 19,4%. Ακολουθούν οι επαρχίες της Λεμεσού και της Λευκωσίας όπου οι μετανάστες που διαμένουν και εργάζονται σ' αυτές ανέρχονται στο 11,3% και 11,0% αντίστοιχα. Στην Αμμόχωστο, όπου εντοπίζεται και ο μικρότερος αριθμός ξένων εργαζομένων, το ποσοστό τους στην απασχόληση είναι 7,4%⁶⁵.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15: Ποσοστό του ξένου εργατικού δυναμικού στην επαρχία διαμοιγής, 2001.

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή πληθυσμού 2001.

⁶⁵ Έκθεση: «Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007», από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Μάρτιος 2004, σελ. 24-25.

1.4 ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η μετανάστευση έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τόσο για το άτομο, όσο και για τη χώρα αποστολής του και τη χώρα υποδοχής του. Έτσι στο ερώτημα αν η μετανάστευση είναι «ευλογία ή κατάρα», το βασικό σύνθημα που επικράτησε στη αρχή της δεκαετίας του '60, όταν παρουσιάστηκε η μεγάλη αιχμή της μετανάστευσης, δεν επιδέχεται μονοσήμαντη απάντηση⁶⁶.

1.4.1 Θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης:

Οι συνέπειες για τη χώρα προέλευσης των μεταναστών είναι πάρα πολύ θετικές. Περιορίζεται η πίεση από την πληθυσμιακή αύξηση, μειώνεται ο αριθμός των ατόμων που αναζητούν εργασία, εισρέει εισόδημα στη χώρα και σε αρκετές περιπτώσεις η επιστροφή των μεταναστών συνδέεται και με την μεταφορά γνώσεων. Σε ότι αφορά τη χώρα υποδοχής, οι συνέπειες από την είσοδο των μεταναστών είναι θετικές στο σύνολο της οικονομίας της. Η εμπειρία της μετανάστευσης τη μεταπολεμική περίοδο προς τις αναπτυγμένες καπιταλιστικά ευρωπαϊκές χώρες ανέδειξε πολύ σημαντικά οικονομικά οφέλη γι' αυτές τις χώρες: πέτυχαν σημαντικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης χάρη στη χρησιμοποίηση των μεταναστών.

Η μετακίνηση των μεταναστών από τις φτωχές προς τις πλουσιότερες χώρες περιορίζει τις πιέσεις που ασκούνται στην αγορά εργασίας των χωρών τους. Επίσης, μια άλλη θετική επίδραση στις χώρες των μεταναστών είναι τα μεταναστευτικά εμβάσματα. Ο μετανάστης στέλνει πίσω στο σπίτι του ένα μεγάλο μέρος του μισθού του, το οποίο είτε διοχετεύεται στην κατανάλωση είτε αποταμιεύεται με σκοπό την επένδυση. Σε κάθε περίπτωση τα μεταναστευτικά εμβάσματα επηρεάζουν θετικά την οικονομία της χώρας.

Όσο αφορά τις επιδράσεις της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής, είναι και αυτές θετικές. Θεωρείται ότι η χρησιμοποίηση μεταναστών αυξάνει την ανεργία των ανειδίκευτων εργατών από την στιγμή που θεωρείται ότι υπάρχει πλήρη αποκατάσταση των ντόπιων ανειδίκευτων εργατών από τους

⁶⁶ Κ. Κασιμάτη, 1984, σελ. 36.

μετανάστες. Ωστόσο, τόσο η διεθνής, όσο και η ελληνική εμπειρία δείχνουν ότι οι μετανάστες χρησιμοποιούνται συνήθως σε εργασίες που οι εγχώριοι εργαζόμενοι δεν τις δέχονται. Αν δεν χρησιμοποιούνταν οι μετανάστες, τότε πιθανόν το παραγόμενο προϊόν σε αυτούς τους τομείς να ήταν ποσοτικά λιγότερο⁶⁷. Επίσης, αρκετές επιχειρήσεις, οι οποίες χρησιμοποιούν τους μετανάστες ως φτηνή εργατική δύναμη, πιθανόν, να μην μπορούσαν να αντέξουν υψηλότερο εργατικό κόστος και να έκλειναν, με αποτέλεσμα να έμεναν άνεργοι και οι ντόπιοι εργαζόμενοι στη συγκεκριμένη επιχείρηση, αλλά και να μειωνόταν η παραγωγή.

Επιπλέον, οι μετανάστες εκτός από εργατικό δυναμικό, είναι και καταναλωτές. Έστω και αν δαπανούν ένα μικρό μέρος του εισοδήματός τους για κατανάλωση στην χώρα που εργάζονται, αποτελούν μέρος της ενεργού ζήτησης. Σε αρκετές περιπτώσεις αγοράζουν δικά μας μεταχειρισμένα αντικείμενα, τα οποία εμείς δεν θα μπορούσαμε να πωλήσουμε, γιατί κανείς δεν θα τα ήθελε. Όσο το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας βελτιώνεται, όσο αυξάνονται οι εναλλακτικές δυνατότητες χρηματοδότησης των αγορών των καταναλωτικών αγαθών τόσο περιορίζονται οι πιθανότητες πώλησης μεταχειρισμένων και ουσιαστικά ξεπερασμένων διαρκών καταναλωτικών αγαθών⁶⁸.

Ακόμη μια θετική επίδραση της μετανάστευσης για την χώρα υποδοχής είναι ότι η εργασία των μεταναστών βοήθησε πάρα πολύ στην ανάπτυξη και στην αναζωογόνηση «μειονεκτικών» περιοχών της χώρας αυτής, όπως είναι οι αγροτικές περιοχές. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, οι αγροτικές περιοχές εκκενώθηκαν όταν ήταν χώρα αποστολής μεταναστών, όταν όμως μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής μεταναστών τα δεδομένα αυτά άλλαξαν. Οι μετανάστες αναζωογόνησαν την ελληνική ύπαιθρο. Συνέβαλαν στη δημογραφική και κοινωνική στήριξη του πληθυσμού της υπαίθρου. Έδωσαν ζωή σε περιοχές που είχαν απολέσει σημαντικά ποσοστά των νέων σε παραγωγική ηλικία. Οι ηλικιωμένοι πληθυσμοί εξασφάλισαν υποστήριξη για να συντηρήσουν τον παραδοσιακό τρόπο ζωής τους και να εξακολουθήσουν να συνεισφέρουν στη διατήρηση του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος αυτών των περιοχών. Επιπλέον, οι μετανάστες συντηρούν και συνεισφέρουν κοινωνική ζωή σε κάποιες «μειονεκτικές» περιοχές της χώρας,

⁶⁷ Χ. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ. 23-28.

⁶⁸ Όπως πιο πάνω.

αναλαμβάνοντας για παράδειγμα το μπακάλικο και το καφενείο του χωρίου. Σημαντική είναι, επίσης, και η συνδρομή τους στην αναμόρφωση/ ανανέωση του οικιστικού, παραδοσιακού περιβάλλοντος, στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, αλλά και στην ανάπτυξη της υπαίθρου ευρύτερα⁶⁹.

Πέρα όμως από τις χώρες υποδοχής και τις χώρες αποστολής μεταναστών, η μετανάστευση έχει και θετικές επιδράσεις πάνω στον ίδιο τον μετανάστη. Οι θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης, στο επίπεδο του ατόμου, περιστρέφονται γύρω από το οικονομικό όφελος που απέκτησε από τη συνεχή εργασία που η χώρα υποδοχής του εξασφαλίζει⁷⁰.

Η καλή και συνεχής αμοιβή του επιτρέπει να γίνεται, μέχρι ενός σημείου, κοινωνός των αγαθών του σύγχρονου πολιτισμού και της τεχνολογίας, δηλαδή ανεβάζει το βιοτικό του επίπεδο. Η κοινωνική ασφάλιση που η χώρα υποδοχής του παρέχει, του δημιουργεί τη σιγουριά για να αντιμετωπίσει το «αύριο» και τον απαλλάσσει από το άγχος της αβεβαιότητας, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα.

Επιπλέον, με τη συνεχή εργασία και την καλή αμοιβή δημιουργεί μια καλύτερη προοπτική για την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών του και ιδιαίτερα για την μόρφωση τους. Ακόμη η επαφή του με το καινούργιο περιβάλλον του μεγαλώνει το κύκλο ενδιαφερόντων του και του πλαταίνει τον ορίζοντα των γνώσεων του⁷¹.

1.4.2 Αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης:

Μια από τις σημαντικότερες αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης για τη χώρα προέλευσης είναι ότι η μετανάστευση αποστερεί από τη χώρα ένα σημαντικό σε όγκο και ζωτικό σε σύνθεση τμήμα του πληθυσμού της. Σε αρκετές χώρες, όπως η Ελλάδα, υπήρχαν περιοχές, όπως στις αγροτικές και ακριτικές περιοχές, οι οποίες εκκενώθηκαν λόγω της μετανάστευσης. Επίσης, στην μετανάστευση, μέχρι ενός σημείου, οφείλεται και η στενότητα εργασίας που μπορεί να παρατηρηθεί σε ορισμένους κλάδους των χωρών αυτών

⁶⁹ Α. Γ. Παπαδόπουλος, 2004, σελ. 74.

⁷⁰ Κ. Κασιμάτη, 1984, σελ. 37.

⁷¹ Όπως πιο πάνω.

Μια άλλη σοβαρή συνέπεια της μετανάστευσης είναι η παραοικονομία και η παράνομη μετανάστευση. Πολλοί από τους μετανάστες χρησιμοποιούνται στην παραοικονομία, με αποτέλεσμα να διογκώνεται το μέρος εκείνο του ΑΕΠ που δεν καταγράφεται και χάνει η κυβέρνηση τα φορολογικά έσοδα⁷².

Η παράνομη μετανάστευση οδηγεί στην εγκληματικότητα και στην εκμετάλλευση των μεταναστών. Οι παράνομοι μετανάστες δεν έχουν την δυνατότητα να ωφελούνται από το σύστημα κοινωνικής προστασίας στη χώρα όπου βρίσκονται. Δεν δικαιούνται επίδομα ανεργίας, δεν δικαιούνται άλλα επιδόματα ενίσχυσης εισοδήματος, δεν προστατεύονται από τους εργατικούς νόμους, επειδή δεν μπορούν να καταγγείλουν τους εργοδότες τους εξαιτίας της παράνομης παραμονής τους στη χώρα⁷³.

Η μετανάστευση επιτείνει ακόμη την εξάρτηση της χώρας αποστολής από τις χώρες υποδοχής μεταναστών. Για λόγους οικονομικούς, για λόγους κοινωνικής πολιτικής και για λόγους εξωτερικής πολιτικής οι χώρες υποδοχής άλλοτε ευνοούν και άλλοτε περιορίζουν τη μετανάστευση από ορισμένες χώρες, σύμφωνα με τις ανάγκες της παραγωγής, την οικονομική συγκυρία και τις σχέσεις τους με τις χώρες αποστολής μεταναστών.

Για τον μετανάστη το ψυχολογικό κόστος είναι πάρα πολύ υψηλό. Έχει να αντιμετωπίσει προβλήματα επικοινωνίας στη χώρα υποδοχής, δυσκολίες στη γλώσσα, αποστέρηση από την οικογένεια του και γενικά αντιξοότητες κατά την προσαρμογή του στο νέο περιβάλλον του. Επιπλέον, τόσο οι γονείς όσο και τα παιδιά τους στην χώρα υποδοχής, πιθανόν, να αντιμετωπίσουν δείγματα ρατσισμού, τα οποία με τη σειρά τους θα τους δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα⁷⁴.

Επίσης, αντιμετωπίζει προβλήματα στην εκπαίδευση των παιδιών του. Τα παιδιά, όπως και οι γονείς, έχουν προβλήματα γλώσσας. Στις δυσκολίες της γλώσσας της χώρας υποδοχής προστίθεται και το διαφορετικό περιεχόμενο σπουδών που

⁷² Χ. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ. 26.

⁷³ Όπως πιο πάνω.

⁷⁴ Χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας που αντιμετωπίζει δείγματα ρατσισμού είναι η Γαλλία όπου οι πρόσφατες εξεγέρσεις των Βορειοαφρικανών μεταναστών συγκλόνισαν την Ευρώπη. Η οργή που ξέσπασε στους δρόμους της Γαλλίας εκφράζει τις βαθιές διαιρέσεις της Γαλλικής κοινωνίας, στις αυξανόμενες ανισότητες πλούτου και ευκαιριών, την έλλειψη πολιτικής αντιπροσώπευσης των εθνικών μειονοτήτων και την οξεία αίσθηση διακρίσεων που δοκιμάζουν οι πολίτες αραβικής και βορειοαφρικανικής καταγωγής.

ισχύει στις χώρες υποδοχής, με αποτέλεσμα τα παιδιά των μεταναστών να καθυστερούν ένα τουλάχιστο χρόνο στις σπουδές τους και ένα μικρό ποσοστό μόνο να κατορθώνει να συμπληρώνει την υποχρεωτική εκπαίδευση με επιτυχία.

Τέλος, η δυσκολία στη γλώσσα και το διαφορετικό επίπεδο και περιεχόμενο εκπαίδευσης που έχουν οι γονείς και τα παιδιά δημιουργούν πρόβλημα επικοινωνίας μεταξύ τους, με δυσάρεστες για τον οικογενειακό θεσμό συνέπειες⁷⁵.

⁷⁵ Κ. Κασιμάτη, 1984, σελ. 37-39.

1.5 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ **ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ**

1.5.1 Μεταναστευτική πολιτική στην Ευρώπη:

Το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει αποκτήσει από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα τέτοια πολιτική σημασία, ώστε τα κράτη υιοθετούν και εφαρμόζουν, ανάλογα με τις περιόδους, ειδική μεταναστευτική πολιτική. Το 19^ο αιώνα υπήρχε απόλυτη ελευθερία μετανάστευσης από το ένα κράτος στο άλλο. Στον 20^ο αιώνα, οι οικονομικές κρίσεις, τα αυταρχικά πολιτικά καθεστώτα ή οι δημοκρατίες περιόρισαν σημαντικά τις πληθυσμιακές μετακινήσεις ή τουλάχιστον τις ρύθμισαν με κανόνες. Κάποια κράτη, όπως ΗΠΑ, χώρες της Δυτικής Ευρώπης, Αυστραλία, μαθαίνουν να διαχειρίζονται τα μεταναστευτικά ρεύματα ενθαρρύνοντας ή περιορίζοντας τα, ενώ άλλα, όπως οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης από το 1945 έως το 1989, απαγορεύουν τη μετανάστευση των υπηκόων τους⁷⁶.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η μεταναστευτική πολιτική διακρίνεται σε δύο επίπεδα. Το πρώτο αφορά τον έλεγχο αυτών που εισέρχονται στη χώρα και το δεύτερο επίπεδο αφορά αυτούς που είναι ήδη μέσα στη χώρα. Άλλοτε οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ενθάρρυναν τη μετανάστευση και άλλοτε την απέτρεπαν. Προσδιοριστικοί παράγοντες αυτής της πολιτικής ήταν οι προοπτικές της οικονομίας και η κατάσταση στην αγορά εργασίας. Γι' αυτούς που βρίσκονταν εντός της χώρας και είχαν τις προϋποθέσεις που ο νόμος καθόριζε για να μείνουν, η πολιτική επικεντρωνόταν κυρίως στη διαδικασία ενσωμάτωσής τους στην κοινωνία. Είναι σαφές ότι η πρώτη γενιά δεν ενσωματώνεται στην κοινωνία⁷⁷ γιατί οι μετανάστες αυτοί είναι καινούργιοι σε μια χώρα και αποτελούν πάντοτε μια ξεχωριστή ομάδα, με προβλήματα γλώσσας και προσαρμογής στην βιομηχανική εργασία και στον αστεακό τρόπο ζωής⁷⁸. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τις επόμενες, τη δεύτερη, τη τρίτη, τη τέταρτη γενιά⁷⁹. Οι μετανάστες της δεύτερης γενιάς πιθανόν θα παραμείνουν σε μια χαμηλή κοινωνική θέση λόγω των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών προβλημάτων που έχουν, αλλά δεν παραμένουν μια ευδιάκριτα ιδιαίτερη ομάδα. Από την στιγμή που θα μάθουν την

⁷⁶ P. Boniface, 1997, σελ. 56.

⁷⁷ X. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ. 34-35.

⁷⁸ Λ.Μ. Μουσούρου, 2003, σελ. 89.

⁷⁹ X. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ. 34-35.

γλώσσα και θα υιοθετήσουν τις ντόπιες συνήθειες και τρόπο ντυσίματος, θα ενταχθούν λίγο πολύ στον πληθυσμό. Με τον τρόπο αυτό η τρίτη και η τετάρτη γενιά θα ενσωματωθούν ακόμη ευκολότερα στην κοινωνία⁸⁰. Έτσι, το ζητούμενο πλέον είναι πως η ίδια η κοινωνία αντιμετωπίζει αυτούς τους μετανάστες⁸¹.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η μεταναστευτική πολιτική διακρίνεται σε αυτούς που είναι υπήκοοι ή νόμιμοι κάτοικοι των χωρών μελών της ΕΕ και σε αυτούς που διαμένουν μόνιμα εκτός ΕΕ⁸². Σύμφωνα με το άρθρο III-168 του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, η Ένωση αναπτύσσει Κοινή Μεταναστευτική Πολιτική, η οποία έχει ως στόχο να εξασφαλίσει, σε όλα τα στάδια, αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη καθώς και ενισχυμένη πρόληψη και καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων⁸³.

Δείγμα της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής είναι η Συνθήκη του Σένγκεν (1985 και 1990)⁸⁴. Με τη Συνθήκη αυτή τα συμβαλλόμενα κράτη συμφώνησαν στον ενιαίο έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, στις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής πολιτών από τρίτες χώρες, στην αρμοδιότητα της αντιμετώπισης αιτήσεων χορήγησης ασύλου και στην οργάνωση του Schengen Information System, SIS⁸⁵ (Σύστημα Πληροφόρησης του Σένγκεν). Επιπλέον, η Συνθήκη προβλέπει να μην θίγονται οι αρμοδιότητες των κρατών μελών ως προς την διατήρηση της δημόσιας τάξης και της προστασίας της εσωτερικής τους ασφάλειας. Ακόμη, η Εκτελεστική Συμφωνία του Σένγκεν προβλέπει ότι στην περίπτωση παράνομων διαβάσεων των συνόρων αρμόδιο για τον έλεγχο αίτησης χορήγησης ασύλου είναι εκείνο το κράτος μέλος, από τα εξωτερικά σύνορα του οποίου πέρασε για πρώτη φορά ο αιτών άσυλου.

⁸⁰ Λ.Μ. Μουσούρου, 2003, σελ.89.

⁸¹ Χ. Ναζάκης, Μ. Χλέτσος, 2003, σελ. 34-35.

⁸² Όπως πιο πάνω.

⁸³ Α. Πλιακος, 2003, σελ.208.

⁸⁴ Την 14ην Ιουνίου του 1985 συνάφθηκε η Συμφωνία Schengen μεταξύ των κυβερνήσεων του Λουξεμβούργου, της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Βελγίου και των κάτω Χωρών, για τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα άτομα που κυκλοφορούν δια μέσω των κοινών τους συνόρων. Αυτή η συμφωνία υπεγράφη τελικώς την 19ην Ιουνίου 1990. Στη συνέχεια προσχώρησαν, με αντίστοιχες συμφωνίες και την υπογραφή των σχετικών πρωτοκόλλων, και τα υπόλοιπα κράτη- μέλη της ΕΕ με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία.

⁸⁵ Το Σύστημα Πληροφόρησης του Σένγκεν είναι τράπεζα δεδομένων με διεθνή δικτύωση για την αναζήτηση ατόμων και πραγμάτων και υποστηρίζει την διασυνοριακή καταπολέμηση του εγκλήματος. Σε αυτό εντάσσεται και η είσοδος ανεπιθύμητων προσώπων.

Ένα άλλο σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της εναρμόνισης της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής έγινε τον Οκτώβριο του 1999 στο Ταμπερέ της Φιλανδίας. Υπογραμμίστηκε η ανάγκη επεξεργασίας μιας Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής στη ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ταμπερέ υπογράμμισε την σημασία της δίκαιης μεταχείρισης των πολιτών Τρίτων Χωρών και τόνισε την ανάγκη μιας δυναμικής πολιτικής ενσωμάτωσης, που θα έχει ως στόχο να τους παραχωρήσει δικαιώματα και καθήκοντα συγκρίσιμα με εκείνα των πολιτών της ΕΕ.

Επίσης, ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής πρέπει να είναι η προώθηση της μη διάκρισης στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή καθώς και η επεξεργασία μέτρων καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξеноφοβίας. Τα σημαντικότερα στοιχεία που αφορούν τους μετανάστες από Τρίτες χώρες είναι τα εξής:

- ☐ πρόσβαση σε κάθε μορφή και επίπεδο επαγγελματικού προσανατολισμού και επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και στην επαγγελματική επιμόρφωση και την εκπαίδευση σε διαφορετικό επάγγελμα,
- ☐ συνθήκες απασχόλησης και εργασίας,
- ☐ ιδιότητα μέλους και συμμετοχή σε οργάνωση εργαζομένων και εργοδοτών ή σε οργάνωση, της οποίας τα μέλη ανήκουν σε ορισμένο επαγγελματικό κλάδο, περιλαμβανομένου του δικαιώματος χρήσης των υπηρεσιών που προσφέρουν αυτές οι οργανώσεις,
- ☐ κοινωνική ασφάλεια, περιλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και των υπηρεσιών υγείας,
- ☐ κοινωνικές παροχές / διευκολύνσεις,
- ☐ παιδεία και, τέλος, πρόσβαση και στον εφοδιασμό με αγαθά και υπηρεσίες που διατίθενται στον πληθυσμό, περιλαμβανομένης της κατοικίας.

Σημαντική ήταν και η απόφαση του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, κυρίως με τη λήψη μέτρων κατά των ατόμων, που εισάγουν ή εκμεταλλεύονται οικονομικά αυτούς τους μετανάστες.

Συνοψίζοντας, οι εξελίξεις που έχουν γίνει στον τομέα της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής αφορούν τόσο την πολιτική ελέγχου και υποδοχής όσο

και την πολιτική της ενσωμάτωσης. Συγκεκριμένα, πρόκειται για μέτρα που έχουν ως αντικείμενο:

- ☐ την διοικητική συνεργασία σε όλους τους τομείς της μεταναστευτικής πολιτικής,
- ☐ την προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης,
- ☐ την ανάπτυξη μιας κοινής πολιτικής ασύλου και προσφύγων,
- ☐ την είσοδο και παραμονή πολιτών από τρίτες χώρες που έχουν δικαίωμα παραμονής και την ενσωμάτωση των μεταναστών στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και της καταπολέμησης του εμπορίου ανθρώπων, ειδικότερα γυναικών και παιδιών, τα κράτη μέλη της Ε.Ε αποφάσισαν στα τέλη του 2000 να υπογράψουν την Σύμβαση του Ο.Η.Ε κατά του διασυνοριακού εγκλήματος και για τα πιο πάνω.

Θεσπίστηκαν δύο αποφάσεις – πλαίσιο. Η μια αφορούσε στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και η άλλη στην καταπολέμηση της συνεργίας σε παράνομη είσοδο, διέλευση και παράνομη παραμονή. Επίσης, ακόμη ένα σημαντικό βήμα προς την εξέλιξη προς μιας Κοινής Πολιτικής για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης είναι η οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής υπηρεσίας προστασίας των συνόρων για την λειτουργική συνεργασία στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε⁸⁶.

1.5.2 Παραδείγματα μεταναστευτικής πολιτικής από χώρες της Ε.Ε:

Στο σημείο αυτό κάλο θα ήταν να δούμε κάποια παραδείγματα μεταναστευτικής πολιτικής από χώρες της Ε.Ε. Η Σουηδία, η Δανία και η Ιταλία εφάρμοσαν με επιτυχία κάποια μέτρα για την μετανάστευση τα οποία μπορούν να θεωρηθούν καλά παραδείγματα για κάποιες χώρες που χαρακτηρίζονται από ελλειμματική μεταναστευτική πολιτική.

☐ **Σουηδία:**

Στη Σουηδία, η ιδέα της συλλογικής οργάνωσης των μεταναστών και πως μπορούν να επηρεάσουν τη Σουηδική κοινωνία και να βελτιώσουν τη ζωή τους,

⁸⁶ Ι. Μ. Βαρβιτσιώτης, Γ. Καμπούρογλου, Μελέτη: «Η Μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης», σελ. 17, 20, 25

προωθείται με κάθε τρόπο, ακόμη και μέσω των φυλλαδίων για τη μετανάστευση που μοιράζει η κυβέρνηση. Υπάρχουν περίπου 1.200 οργανώσεις μεταναστών δημιουργήθηκαν στην δεκαετία του 1970 και 22 από αυτές μετά το 1977, όταν η Σουηδική κυβέρνηση άρχισε να επιδοτεί τους μετανάστες και να τους προσφέρει και σχετικά εκπαιδευτικά και συμβουλευτικά προγράμματα., για να οργανωθούν.

Η Σουηδία διαθέτει ένα πλήρες σχέδιο χρηματοδότησης για την ενίσχυση της αυτοοργάνωσης των μεταναστών και τη διευκόλυνση της συνεργασίας τους με τους Σουηδικούς θεσμούς. Μια από τις προϋποθέσεις βεβαίως είναι η οργάνωση να έχει τουλάχιστον 1000 μέλη, να διαθέτει παραρτήματα στην περιφέρεια και η διάρθρωσή της να είναι δημοκρατική, με εκλεγμένο διοικητικό συμβούλιο κλπ.⁸⁷.

□ **Δανία:**

Στη Δανία υπάρχει Υπουργείο Μετανάστευσης που εκπονεί προγράμματα για καλύτερη και δημοκρατικότερη ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία της Δανίας. Στη χώρα υπάρχουν δύο νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικές με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Ο ένας νόμος αφορά καθαρά τους μετανάστες και τους αιτητές πολιτικού ασύλου και το πώς μπορούν να γίνουν δεκτοί στη Δανία και ο δεύτερος αφορά την ένταξη όσων έχουν πάρει άδεια παραμονής και τις προοπτικές που έχουν ώστε να γίνουν δημοκρατικά μέλη της κοινωνίας της Δανίας. Όλοι οι δήμοι μπορούν να συγκαλέσουν συμβούλιο για θέματα ένταξης των μεταναστών το οποίο θα χειρίζεται θέματα μετανάστευσης στο πλαίσιο του δήμου. Κάθε χρόνο το Υπουργείο Μετανάστευσης αποφασίζει πόσοι μετανάστες θα κατανεμηθούν στους δήμους. Το Συμβούλιο των Δήμων παρέχει διαμονή και πρόγραμμα ένταξης με μαθήματα γλώσσας. Η ενεργός συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι υποχρεωτική και διαρκεί μέχρι τρία χρόνια με 37 ώρες τη βδομάδα. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος οι μετανάστες απολαμβάνουν οικονομικές παροχές ή τους παρέχονται ταυτόχρονες ευκαιρίες για εργασία.

Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης στη Δανία λειτουργούν ενός ειδικού τύπου σχολεία, τα λεγόμενα Folk High Schools τα οποία είναι ολοήμερα σχολεία και στα οποία πέρα από τα διάφορα θέματα του αναλυτικού προγράμματος, οι μαθητές

⁸⁷ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση, www.karamanou.gr.

αναπτύσσουν διάφορες κοινωνικές δεξιότητες για να μπορούν να συναναστρέφονται με ανθρώπους από διαφορετικές χώρες, να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μαζί τους. Πολλοί πρόσφυγες και μετανάστες φοιτούν σε τέτοια σχολεία και η δια βίου εκπαίδευση μέσα από ποικίλες δραστηριότητες καθώς και η εκμάθηση της γλώσσας βοηθά την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία της Δανίας.

Στην κεντρική Κοπεγχάγη λειτουργεί επίσης ένα Κοινοτικό Κέντρο. Πρόκειται για μια οργανωμένη κοινότητα στην οποία μένουν μετανάστες από διαφορετικές χώρες. Οι ίδιοι οι μετανάστες οργανώνουν τη ζωή τους εκεί με ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, αθλητικές συναντήσεις, εκθέσεις και άλλες δραστηριότητες μέσα από τις οποίες έρχονται πιο κοντά τόσο μεταξύ τους όσο και με την ίδια την κοινωνία της Δανίας, σε μια γιορτή διαφορετικότητας. Οι υπηρεσίες που παρέχονται στην κοινότητα είναι δωρεάν και οι κάτοικοι δεν πληρώνουν φόρους στις κοινοτικές Αρχές. Στην κοινότητα αυτή δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στον τρόπο με τον οποίο οι γονείς μπορούν να βοηθηθούν μέσα από την εκπαίδευση για καλύτερη ένταξη ολόκληρης της οικογένειας.

Επιπλέον, η κυβέρνηση της Δανίας μέσω του Υπουργείου Μετανάστευσης έχει συγκεντρώσει στρατηγικές για καλύτερη ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία, τους οποίους έχει θέσει ως στόχους της. Τέτοιες στρατηγικές είναι οι προσπάθειες για διασφάλιση μιας δημοκρατικής και ανοικτής κοινωνίας με ίσα δικαιώματα και ενεργό πολιτικοποίηση από όλους τους κατοίκους. Επίσης η ενεργός ανάμειξη των εθνικών μειονοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση, κάτι που επιτυγχάνεται και με ανάμειξή τους σε πολιτιστικούς και άλλους συλλόγους αλλά και στη δημόσια πολιτική ζωή του τόπου, αντικρίζεται ως απαραίτητη για μια δημοκρατική Δανία. Μια άλλη στρατηγική αφορά προσπάθειες για να βοηθηθούν άτομα με ξένη προέλευση να αντεπεξέλθουν καλύτερα στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παροχή ευκαιριών για εκμάθηση της γλώσσας. Τέλος, μια τρίτη στρατηγική αφορά τη βοήθεια που θέλει να παρέχει το σύστημα στους μετανάστες για εργοδότηση. Η καταπολέμηση της ανεργίας ανάμεσα στους μετανάστες και τους πολιτικούς πρόσφυγες θεωρείται από τους Δανούς το κλειδί για καλύτερη ένταξη αλλά και για καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας για ενίσχυση τομέων της οικονομίας της χώρας.

□ **Ιταλία:**

Η Ιταλία, παρέχει επίσης ένα ενδιαφέρον παράδειγμα αφού πρόκειται για μια χώρα με μεγάλη παράδοση ως προορισμός μεταναστών. Στην Πίζα λειτουργεί ένα ινστιτούτο (Institutione Centro Nord Sud) που χρηματοδοτείται τόσο από το κράτος όσο και από τις τοπικές Αρχές και το οποίο με διάφορα προγράμματα φροντίζει για το συντονισμό όλων των φορέων που σχετίζονται με θέματα μετανάστευσης και με τους μετανάστες. Με αξιόλογες πρωτοβουλίες το ινστιτούτο φροντίζει για την παροχή ίσων ευκαιριών στους μετανάστες, καταπολέμηση των διακρίσεων, την επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής τους. Με ποικίλα προγράμματα επιδιώκεται η ισότιμη συμμετοχή τους στα κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα του τόπου, η απόδοση διαπολιτισμικού χαρακτήρα σε σχολεία της περιοχής, η δραστηριοποίηση των γυναικών με ανταλλαγή εμπειριών από διάφορες χώρες. Στο παρόν στάδιο γίνονται επίσης προσπάθειες για τροποποίηση νομοσχεδίου, ώστε να δημιουργείται μεγαλύτερη σύνδεση μεταξύ των μεταναστών και της αγοράς εργασίας. Οι ίδιοι οι μετανάστες καλούνται σε τακτική βάση για να θέσουν θέματα που τους απασχολούν και να συνεργαστούν για την επίλυσή τους. Το έργο εθελοντών στηρίζει τις προσπάθειες του δήμου. Η ιδέα που διαποτίζει όλες τις προσπάθειες είναι πως η διαφορετικότητα μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για εμπλουτισμό όλων μέσα από ένα δημοκρατικό διάλογο.

Τομείς όπως η εκπαίδευση, αφού το σχολείο είναι ο πυρήνας διαμόρφωσης της κοινωνίας, μπορούν να πρωτοστατήσουν στη διαμόρφωση νέας αντίληψης και στην αλλαγή νοοτροπίας ως προς τη διαφορετικότητα⁸⁸.

Χώρες με ελλειμματική μεταναστευτική πολιτική, όπως είναι και η Κύπρος, καλό θα ήταν να έχουν ως παράδειγμα τις πιο πάνω χώρες, αλλά και πολλές άλλες, οι οποίες έχουν μεγαλύτερη εμπειρία σε θέματα μετανάστευσης. Αυτό θα βοηθούσε στην χάραξη μιας ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής και στην όσο το δυνατό καλύτερη ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία μιας χώρας υποδοχής μεταναστών.

1.5.3 Μεταναστευτική πολιτική στην Κύπρο:

⁸⁸ Κ. Παναγιωτάκη, Α. Μιχαλίδου, «Η ενσωμάτωση των μεταναστών», Εφημερίδα: Κυριακάτικος Φιλελεύθερος, αρ. φύλλου: 16507, 25 Σεπτεμβρίου 2005.

Η Κύπρος σήμερα είναι μια χώρα μαζικής εισροής μεταναστών, τόσο νόμιμων όσο και παράνομων. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης αποτελεί στόχο για δυνητική διέλευση παράνομων μεταναστών. Έτσι λοιπόν, η χώρα έχει ανάγκη από μια ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική, η οποία θα στοχεύει στην ομαλή ενσωμάτωση των νόμιμων μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία και οικονομία και στη καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.

Το νομοθετικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής της Κυπριακής Δημοκρατίας καθορίζεται από το περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμο⁸⁹. Η μεταναστευτική πολιτική ασκείται με τις διάφορες αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, με τις αποφάσεις της Υπουργικής Επιτροπής Αλλοδαπών και της Επιτροπής Μεταναστεύσεως, καθώς και με τις διάφορες σχετικές αποφάσεις του Υπουργείου Εσωτερικών και του Λειτουργού Μεταναστεύσεως σε διάφορα επιμέρους θέματα και αιτήσεις.

Επίσης, η μεταναστευτική πολιτική διέπεται και από τις διεθνείς υποχρεώσεις της Κύπρου που απορρέουν από Διεθνείς Συμβάσεις, που η Κύπρος έχει επικυρώσει ή Διμερείς Συμφωνίες που η Κύπρος έχει υπογράψει με διάφορες χώρες και αφορούν θέματα μετανάστευσης⁹⁰.

Το υπάρχον μοντέλο μεταναστευτικής πολιτικής στην Κύπρο φαίνεται να στηρίζεται στο δεδομένο ότι η παραμονή των μεταναστών στη χώρα είναι προσωρινή και συνδέεται με την απασχόληση τους σε συγκεκριμένο εργοδότη, σε συγκεκριμένο τομέα εργασίας⁹¹. Το φαινόμενο αυτό καθορίστηκε από τις ανάγκες των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, κι όχι στα πλαίσια μιας προκαθορισμένης στρατηγικής. Κατά συνέπεια, χάθηκε η ευκαιρία να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένες μορφές οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και στη προσέλκυση ανθρώπων με συγκεκριμένα προσόντα και ικανότητες. Επιπρόσθετα, δεν λήφθηκαν υπόψη τα

⁸⁹ Ο περί Αλλοδαπών και Μετανάστευση Νόμος καθορίζεται από την μονάδα «Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης», της Αστυνομίας Κύπρου. Για περισσότερες πληροφορίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.police.gov.cy/police/police.nsf/dmldept15_gr/dmldept15_gr?.

⁹⁰ Εφαρμογή Schengen: Μετανάστευση και Άσυλο, κ. Μάριος Χριστοφίδης, Αρχηγείο Κυπριακής Αστυνομίας. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eic.ac.cy/EN/workshop30mar01.htm.

⁹¹ Κ. Παναγιωτάκη, Α. Μιχαηλίδου, «Η ενσωμάτωση των μεταναστών», Εφημερίδα: Κυριακάτικος Φιλελεύθερος, αρ. φύλλου: 16507, 25 Σεπτεμβρίου 2005.

κοινωνικά στοιχεία και ούτε έγιναν μελέτες ως προς τη δυνατότητα κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία⁹².

Σύμφωνα με το άρθρο της Κυριακής Παναγιωτάκη και της Άντρης Μιχαηλίδου, στην εφημερίδα Κυριακάτικος Φιλελεύθερος, στην Κύπρο δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα υποδοχής των μεταναστών ή κάποια υποδομή που να βοηθά την ένταξη τους στην Κύπρο. Δεν φαίνεται να υπάρχει ούτε μια συγκροτημένη, σφαιρική αντιμετώπιση του θέματος μετανάστευση που θα οδηγούσε σε μια δημοκρατική και δημιουργική ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία μας. Επίσης, θα πρέπει να θεσπιστεί ένα νομοθετικό πλαίσιο με βάση τον σεβασμό της διαφορετικής προέλευσης, πολιτισμού, κουλτούρας και θρησκείας, που θα βοηθήσει τους μετανάστες να ξεφύγουν από την περιθωριοποίηση και την γκετοποίηση⁹³.

Ωστόσο, με την συνεργασία της Ε.Ε, γίνονται αρκετές προσπάθειες έτσι ώστε να υπάρξει μια σωστή και λειτουργική μεταναστευτική πολιτική. Σε πρόσφατο άρθρο του Υπουργού Εσωτερικών της Κύπρου, Νεοκλή Συλικιώτη, στην κυπριακή εφημερίδα «Χαραυγή», μιλάει για μια νέα μεταναστευτική πολιτική, που έχει ήδη μπει στη διαδικασία σχεδιασμού⁹⁴. Στόχος της θα είναι να μελετηθούν όλες οι πτυχές και να υπάρξει ένας καλύτερος συντονισμός για τη διαμόρφωση μιας ενιαίας μεταναστευτικής πολιτικής, η οποία θα στηρίζεται σε μια πιο ανθρωπιστική προσέγγιση, λιγότερο προσκολλημένη στη νομικίστικη πτυχή του ζητήματος και περισσότερο στην πολιτική, δίνοντας έμφαση στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών ακόμη και αυτών που είναι παράνομοι.

Στη σημερινή ευρωπαϊκή πραγματικότητα, όπως υποστηρίζει ο Υπουργός, οποιαδήποτε προσπάθεια καταβληθεί σε εθνικό επίπεδο έχει νόημα μόνο εφόσον συνοδευτεί με αντίστοιχα μέτρα σε επίπεδο Ε.Ε. Και παρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις που εκφράζονται, αναλόγως με τις δυνατότητες και τις ανάγκες των διαφόρων χωρών μελών, είναι γενικώς παραδεχτό ότι πρωτίστως θα πρέπει να

⁹² Χ. Παπαγεωργίου, «Χρειαζόμαστε επείγοντως μεταναστευτική πολιτική», Εφημερίδα: Σημερινή, 17 Απριλίου 2005.

⁹³ Κ. Παναγιωτάκη, Α. Μιχαηλίδου, «Η ενσωμάτωση των μεταναστών», Εφημερίδα: Κυριακάτικος Φιλελεύθερος, αρ. φύλλου: 16507, 25 Σεπτεμβρίου 2005.

⁹⁴ Το θέμα της νέας αυτής μεταναστευτικής πολιτικής συζητήθηκε σε ευρεία σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Οκτώβριο υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας με τη συμμετοχή αρμόδιων Υπουργείων και Υπηρεσιών και του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

προσεγγίσουμε τους λόγους που προκαλούν το πρόβλημα και σπρώχνουν τους ανθρώπους στην αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής, όπως είναι τα σοβαρά προβλήματα φτώχειας, ανεργίας, αναλφαβητισμού, υγείας που υπάρχουν στις χώρες αφετηρίας των μεταναστών, στηρίζοντας αυτές τις χώρες, έτσι ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές. Η επεξεργασία, λοιπόν, κοινής πολιτικής μετανάστευσης αποτελεί σήμερα στόχο της Ε.Ε, που αποβλέπει στη θέσπιση μέτρων στον τομέα του ασύλου, της μετανάστευσης και της διαφύλαξης των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών.

Σχετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν ήδη προωθηθεί και θεσπισθεί σε ευρωπαϊκή νομοθεσία, την οποία τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόζουν χωρίς φυλετικές ή άλλες διακρίσεις. Ανταποκρινόμενη στις υποχρεώσεις της για εναρμόνιση, η Κύπρος, με κατάλληλες τροποποιήσεις του περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμου, έχει προχωρήσει στην ενσωμάτωση στο εθνικό της δίκαιο των Οδηγιών σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, τον ορισμό της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής και τη συνδρομή κατά τη διέλευση σε περίπτωση απομάκρυνσης δια της αεροπορικής οδού.

Την ίδια στιγμή, συνεχίζει, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε τις συγκεκριμένες ανάγκες μεταναστών εξαιτίας της έλλειψης εργατικού ή και επιστημονικού δυναμικού που έχουν οι πλείστες ευρωπαϊκές χώρες, περιλαμβανομένης ασφαλώς και της Κύπρου. Όλα τα πιο πάνω υπαγορεύουν την υιοθέτηση μιας νέας αντίληψης στο πλαίσιο μιας ολιστικής προσέγγισης που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες τόσο των μεταναστών, όσο και των ευρωπαϊκών κρατών, και βασίζεται στο γεγονός ότι, με την κατάλληλη διαχείριση, οι μεταναστευτικές ροές μπορούν να συμβάλουν στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και τον εμπλουτισμό της κοινωνίας.

Είναι, λοιπόν, σημαντικό μέσα από τους μηχανισμούς ένταξης να αναδείξουμε τις αξίες της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνοχής, αλλά και τη σπουδαιότητα της γνώσης της ιστορίας και του πολιτισμού των άλλων λαών, αποτρέποντας ρατσιστικές ή ξενοφοβικές τάσεις. Για το σκοπό αυτό, η Κυβέρνηση έχει αποφασίσει την ανάθεση στο Υπουργείο Εσωτερικών της ευθύνης συντονισμού όλων των κρατικών Υπηρεσιών που εμπλέκονται στο θέμα της ένταξης μεταναστών και τη σύσταση ειδικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων υπό την προεδρία του Υπουργείου Εσωτερικών

και με τη συμμετοχή εκπροσώπων από τα Υπουργεία Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Παιδείας και Πολιτισμού και Υγείας και του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως. Η Επιτροπή θα επεξεργαστεί πλαίσιο πολιτικής καθώς και δέσμη πρακτικών μέτρων, τα οποία θα ενταχθούν σε Σχέδιο Δράσης και αφορούν στην ένταξη και συμμετοχή των μεταναστών στα κοινωνικά και δημόσια δρώμενα της κυπριακής κοινωνίας, στην αναγνώριση των κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων και αναγκών των μεταναστών και στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων⁹⁵.

Επιπλέον, η θέσπιση μιας μακροπρόθεσμης μεταναστευτικής πολιτικής θα θέσει και τους ίδιους τους μετανάστες προς των ευθυνών τους. Θα μπορέσει να επιλέξει δημιουργικά τους ίδιους δίνοντας τους την ευκαιρία να συμμετέχουν στη χάραξη πολιτικής. Θα τους παρέχει την δυνατότητα να προβάλλουν τα δικά τους αιτήματα, τις δικές τους ανάγκες, σεβόμενοι με τη σειρά τους τη χώρα που τους φιλοξενεί, κατανοώντας, τις υποχρεώσεις που συνυπάρχουν με τα δικαιώματά τους⁹⁶.

⁹⁵ Ν. Συλικιώτης, «Για μια νέα μεταναστευτική πολιτική», Εφημερίδα Χαραυγή, 02/04/07. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.haravgi.com.cy>.

⁹⁶ Κ. Παναγιωτάκη, Α. Μιχαηλίδου, «Η ενσωμάτωση των μεταναστών», Εφημερίδα: Κυριακάτικος Φιλελεύθερος, αρ. φύλλου: 16507, 25 Σεπτεμβρίου 2005.

1.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο που καταγράφεται από αρχαιοτάτων χρόνων τόσο στην Ευρώπη, όσο και στην Κύπρο. Πολλές χώρες της Ευρώπης από χώρες αποστολής μεταναστών μετατράπηκαν σε χώρες υποδοχής μεταναστών. Το ίδιο συνέβηκε και στην Κύπρο. Για πολλά χρόνια στην Κύπρο πριν την εισβολή του 1974 και μετά ήταν χώρα αποστολής μεταναστών, από της αρχές της δεκαετίας του '80 μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής.

Τα αίτια που οδηγούν στην μετανάστευση πρέπει να αναζητηθούν τόσο στις χώρες αποστολής, όσο και στις χώρες υποδοχής μεταναστών. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες βρίσκονται σε σχέση εξάρτησης, οικονομικής και πολιτικής, με τις αναπτυγμένες οικονομικά. Και οι ανεπτυγμένες αντιμετωπίζουν συχνά ελλείψεις εργατικού δυναμικού και έτσι έχουν ανάγκη το εργατικό δυναμικό των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Οι λόγοι που η Κύπρος μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής μεταναστών οφείλονται κυρίως στο «οικονομικό θαύμα» της Κύπρου όπως, αυτό αναπτύχθηκε στην αρχή της δεκαετίας του '80

Η Κύπρος με την ένταξη της στην Ε.Ε θα βοηθηθεί αρκετά σε θέματα δημιουργίας κοινής πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης. Στην Κύπρο έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα στον τομέα αυτό, όπως αυξημένη επιτήρηση των θαλάσσιων συνόρων και αυστηρότερος έλεγχος διαβατηρίων. Επιπλέον, ως μέλος της Ε.Ε θα μπορεί να δέχεται περισσότερους μετανάστες από χώρες της Ευρώπης για εργασία ή και για μόνιμη εγκατάσταση. Όπως επίσης το ίδιο μπορεί να γίνει και με τους Κύπριους πολίτες, δηλαδή θα έχουν το δικαίωμα να εργαστούν ή να μείνουν μόνιμα σε όποια χώρα της Ευρώπης θελήσουν.

Για την περίοδο 2001-2005, παρουσιάζεται σημαντική αύξηση του πληθυσμού της Κύπρου. Η αύξηση αυτή οφείλεται περισσότερο στην καθαρή μετανάστευση και λιγότερο στην φυσική αύξηση του πληθυσμού. Το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών στην Κύπρο προέρχεται από Τρίτες Χώρες και ένα άλλο σημαντικό ποσοστό από χώρες της Ε.Ε.

Οι μετανάστες εργαζόμενοι της Κύπρου καταλαμβάνουν χειρωνακτικές, ανειδίκευτες, χαμηλόμισθες και χαμηλού κύρους θέσεις εργασίας για τις οποίες δε ενδιαφέρονται οι Κύπριοι. Πολλοί απασχολούνται σε άτυπες μορφές απασχόλησης

και πολλές φορές απασχολούνται κάτω από εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες με αποτέλεσμα να εξαναγκάζονται σε συνθήκες απομόνωσης και περιορισμού. Επίσης, η απασχόληση των ανδρών μεταναστών και των γυναικών μεταναστριών στην Κύπρο διαφοροποιείτε αρκετά. Στην πλειοψηφία τους οι γυναίκες απασχολούνται ως οικιακές βοηθοί, ειδικά οι γυναίκες από τις Τρίτες χώρες. Οι άντρες κυρίως απασχολούνται στις κατασκευές, στη γεωργία, στα ξενοδοχεία, κλπ. Το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών στην Κύπρο το καταλαμβάνουν οι γυναίκες, λόγω της αυξημένης ζήτησης σε οικιακούς βοηθούς.

Επιπλέον, στην Κύπρο η επαγγελματική κατανομή των μεταναστών διαφοροποιείται ανάλογα με την υπηκοότητα που έχει ο μετανάστης. Στο πρωτογενή τομέα η πλειοψηφία των ξένων εργαζομένων προέρχεται από Τρίτες χώρες. Αντίθετα στον δευτερογενή τομέα την πλειοψηφία την έχουν οι μετανάστες από χώρες της Ε.Ε και τον τριτογενή τομέα τον καταλαμβάνουν και πάλι μετανάστες από τις Τρίτες χώρες.

Στον πρωτογενή τομέα της Κύπρου, η πλειοψηφία των μεταναστών εργάζεται στο τομέα της Γεωργίας. Στο δευτερογενή τομέα εργάζονται κυρίως στο τομέα της Μεταποίησης και στο τομέα των Κατασκευών και στον τριτογενή τομέα την πλειοψηφία την καταλαμβάνει ο τομέας των Ιδιωτικών Νοικοκυριών, καθώς και ο τομέα των Ξενοδοχείων και εστιατορίων. Εργάζονται δηλαδή σε τομείς όπου δεν υπάρχει ζήτηση εργασίας από τους ντόπιους. Γι' αυτό άλλωστε η Κύπρος είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας με μικρό ποσοστό ανεργίας γιατί οι μετανάστες δεν παίρνουν τις εργασίες των ντόπιων, αλλά καλύπτουν τα κενά τους. Επιπλέον, αποτελούν ένα σημαντικό μέρος της συνολικής απασχόλησης, που διαδραματίζει το δικό του ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας της Κύπρου και συμβάλουν πολύ στην αύξηση του ΑΕΠ της Κύπρου.

Το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών που βρίσκονται στην Κύπρο παρουσιάζει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον. Ένα σημαντικό μέρος από τα άτομα αυτά έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ πολύ λίγοι έχουν τελειώσει μόνο το Δημοτικό ή δεν πήγα καθόλου σχολείο. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο των Κυπρίων απασχολουμένων, οι ξένοι εργαζόμενοι παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά στα επίπεδα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι στην Κύπρο εκτός από τους νόμιμους μετανάστες υπάρχει και ένα μεγάλο ποσοστό από παράνομους μετανάστες, που ανέρχονται περίπου σε 25.000 έως 40.000, κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη και τις γειτονικές αραβικές χώρες. Οι παράνομοι μετανάστες φτάνουν στην Κύπρο συνήθως μέσω Τουρκίας και στην συνέχεια μέσω του βόρειου τμήματος του νησιού. Η παράνομη μετανάστευση αυξήθηκε κυρίως μετά την διευκόλυνση της διάβασης της διαχωριστικής γραμμής το 2003. Επιπλέον, μεγάλος αριθμός παράνομων μεταναστών ανήκει στην κατηγορία των *visa overstayers*, οι οποίοι εισέρχονται είτε με τουριστική είτε με φοιτητική βίζα.

Για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, η Κύπρος έλαβε κάποια μέτρα όπως τα δύο νέα πλοία, οι κοινές περιπολίες στην Ανατολική Μεσόγειο, κλπ. Επιτάθηκαν και κάποια μέτρα για την καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης αλλοδαπών στην Κύπρο.

Στο τομέα της παροχής ασύλου, η Κύπρος εναρμόνισε τις νομικές τις διατάξεις στο ισχύον καθεστώς της Ε.Ε. Ακόμη, ενισχύθηκε η υποδομή των υπηρεσιών αρμόδιων σε θέματα προσφύγων και ασύλου. Οι αιτήσεις για παροχή ασύλου στην Κύπρο αυξήθηκαν πολύ κατά τα τελευταία χρόνια, κυρίως από το Μπαγκλαντές και το Πακιστάν.

Το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει αποκτήσει από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα τέτοια πολιτική σημασία, ώστε τα κράτη υιοθετούν και εφαρμόζουν, ανάλογα με τις περιόδους, ειδική μεταναστευτική πολιτική. Δείγμα της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής είναι η Συνθήκη του Σένγκεν. Ένα άλλο σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της εναρμόνισης της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής έγινε τον Οκτώβριο του 1999 στο Ταμπερέ της Φιλανδίας. Σημαντική ήταν και η απόφαση του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, κυρίως με τη λήψη μέτρων κατά των ατόμων, που εισάγουν ή εκμεταλλεύονται οικονομικά αυτούς τους μετανάστες. Οι εξελίξεις που έχουν γίνει στον τομέα της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής αφορούν τόσο την πολιτική ελέγχου και υποδοχής όσο και την πολιτική της ενσωμάτωσης.

Όσον αφορά την Κύπρος έχει ανάγκη από μια ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική, η οποία θα στοχεύει στην ομαλή ενσωμάτωση των νόμιμων μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία και οικονομία, και στη καταπολέμηση της παράνομης

μετανάστευσης. Το υπάρχον μοντέλο μεταναστευτικής πολιτικής στην Κύπρο φαίνεται να στηρίζεται στο δεδομένο ότι η παραμονή των μεταναστών στη χώρα είναι προσωρινή και συνδέεται με την απασχόληση τους σε συγκεκριμένο εργοδότη, σε συγκεκριμένο τομέα εργασίας. Ωστόσο, με την συνεργασία της Ε.Ε, γίνονται αρκετές προσπάθειες έτσι ώστε να υπάρξει μια σωστή και λειτουργική μεταναστευτική πολιτική. Μια νέα μεταναστευτική πολιτική, έχει ήδη μπει στη διαδικασία σχεδιασμού.

2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΦΟ

Η Πάφος είναι μια σχετικά μικρή πόλη της Κύπρου. Το 2005, σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, ο πληθυσμός της Πάφου ήταν 73.600 άτομα σε σχέση με τις 54.100 άτομα που ήταν το 1992⁹⁷. Η αύξηση του πληθυσμού στην Πάφο οφείλεται κατά κύριο λόγο στην μαζική έλευση μεταναστών στην πόλη, που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το 25% του παφιακού πληθυσμού, δηλαδή το ¼ του πληθυσμού της πόλης, το καταλαμβάνουν οι Πόντιοι μετανάστες (Ελληνοπόντιοι και Ρωσοπόντιοι)⁹⁸ και το 16,0% του εργατικού δυναμικού της Πάφου είναι ξένοι, ενώ μόνο το 8,5% ανήκει στους Κύπριους απασχολούμενους⁹⁹.

Στο χάρτη 2, απεικονίζεται η κατανομή των μεταναστών στην Πάφο. Από τον χάρτη αυτό παρατηρούμε πως οι μετανάστες διαμένουν σ' όλη σχεδόν την πόλη. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των μεταναστών διαμένουν κυρίως στο κέντρο της πόλης και στην τουριστική περιοχή, καθώς και στα γύρω χωριά που είναι πολύ κοντά από το κέντρο. Τα μικρότερα ποσοστά βρίσκονται στα πιο απομακρυσμένα χωριά της Πάφου, όπου εκεί απασχολούνται κυρίως στην γεωργία, την κτηνοτροφία και στην φροντίδα των ηλικιωμένων.

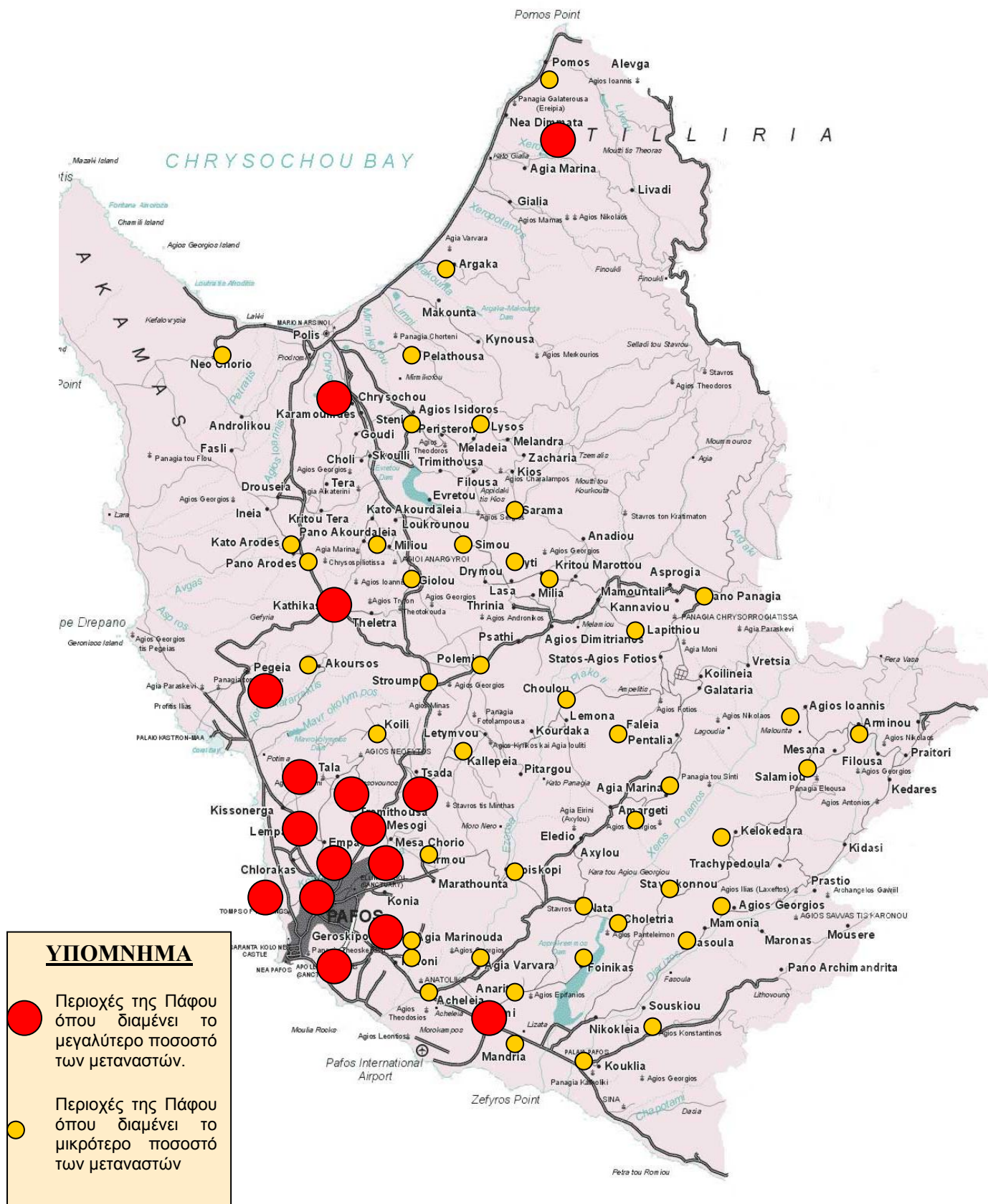
Η έλλειψη ντόπιων εργατικών χεριών που παρουσιάστηκε στην Κύπρο στο πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα κυρίως στα τελευταία 15 χρόνια, ήταν η κύρια αιτία για την μαζική μετανάστευση στη χώρα. Εφόσον οι τομείς αυτοί δεν μπορούσαν να καλυφθούν από ντόπιο εργατικό δυναμικό, κυρίως ο πρωτογενής και ο τριτογενής τομέας, η συμβολή του ξένου εργατικού δυναμικού ήταν απολύτως απαραίτητη για την ανάπτυξη της οικονομίας και της ευημερίας όλης της χώρας¹⁰⁰. Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο υποκεφάλαιο 1.2.1, οι λόγοι γι' αυτήν την έλλειψη ντόπιου εργατικού δυναμικού οφείλονται κυρίως στην αύξηση των Κυπρίων που επιλέγουν όχι μόνο να αποφοιτήσουν από το Λύκειο αλλά και να συνεχίσουν τις

⁹⁷ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mof.gov.cy

⁹⁸ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.meandros.net/portal/print.php?sid=1901>

⁹⁹ Έκθεση: «Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007», από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Μάρτιος 2004, σελ. 24-25.

¹⁰⁰ European Industrial Relations Observatory (EIRO). Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eiro.eurofound.eu.int.

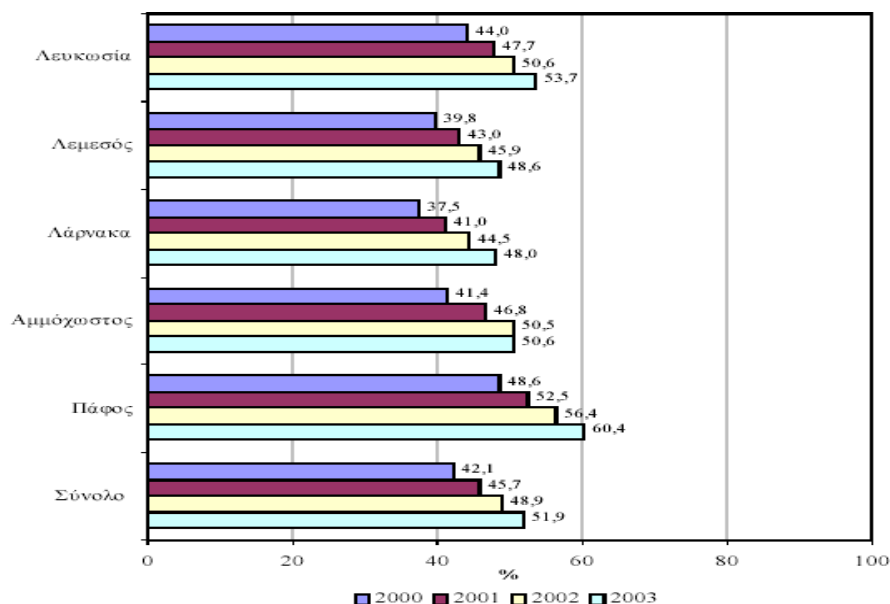
ΧΑΡΤΗΣ 2: Περιοχές όπου διαμένουν οι μετανάστες στην επαρχία Πάφου

σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με επακόλουθο την έλλειψη ανειδίκευτων εργατών¹⁰¹.

Έτσι και στην Πάφο παρουσιάστηκε έλλειψη ντόπιου εργατικού δυναμικού¹⁰². Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού οι επιχειρήσεις της πόλης αναζητούσαν ξένο και φτηνό εργατικό δυναμικό. Σιγά-σιγά, λοιπόν, στην πόλη έφταναν όλο και περισσότεροι οικονομικοί μετανάστες, κυρίως μέσω του Γραφείου Εργασία, εξετάζοντας τις αιτήσεις εργοδοτών για απασχόληση αλλοδαπών¹⁰³.

Σύμφωνα με έκθεση, της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, που έγινε το 2004 με θέμα «Διαχρονικές τάσεις απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις της Κύπρου 2000-2003», η Πάφος έχει τα μεγαλύτερα ποσοστά επιχειρήσεων με ξένο εργατικό δυναμικό. Το 2000 το ποσοστό των επιχειρήσεων στην Πάφο που απασχολούσε ξένο εργατικό δυναμικό ήταν 48,6% ενώ το 2003 αυξήθηκε δραματικά στο 60,4% (βλ. διάγραμμα 16)¹⁰⁴.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16: Ποσοστό επιχειρήσεων με ξένο εργατικό δυναμικό κατά επαρχία την περίοδο 2000-2003.

ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

¹⁰¹ Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής: Οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο, μελέτη Πανεπιστημίου Κύπρου, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, επιμ. Κ. Χατζηγιάννης και Θ. Ζαχαριάδης, Δεκέμβριος 2005, σελ 8.

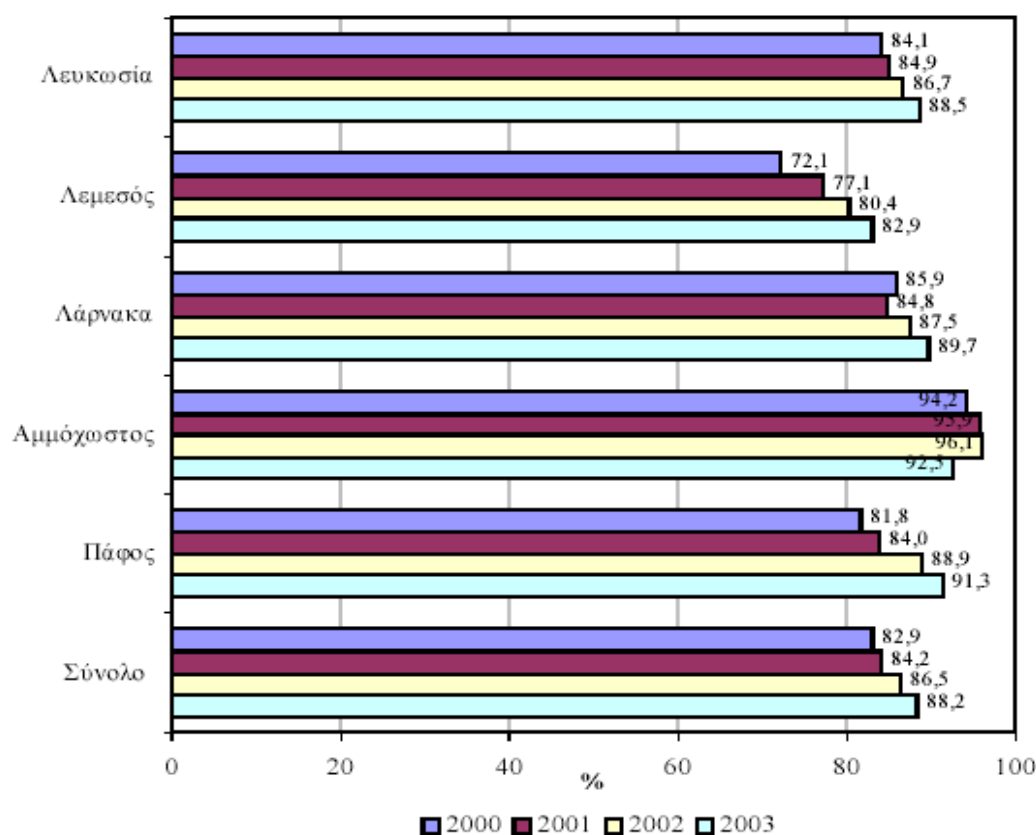
¹⁰² Έκθεση «Διαχρονικές τάσεις απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις τις Κύπρου 2000-2003», από τη Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Ιούλιος 2004.

¹⁰³ Ετήσια Έκθεση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Κύπρου, 2002, σελ. 114.

¹⁰⁴ Έκθεση «Διαχρονικές τάσεις απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις τις Κύπρου 2000-2003», από τη Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Ιούλιος 2004.

Επίσης, η Πάφος έρχεται δεύτερη σε ποσοστό επιχειρήσεων με ξένο εργατικό δυναμικό στον πρωτογενή τομέα (βλ. διάγραμμα 17). Το 2000 οι επιχειρήσεις αυτές είχαν ποσοστό 81,8% και το 2003 αυξήθηκαν στο 91,3%. Η γεωργία είναι ο κύριος τομέας όπου εργάζονται μετανάστες στη Πάφο, αλλά και σ' όλη την Κύπρο. Είναι ένας τομέας όπου τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί εγκατάλειψη από τους ντόπιους. Έτσι λοιπόν, η εισροή των μεταναστών σ' αυτήν την αγορά εργασίας είναι πολύ σημαντική και απαραίτητη για την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα στην Κύπρο.

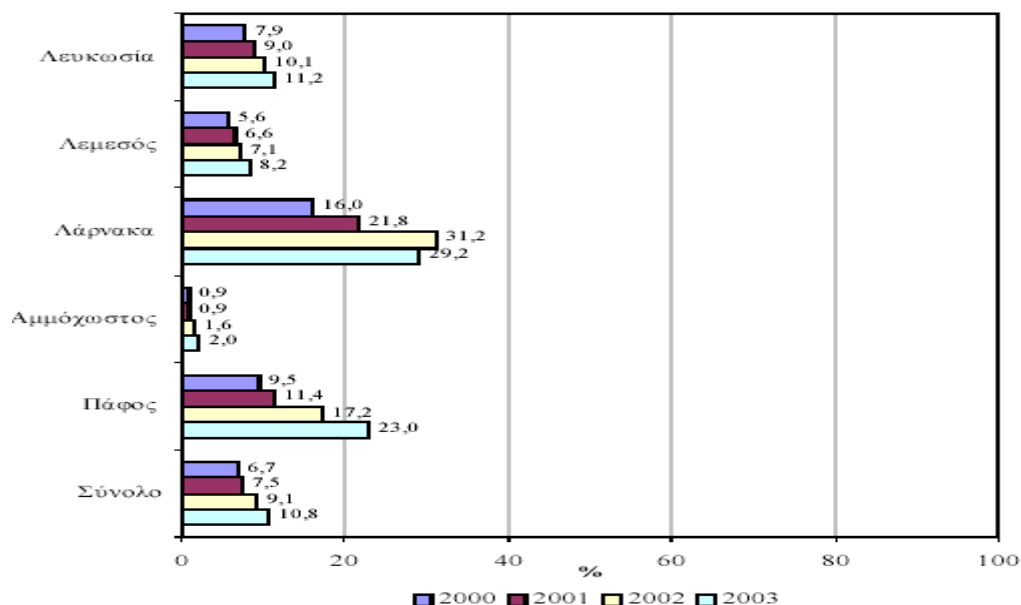
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17: Ποσοστό ξένου εργατικού δυναμικού στον πρωτογενή τομέα κατά επαρχία που εργάζονται την περίοδο 2000-2003.

ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Στατιστική Υπηρεσία.

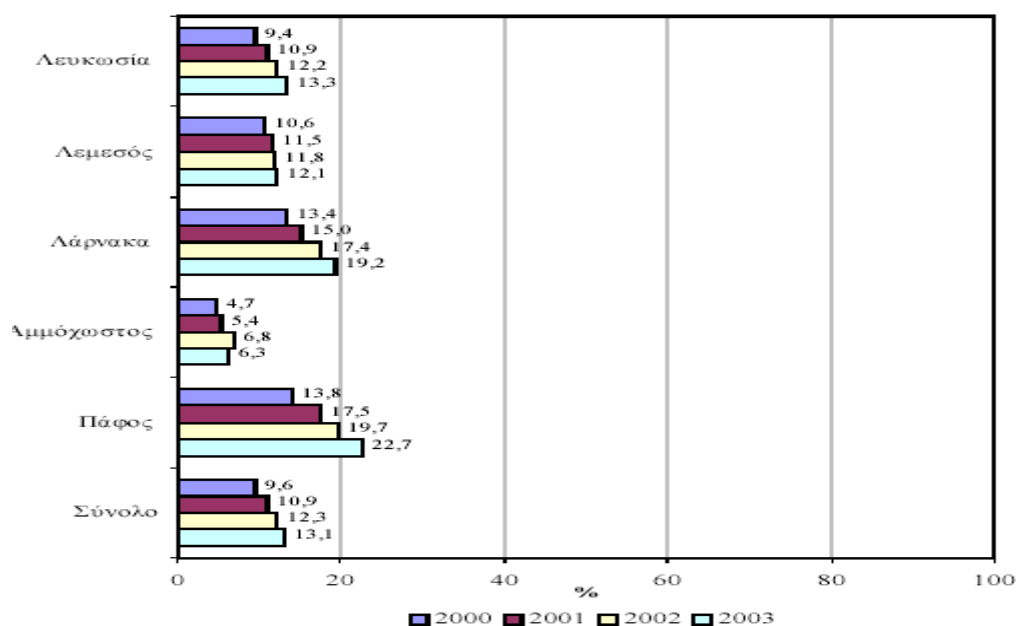
Επιπλέον, η συμβολή των μεταναστών στην οικονομία της Πάφου είναι πολύ σημαντική και στον δευτερογενή, και τριτογενή τομέα. Όπως φαίνεται στα διαγράμματα 18 και 19, η Πάφος έχει και πάλι τα υψηλότερα ποσοστά στις επιχειρήσεις που απασχολούν ξένο εργατικό δυναμικό. Το 2000 το ποσοστό των μεταναστών που εργάζονταν στο δευτερογενή τομέα ήταν 9,5% και το 2003 εκτοξεύτηκε στο 23,0%. Η μεταποίηση και ο κατασκευαστικός τομέας καταλαμβάνουν τις περισσότερες θέσεις εργασίας, όπου απασχολούνται μετανάστες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18: Ποσοστό ξένου εργατικού δυναμικού στο δευτερογενή τομέα κατά επαρχία που εργάζονται την περίοδο 2000-2003.

ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Στατιστική Υπηρεσία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19: Ποσοστό ξένου εργατικού δυναμικού στο τριτογενή τομέα κατά επαρχία που εργάζονται την περίοδο 2000-2003.

ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Στατιστική Υπηρεσία.

Στον τριτογενή τομέα την πρώτη θέση την κατέχει και πάλι η Πάφος. Συγκεκριμένα, στην Πάφο το 13,8% των απασχολούμενων το 2000 ήταν ξένοι εργαζόμενοι και το 2003 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σημαντικά στο 22,7%. Η

μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων, στο τομέα αυτό, εντοπίζεται στον τομέα των ιδιωτικών νοικοκυριών. Ακολουθεί ο τομέας του εμπορίου και των επιδιορθώσεων, καθώς και ο τομέας των ξενοδοχείων και των εστιατορίων, αφού η Πάφος είναι μια πόλη με έντονη τουριστική δραστηριότητα¹⁰⁵.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω στοιχεία, παρατηρούμε πως η συμβολή των οικονομικών μεταναστών στην οικονομία της Πάφου είναι πάρα πολύ μεγάλη. Αναμφίβολα αν οι επιχειρήσεις αυτές δεν είχαν καλύψει τα κενά τους με ξένο εργατικό δυναμικό τότε θα είχαν μεγάλα προβλήματα και, με σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία της πόλης αλλά και της Κύπρου γενικά.

Ωστόσο, σκοπός της εργασίας αυτής είναι να δούμε την συμβολή των μεταναστών στην Πάφο συνολικά. Πέρα από την οικονομική διάσταση θα δούμε και την συμβολή τους στην κοινωνική διάσταση της πόλης. Η ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία της Πάφου έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις. Τα κοινωνικά προβλήματα που δημιουργούνται είναι πολλά. Κατά καιρούς έχουν παρατηρηθεί στην πόλη αρκετά φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας. Σύμφωνα με έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά του Ρατσισμού, τα δείγματα ρατσισμού στην Πάφο συνεχώς αυξάνονται, ιδιαίτερα στα σχολεία και στους δημόσιους χώρους. Συχνά οι μετανάστες είναι θύματα ρατσισμού, στερεοτύπων και στιγματισμού και χρησιμοποιούνται ως αποδιοπομπαίοι τράγοι για πολλά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, όπως ανεργία, εγκληματικότητα, διάλυση οικογενειών, κλπ¹⁰⁶. Πως λοιπόν η κοινωνία της Πάφου αντιμετωπίζει τους μετανάστες; Ποίες είναι οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην κοινωνία της πόλης; Είναι μερικά από τα ερωτήματα που θα απαντηθούν πιο κάτω.

Τα υποκεφάλαια που θα ακολουθήσουν αφορούν στην ανάλυση των ερωτηματολογίων. Για την διεξαγωγή των απαραίτητων συμπερασμάτων κατασκευάστηκαν και απαντήθηκαν ερωτηματολόγια τόσο από τους ντόπιους κάτοικους της Πάφου όσο και από τους ξένους που κατοικούν και εργάζονται στην πόλη. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα ερωτηματολόγια αυτά δεν είναι αντιπροσωπευτικά γιατί αφορούν μόνο ένα μικρό κομμάτι του πληθυσμού της Πάφου. Έχουν απαντηθεί

¹⁰⁵ Έκθεση «Διαχρονικές τάσεις απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις τις Κύπρου 2000-2003», από τη Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Ιούλιος 2004.

¹⁰⁶ Έκθεση «η αντιμετώπιση του Ρατσισμού στην Κύπρο», Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Ρατσισμού.

80 ερωτηματολόγια εκ των οποίων τα 40 απαντήθηκαν από τους ντόπιους κάτοικους της πόλης. Η δομή τους αφορά το πως η κοινωνία της Πάφου αντιμετωπίζει τους μετανάστες. Τα υπόλοιπα 40 έχουν απαντηθεί από τους μετανάστες, τα οποία όμως αφορούν μόνο δύο κατηγορίες μεταναστών, 20 ερωτηματολόγια έχουν απαντηθεί από μετανάστες από την Σρι Λάνκα και τ' άλλα 20 από την Γεωργία. Η δομή αυτών των ερωτηματολογίων αφορά το πως οι μετανάστες αντιμετωπίζουν την κοινωνία της Πάφου.

Η δομή των κεφαλαίων που θα ακολουθήσουν στο μέρος αυτό της εργασίας έχει ως εξής:

2.1 ΠΩΣ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΑΦΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Το κεφάλαιο αυτό αφορά την ανάλυση των ερωτηματολογίων που έχουν απαντηθεί από Κύπριους κάτοικους της Πάφου. Η κύρια δομή του ερωτηματολογίου έχει να κάνει με τις απόψεις που έχουν τα άτομα αυτά για τους μετανάστες. Επίσης, υπάρχει στο ερωτηματολόγιο και ένα κομμάτι που αφορά μόνο αυτούς που χρησιμοποιούν για δική τους εργασία κάποιον ξένο. Μέσα από το κομμάτι αυτό θέλουμε να δούμε τι υπηρεσίες προσφέρουν οι μετανάστες στους ντόπιους, αν οι ντόπιοι προτιμούν περισσότερο τους μετανάστες και για ποίον λόγο συμβαίνει αυτό και αν είναι ικανοποιημένοι με την δουλειά που τους προσφέρουν και την συμπεριφορά που έχουν απέναντι τους.

Τα ερωτηματολόγια έχουν απαντηθεί από άντρες και γυναίκες με τυχαία αναλογία 24 άντρες και 16 γυναίκες. Οι ηλικίες στις οποίες απευθυνόταν ήταν από 15 χρονών έως 65 και άνω. Η ηλικία επιλεγόταν ανάμεσα από 6 ηλικιακές ομάδες (15-25, 25-35, 35-45, 45-55, 55-65, +65). Την πλειοψηφία την είχε η ηλικιακή ομάδα των 25-35 χρονών, όπου απάντησαν 14 άτομα που είχαν την ηλικία αυτή. Δεύτερη στην σειρά ήταν η ομάδα των 45-55 χρονών, όπου άνηκαν σ' αυτή 9 άτομα και ή τρίτη ομάδα αυτήν των 15-25 χρόνων με 6 άτομα (βλ. διάγραμμα 20).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20

Στην ερώτηση «στην Πάφο τα τελευταία χρόνια έχουν έλθει αρκετοί μετανάστες, από διάφορες χώρες. Σας ανησυχεί το γεγονός αυτό;», η πλειοψηφία έχει απαντήσει

πως το γεγονός αυτό τους ανησυχεί πάρα πολύ (25 άτομα). Ακολουθούν 13 άτομα τα οποία απάντησαν ότι τους ανησυχεί λίγο και μόλις 2 άτομα απάντησαν πως το γεγονός αυτό δεν τους ανησυχεί καθόλου.

Μέσα από την ερώτηση αυτή μπορούμε να παρατηρήσουμε πως το φαινόμενο της μετανάστευσης δεν περνά απαρατήρητο από τους κατοίκους της πόλης. Αντίθετα τους ανησυχεί και μάλιστα πάρα πολύ. Ακόμη και άτομα σχετικά μικρής ηλικίας απάντησαν πως τους ανησυχεί πολύ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21

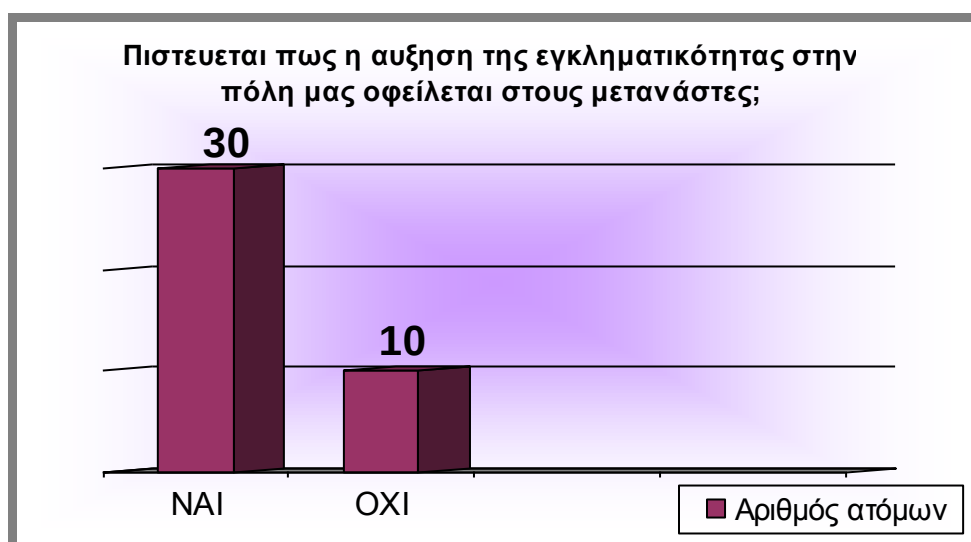
Η επόμενη ερώτηση ήταν η εξής: «Πιστεύεται πως η αύξηση της εγκληματικότητας στη πόλη μας οφείλεται στους μετανάστες;». Από τα σαράντα άτομα τα τριάντα απάντησαν «ναι» και μόνο δέκα άτομα απάντησαν «όχι» (βλ. Διάγραμμα 21)¹⁰⁷. Σύμφωνα με τις Αστυνομικές Αρχές Πάφου, τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια όντως η εγκληματικότητα έχει αυξηθεί πολύ στην Πάφο, ωστόσο δεν οφείλεται αποκλειστικά στους μετανάστες. Μερίδιο ευθύνης αποδίνετε και στις δύο πλευρές, δηλαδή και στους ξένους και στους ντόπιους¹⁰⁸.

¹⁰⁷ Σε μια έρευνα στερεοτύπων που έγινε στην Ελλάδα, τα ίδια περίπου αποτελέσματα εμφανίζονται σε αντίστοιχη ερώτηση. Το 36,7% πιστεύει ότι για την αυξανόμενη εγκληματικότητα στην Ελλάδα ευθύνονται οι Αλβανοί. Διαπιστώνεται ότι η αρνητική αναπαράσταση των «Αλβανών» ως κακοί, εχθρικοί, πονηροί, περίεργοι, δύσκολοι και ανειλικρινείς στη συλλογική κοινωνική συνείδηση σχετίζεται άμεσα με τη διαδεδομένη άποψη ότι εμπλέκονται σοβαρά στη διάπραξη εγκλημάτων (Κασιμάτη, 2003, σελ. 241).

¹⁰⁸ Αστυνομική Αρχή Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.police.gov.cy.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι οι εγκληματολογικές στατικές που έγιναν το 2003 αναφέρουν πως ένα σημαντικό ποσοστό 27,1% των καταδικασθέντων για σοβαρά αδικήματα, στην Κύπρο, ήταν ξένοι. Διέπραξαν κυρίως αδικήματα κατά της περιουσίας, αδικήματα σε σχέση με τα ναρκωτικά, και αδικήματα πλαστογραφία, νομισματοκοπίας και πλαστοπροσωπίας¹⁰⁹.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ21

Ακολουθούν οι ερωτήσεις που αφορούν την αγορά εργασίας. Η πρώτη ερώτηση είχε να κάνει με το αν θεωρούν πως οι μετανάστες οδηγούν τους ντόπιους προς την ανεργία και η δεύτερη ερώτηση αν συμφωνούν με την άποψη πως αν δεν υπήρχαν οι μετανάστες στην Κύπρο, ίσως κάποιοι τομείς να έπεφταν σε μαρasmus γιατί δεν υπάρχει ζήτηση εργασίας από τους ντόπιους.

Όπως φαίνεται στα διαγράμματα 22 και 23 υπάρχει μια αντίφαση ανάμεσα σ' αυτές τις δύο ερωτήσεις. Ενώ στην πρώτη ερώτηση 34 άτομα απάντησα θετικά - πως οι μετανάστες οδηγούν τους ντόπιους στην ανεργία - στην επόμενη ερώτηση η πλειοψηφία είχε συμφωνήσει με την πιο πάνω άποψη.

Η πραγματικότητα αποδεικνύει πως αν δεν υπήρχαν οι οικονομικοί μετανάστες όντως κάποιοι τομείς της οικονομίας, όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία, τα ξενοδοχεία θα έπεφταν σε μαρasmus¹¹⁰. Στους τομείς αυτούς είχαν παρουσιαστεί μεγάλα κενά από

¹⁰⁹ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mof.gov.cy

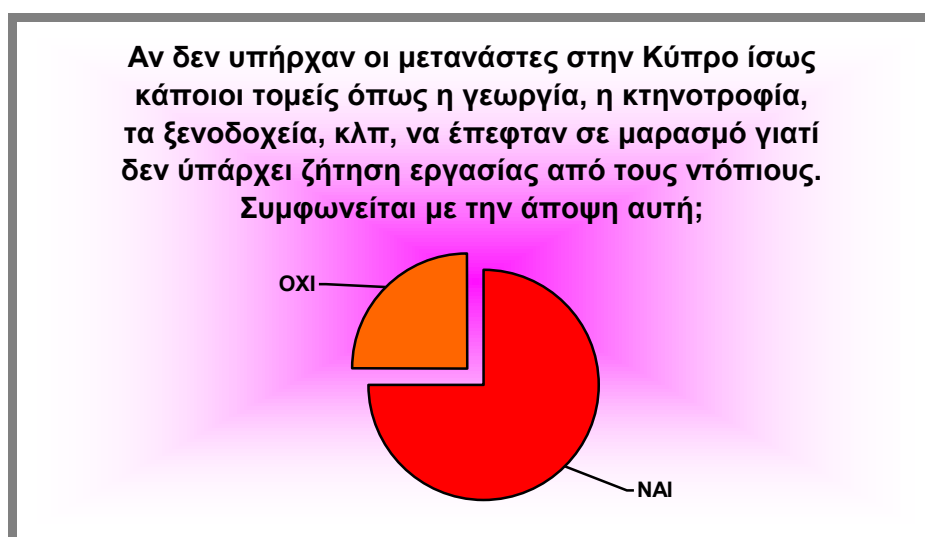
¹¹⁰ Αν δούμε παραδείγματα μεταναστεύσεων από άλλες χώρες, όπως στην Ελλάδα, παρατηρούμε πως και εκεί οι μετανάστες συχνά παρουσιάζονται ως οι κύριοι αίτιοι της ανεργίας και πως πάλι η πραγματικότητα αποδεικνύει το αντίθετο. Το ξένο εργατικό δυναμικό –ιδιαίτερα το μη νόμιμο- κάλυψε

τον ντόπιο εργατικό δυναμικό και η μόνη λύση για την σωτηρία τους ήταν οι μετανάστες. Έτσι λοιπόν η κοινωνία μας πρέπει να αποδεχθεί αυτό το γεγονός γιατί οι δικές μας ανάγκες έφεραν πρώτες τους μετανάστες στην χώρα μας και αν δεν έρχονταν οι άνθρωποι αυτοί η ανεργία θα αυξανόταν ακόμη περισσότερο. Αντίθετα, μειώθηκε σημαντικά χάρη στην εργασία των μεταναστών τόσο στην Πάφο όσο και στην υπόλοιπη Κύπρο.

Σύμφωνα με μια μελέτη του πανεπιστημίου Κύπρου σχετικά με τις «Οικονομικές Επιδράσεις των Ξένων Εργατών στην Κύπρο», η ανεργία στην Κύπρο είναι πολύ χαμηλή, 3.0%, και οφείλεται σημαντικά στην εργασία των οικονομικών μεταναστών. Η ανεργία σαν ποσοστό της απασχόλησης παρουσιάζεται αυξημένη κατά την περίοδο 1990-2003 στους κλάδους που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών, όπως χονδρικό και λιανικό εμπόριο, εστιατόρια και ξενοδοχεία και κοινοτικές, κοινωνικές και προσωπικές υπηρεσίες, κάτι που έχει να κάνει και με την εποχικότητα ορισμένων επαγγελμάτων στους κλάδους αυτούς. Αυξημένη ανεργία ακόμη παρουσίασε και η μεταποίηση μετά το 1992. Όσον αφορά τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που αποτελούν τον πρωτογενή τομέα παραγωγής προκύπτει ότι η ανεργία στον κλάδο «Γεωργία, Δάση και Αλιεία» βρισκόταν σε αρκετά χαμηλά επίπεδα κατά την διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου, ενώ υψηλότερα επίπεδα ανεργίας παρουσίασε ο κλάδος «Μεταλλεία και Λατομεία». Ο κλάδος των κατασκευών παρουσίασε αυξημένο ποσοστό ανεργίας την περίοδο μετά το 1996 και μέχρι το 2000 ενώ την περίοδο 2001-2003 το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σημαντικά. Η μείωση της ανεργίας οφείλεται στην εργασία των μεταναστών αφού στους κλάδους αυτούς παρουσιάσθηκε έλλειψη ντόπιου εργατικού δυναμικού¹¹¹.

κενά απασχόλησης εκεί όπου υπήρχε αδυναμία να καλυφθούν από την ντόπια αγορά εργασίας κι ακόμη οι χαμηλές αποδοχές που πλήρωναν οι κάθε λογής εργοδότες συνέβαλαν αποφασίστηκα στους ρυθμούς ανάπτυξης που παρουσίασε η ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια. Ακόμη πρέπει να σημειωθεί και η συμβολή της γυναικείας απασχόλησης από τις μετανάστριες, όπου εκτός από τα οικονομικά κοινά μιας χώρας καλύπτουν και τα κοινωνικά. Η εργασία τους είτε ως οικιακές βοηθοί είτε, το κυριότερο, στο τομέα παροχής φροντίδας για παιδιά αλλά ιδίως για ηλικιωμένα άτομα, είναι σημαντική και έδωσαν λύσεις σε πολλές οικογένειες, οι οποίες διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να κρατήσουν τα ηλικιωμένα άτομα στο σπίτι. Καλύπτουν, επομένως, έναν ζωτικό χώρο όπου οι οικογένειες θα έπρεπε να αναζητήσουν τρόπους αντιμετώπισης των ηλικιωμένων, όπως π.χ. είναι οι συλλογικές συμβιώσεις σε ιδρύματα με υψηλό οικονομικό και ψυχολογικό κόστος όταν τα άτομα αποκοπούν από το φυσικό-οικογενειακό τους περιβάλλον (Κασιμάτη, 2003, σελ. 166).

¹¹¹ Δοκίμια οικονομικής πολιτικής, «οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο», Πανεπιστήμιο Κύπρου, μονάδα οικονομικών ερευνών, Δεκέμβριος 2005.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 22**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 23**

Για την συμπεριφορά που πιστεύουν πως έχουν απέναντι τους οι μετανάστες, οι περισσότεροι απάντησαν (28 άτομα) πως δεν είναι πολύ φιλική. Ωστόσο, πολύ λίγα ήταν τα άτομα που απάντησαν ότι έχουν εχθρική ή πολύ εχθρική συμπεριφορά απέναντι τους (βλ. διάγραμμα 24).

Στην ερώτηση αυτή νομίζω πως τα συμπεράσματα είναι θετικά. Από την στιγμή που συμβαίνουν κάποια γεγονότα – που είναι βέβαια μεμονωμένα – όπως οι συγκρούσεις που υπάρχουν μεταξύ των ξένων και των ντόπιων, είναι λογικό η απάντηση να είναι «όχι πολύ φιλική». Κανείς όμως δεν μπορεί να υποστηρίξει πως η συμπεριφορά αυτών των ανθρώπων είναι εχθρική, γιατί είναι άνθρωποι που έχουν έρθει στην χώρα μας για να δουλέψουν και που έχουν ζήσει τα δικά τους βιώματα. Όπως σε κάθε χώρα, όπως βέβαια και στην δική μας χώρα, υπάρχουν οι καλοί και οι

κακοί, οι φιλικοί και οι εχθρικοί. Ο μετανάστης δεν συνεπάγεται αναγκαία να είναι κακός ή να είναι εχθρικός.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 24

Η επόμενη ερώτηση είναι «*κάνετε παρέα με μετανάστες;*». Είναι συνάρτηση της προηγούμενης. Από τα σαράντα άτομα τα δεκαέξι απάντησαν πως κάνουν παρέα με μετανάστες και εικοσιτέσσερα άτομα πως δεν κάνουν παρέα μαζί τους (βλ. διάγραμμα 25). Και εδώ τα αποτελέσματα είναι θετικά. Ένα κομμάτι του πληθυσμού της Πάφου – τουλάχιστο αυτού που απάντησε στα ερωτηματολόγια - κάνει παρέα με τους μετανάστες και δεν τους έχει στο περιθώριο

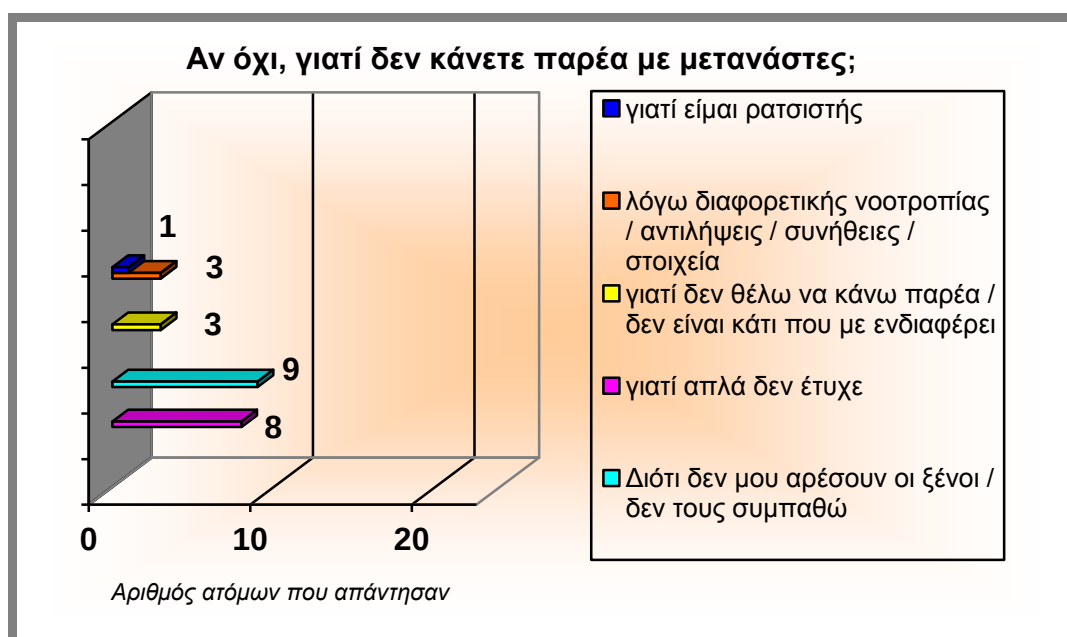
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 25

Για τα άτομα που απάντησα πως δεν κάνουν παρέα με μετανάστες ζητήθηκε να εξηγήσουν με λίγα λόγια γιατί συμβαίνει αυτό. Οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι οι εξής:

- ☐ διότι δεν μου αρέσουν οι ξένοι/ δεν τους συμπαθώ (9 άτομα),
- ☐ γιατί απλά δεν έτυχε (8 άτομα),

- ☐ γιατί δεν θέλω να κάνω παρέα/ δεν είναι κάτι που με ενδιαφέρει (3 άτομα),
- ☐ λόγω διαφορετικής νοοτροπίας/ αντιλήψεις/ συνήθειες/ στοιχεία (3 άτομα),
- ☐ γιατί είμαι ρατσιστής (1 άτομο).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 26

Εφόσον, η κοινωνία μας συμβιώνει και αντιμετωπίζει το φαινόμενο «μετανάστευση» καλό είναι να περάσουμε το μήνυμα της αγάπης και του σεβασμού απέναντι σ' αυτούς τους ανθρώπους. Ας τους δεχτούμε στο τόπο μας και ας τους φιλοξενήσουμε χωρίς διακρίσεις. Αν πρώτοι εμείς τους αποδεχτούμε στην συνέχεια θα μας αποδεχτούν και αυτοί.

Όσο περισσότερο τους αποδεχόμαστε και δεν τους αφήνουμε στο περιθώριο τόσο περισσότερο βοηθούμε στην ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία μας και μειώνουμε τα προβλήματα που δημιουργεί η απομόνωση και ο ρατσισμός απέναντι τους¹¹².

¹¹² Αξίζει να σημειωθεί πως σε Κύπρο και Ελλάδα, εκτός από ρατσιστικές συμπεριφορές σημειώνονται και ανθρώπινες συμπεριφορές απέναντι στους ξένους. Για τους απλούς ανθρώπους οι ξένοι είναι καλοδεχούμενοι. Αυτό δείχνει το παράδειγμα των απλών ανθρώπων στην Κύπρο που πολλές φορές στήριξαν τους μετανάστες που ζούσαν στα χωριά τους, όταν κάποιοι άλλοι τους φέρνονταν απάνθρωπα. Επιπλέον, είναι δεκάδες οι περιπτώσεις που οι κάτοικοι των ελληνικών νησιών όπως στην Κω στη Ζάκυνθο, την Σάμο άνοιξαν τα σπίτια τους και τις καρδιές τους και καλοδέχονται τους ξένους μετανάστες που φτάνουν με σαπιοκάραβα και βάρκες στον νησί τους, προσφέροντας τους ιατρική περίθαλψη, στέγη τρόφιμα και παιχνίδια για τα παιδιά.

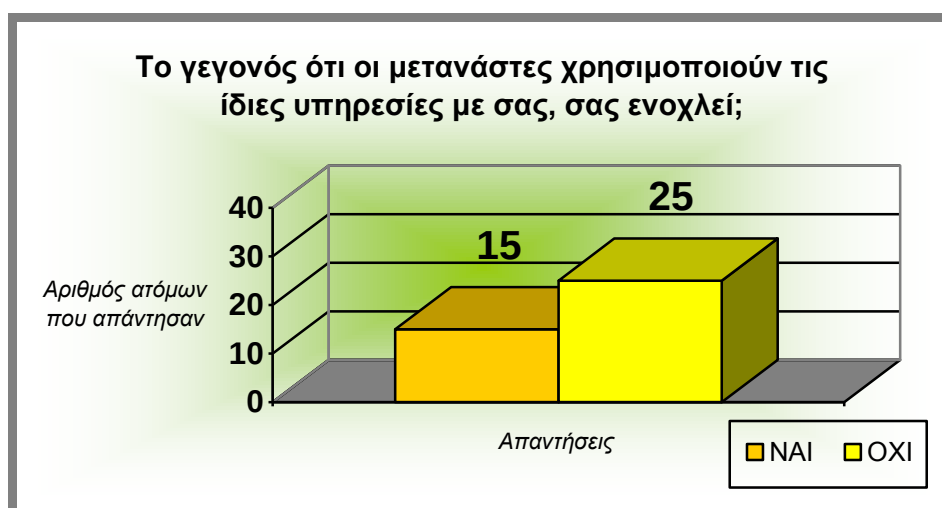
Στην συνέχεια ακολούθησαν κάποιες ερωτήσεις που αφορούσαν μόνο τα άτομα που στο χώρο εργασίας τους έχουν συναδέλφους μετανάστες. Σκοπός των ερωτήσεων αυτών είναι να δούμε ποίοι έχουν καλύτερη μεταχείριση στο χώρο εργασίας τους, οι Κύπριοι ή οι ξένοι.

Στις ερωτήσεις αυτές μόνο 17 άτομα απάντησαν πως έχουν συναδέλφους μετανάστες. Τα 14 άτομα απάντησαν πως δεν πιστεύουν πως έχουν την ίδια μεταχείριση με τους μετανάστες συναδέλφους τους, εκ των οποίων 7 άτομα απάντησαν πως αυτοί έχουν καλύτερη μεταχείριση και προνόμια από τους μετανάστες και τα υπόλοιπα 7 άτομα απάντησαν πως οι μετανάστες είναι αυτοί που έχουν καλύτερη μεταχείριση και προνόμια στο χώρο εργασίας τους.

Εδώ, αξίζει να αναφέρουμε πως η Κυπριακή Κυβέρνηση έχει αποφασίσει να αμείβει τους ξένους εργαζόμενους με ωφελήματα ίδια όπως και τους Κύπριους, γεγονός άλλωστε που καθιστά την παρουσία ξένων πολύ ελκυστική¹¹³.

«Το γεγονός ότι οι μετανάστες χρησιμοποιούν τις ίδιες υπηρεσίες με σας, σας ενοχλεί;», ήταν η επόμενη ερώτηση που ακολούθησε. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 27, οι περισσότεροι (25 άτομα) απάντησαν πως δεν τους ενοχλεί το γεγονός αυτό.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 27

Ανάμεσα στα άτομα (15 άτομα) που απάντησαν πως τους ενοχλεί που οι μετανάστες χρησιμοποιούν τις ίδιες υπηρεσίες μ' αυτούς είχαν να επιλέξουν μια από τις πιο κάτω επιλογές:

¹¹³ Γ. Καρούζη, 1999, σελ. 25.

1. Με ενοχλεί γιατί δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με μας,
2. με ενοχλεί γιατί φοβόμαστε να κυκλοφορούμε ελεύθερα,
3. για άλλο λόγο.

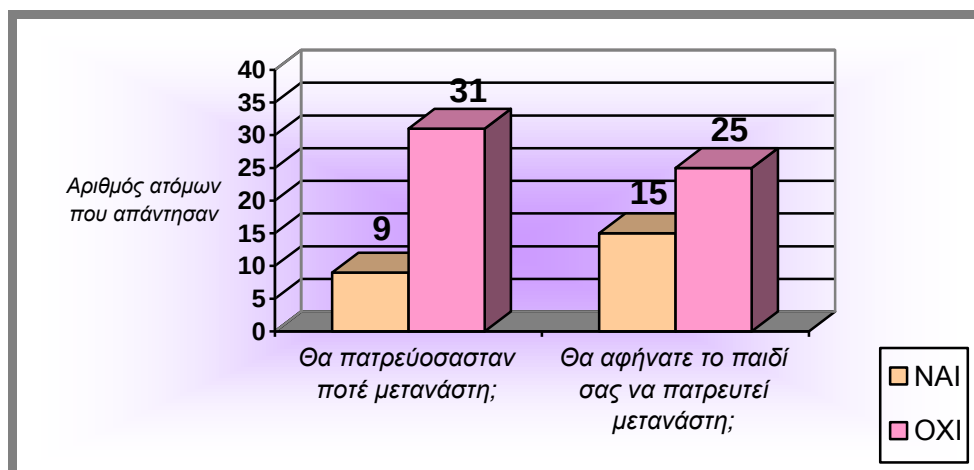
Τις περισσότερες απαντήσεις (10 απαντήσεις από τις 15) τις πήρε η δεύτερη επιλογή.

Το αποτέλεσμα αυτό μπορούμε να το συνδέσουμε με το αποτέλεσμα της ερώτησης που αφορούσε την εγκληματικότητα. Γενικά κυριαρχεί η αντίληψη ότι η εγκληματικότητα οφείλετε εξ' ολοκλήρου στους μετανάστες και ότι οι άνθρωποι αυτοί είναι κακοί με αποτέλεσμα να τους φοβόμαστε και να κρατάμε κάποια διστακτική στάση απέναντι τους.

Στο σημείο αυτό ακολουθούν ερωτήσεις σχετικά με το αν οι Κύπριοι θα παντρεύονταν κάποιο μεταναστή/στρια και αν θα άφηναν τα παιδιά τους να παντρευτούν με κάποιον/α ξένο/η. Και στις δύο αυτές οι ερωτήσεις οι απαντήσεις ήταν αρνητικές (βλ. διάγραμμα 28).

Στην ερώτηση αν οι ίδιοι θα παντρεύονταν με κάποιον/α ξένο/η μόνο 9 άτομα απάντησαν θετικά, τα οποία ήταν άνδρες, τα υπόλοιπα 31 δήλωσαν αρνητικά. Σ' αυτούς που απάντησαν αρνητικά ζητήθηκε να εξηγήσουν με λίγα λόγια το λόγο που δεν θέλουν να παντρευτούν μετανάστες. Οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι οι εξής:

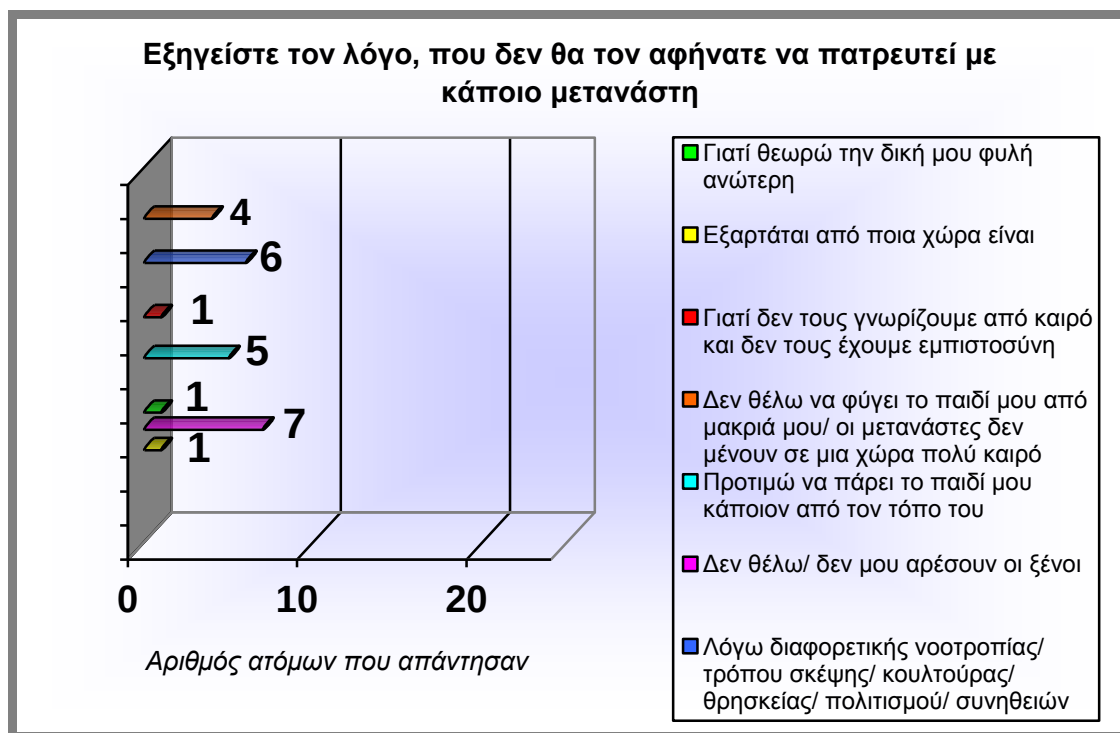
- ☐ διότι οι μετανάστες έχουν άλλη νοοτροπία/ τρόπο σκέψης/ κουλτούρα/ θρησκεία/ πολιτισμό (12 άτομα),
- ☐ προτιμώ κάποιον από τον τόπο μου/ παπούτσι από τον τόπο σου και ας είναι μπαλωμένο (6 άτομα),
- ☐ γιατί δεν μου αρέσουν οι ξένοι (7 άτομα),
- ☐ δεν θέλω κάποια στιγμή να αναγκαστώ να φύγω από την Κύπρο (3 άτομα),
- ☐ λόγω ηλικίας (1 άτομο),
- ☐ εξαρτάται από την χώρα προέλευση που θα είναι (1 άτομο),
- ☐ γιατί δεν μένουν πολύ καιρό σε μια χώρα (1 άτομο).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 28

Στην επόμενη ερώτηση τα αποτελέσματα ήταν λίγο διαφορετικά. 25 άτομα απάντησα αρνητικά και 15 θετικά. Οι περισσότεροι απ' αυτούς που απάντησαν θετικά, ανήκουν σ' αυτούς που απάντησαν αρνητικά στην προηγούμενη ερώτηση. Οι ίδιοι δεν θα ήθελαν να παντρευτούν κάποιον/α ξένο/η, ωστόσο, αφήνουν στα παιδιά τους την επιλογή να αποφασίσουν μόνοι τους τι θέλουν.

Οι απαντήσεις που έδωσαν τα άτομα που απάντησαν πως δεν θα άφηναν το παιδί τους να παντρευτεί κάποιον ξένο έχουν ως εξής:

- ☐ λόγω διαφορετικής νοοτροπίας/ τρόπου σκέψης/ κουλτούρας/ θρησκείας/ πολιτισμού/ συνηθειών (6 άτομα),
- ☐ δεν θέλω/ δεν μου αρέσουν οι ξένοι (7 άτομα),
- ☐ προτιμώ να πάρει το παιδί μου κάποιον από τον τόπο του (5 άτομα),
- ☐ δεν θέλω να φύγει το παιδί μου από μακριά μου/ οι μετανάστες δεν μένουν σε μια χώρα πολύ καιρό (4 άτομα),
- ☐ γιατί δεν τους γνωρίζουμε από καιρό και δεν τους έχουμε εμπιστοσύνη (1 άτομο),
- ☐ εξαρτάται από ποια χώρα είναι (1 άτομο),
- ☐ γιατί θεωρώ την δική μου φυλή ανώτερη (1 άτομο).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 29

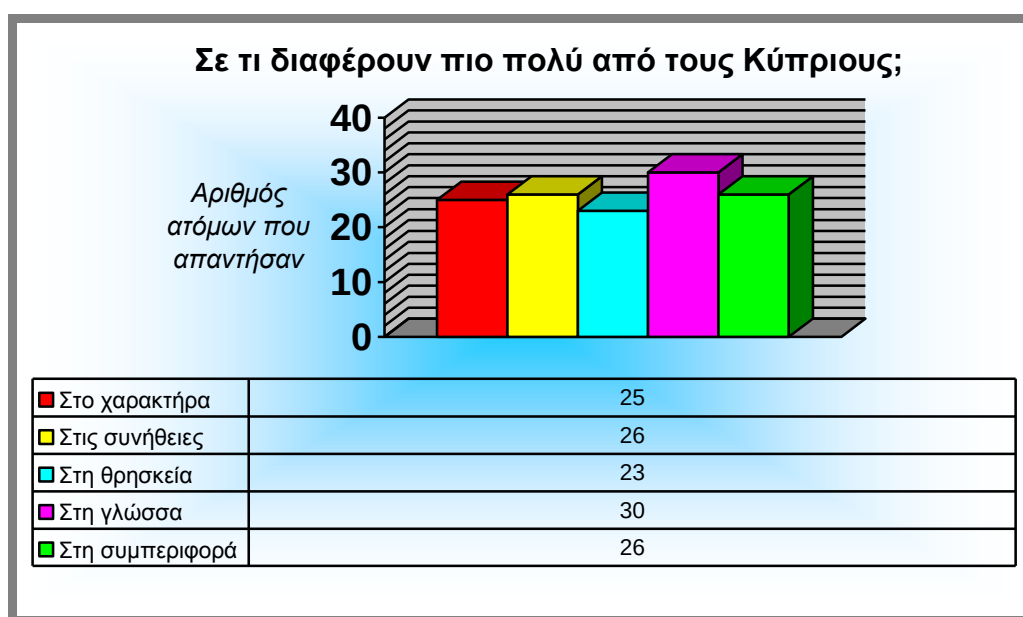
Τα συμπεράσματα που βγαίνουν απ' αυτές τις ερωτήσεις είναι ότι και πάλι γίνονται κάποιες διακρίσεις. Δύσκολα αποδεχόμαστε κάποιον ξένο, πόσο μάλλον να τον παντρευτούμε εμείς ή τα παιδιά μας. Ωστόσο, όπως φαίνεται από τις απαντήσεις που έδωσαν όταν τους ζητήθηκε να υποστηρίξουν τον λόγο που δεν θέλουν, ο λόγος προκύπτει κυρίως λόγω των διαφορών που μπορεί να υπάρξουν μεταξύ ενός Κυρίου/ας με ενα/μία ξένο/η.

Οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα σε μας και σ' ένα άλλο άτομο διαφορετικής υπηκοότητας είναι μεγάλες. Η διαφορετική νοοτροπία, οι διαφορετικές συνήθειες, η διαφορετική γλώσσα και πολλές φορές η διαφορετική θρησκεία είναι μερικά από τα σημεία που δύσκολα σε κάνουν να αποδεχτείς κάποιον ξένο και να συμβιώσεις μαζί του γιατί στο μέλλον πιθανόν να υπάρξουν σοβαρά προβλήματα στην οικογένεια λόγω αυτών των διαφορών. Επιπλέον, η σύνδεση που έχουμε με τον τόπο μας, μας κάνει να είμαστε αρνητικοί σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο γιατί ίσως κάποια στιγμή να αναγκαστούμε να φύγουμε εμείς ή τα παιδιά μας από την χώρα μας. Έτσι, προτιμούμε άτομα από το τόπο μας.

Ωστόσο, αξίζει να αναφέρουμε πως τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο η γάμοι με κάποιον ή κάποια ξένο/η είναι όλο και πιο συχνοί. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, το 2005 το 41,4% των Κύπριων ανδρών παντρεύτηκε με ξένη, κυρίως από το Ανατολικό μπλοκ. Βέβαια, το μεγαλύτερο ποσοστό επιμένει Κυπριακά και συγκεκριμένα το 59% των αντρών που παντρεύτηκαν κατά το 2005, επέλεξαν κατά την παροιμία «παπούτσι απ' τον τόπο τους». Την τάση των ανδρών δεν φαίνεται να ακολουθούν οι Κύπριες. Μόνο το 16,2% των γυναικών επέλεξαν κατά το 2005 να παντρευτούν με ξένο, κυρίως Έλληνες και Βρετανούς. Η συντριπτική πλειοψηφία, το 84% παντρεύτηκαν με Κύπριο¹¹⁴.

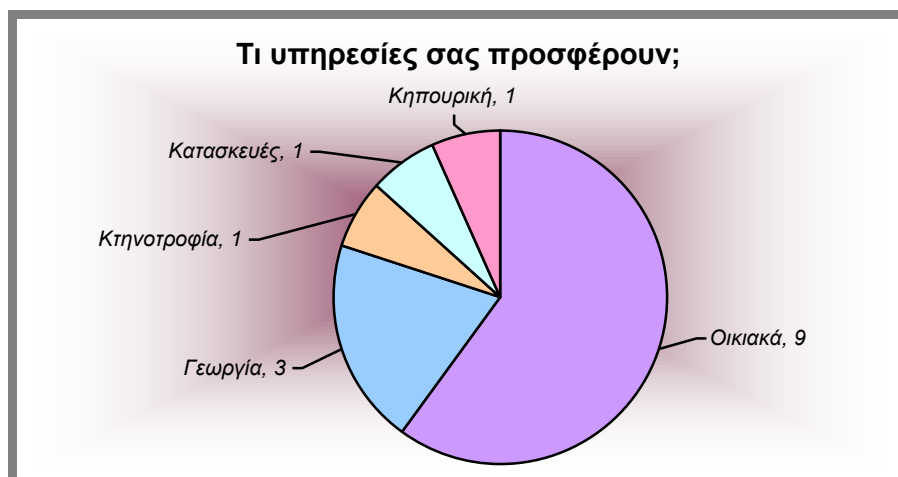
Επιπρόσθετα, ακολουθεί η ερώτηση «σε τι διαφέρουν πιο πολύ από τους Κύπριους». Στην ερώτηση αυτή οι επιλογές ήταν περισσότερες από μια. Αυτό που μπορούμε παρατηρήσουμε στην ερώτηση είναι ότι οι επιλογές κρίθηκαν με βάση την λογική και όχι από κάποιον άλλο λόγο. Οι απαντήσεις φαίνονται στο διάγραμμα 30.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 30

Στο σημείο αυτό, είναι οι ερωτήσεις που αφορούν το δεύτερο και τελευταίο σκέλος του ερωτηματολογίου. Οι ερωτήσεις αυτές απευθύνονται αποκλειστικά σ' αυτούς που απασχολούν για δική τους εργασία μετανάστες και είναι 15 άτομα. Η πλειοψηφία των 15 απασχολεί ξένο εργατικό δυναμικό ως οικιακοί βοηθοί (βλ. διάγραμμα 31).

¹¹⁴ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Απογραφή του πληθυσμού 2005. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mof.gov.cy

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 31

Παρ' όλο που είναι λίγα τα άτομα που απάντησαν, στο πιο πάνω διάγραμμα παρατηρούμε πως οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι μετανάστες στους Κύπριους αφορούν τους τομείς της οικονομίας της χώρας, όπου παρουσιάζεται έλλειψη ντόπιου εργατικού δυναμικού.

Παράλληλα, πρέπει να σημειωθεί, πως τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε αυξημένη ζήτηση οικιακών βοηθών, η οποία μεταξύ άλλων, οφείλεται στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των Κυπρίων –οι οποίοι πετυχαίνουν έτσι περισσότερο χρόνο ανάπαυσης. Άλλη πιθανή αιτία είναι η αύξηση των γυναικών που συνεχίζουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να έχουν τη δυνατότητα απολαβών μεγαλύτερων του κόστους απασχόλησης οικιακής βοηθού. Έτσι, η ανάγκη για οικιακές βοηθούς ικανοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό από ξένο εργατικό δυναμικό, αφού δεν ήταν δυνατό αυτό να γίνει από το εγχώριο εργατικό δυναμικό. Το ποσοστό των ξένων στο σύνολο των εργαζομένων ως οικιακοί βοηθοί παρουσίασε δραματική αύξηση την τελευταία δεκαετία με αποκορύφωμα το 2000 όπου είχε φτάσει το 100%, από το 60,1% που ήταν το 1991. Ο κλάδος των Ξενοδοχείων-Εστιατορίων παρουσιάζει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ξένων στο σύνολο των εργαζομένων φτάνοντας για το 2003 στο 24,2%. Το χαμηλότερο ποσοστό ξένων στο σύνολο των εργαζομένων την περίοδο 1991-2003 είχε ο κλάδος της δημόσιας διοίκησης και παροχής ηλεκτρισμού και νερού¹¹⁵.

¹¹⁵ Δοκίμια οικονομικής πολιτικής, «οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο», Πανεπιστήμιο Κύπρου, μονάδα οικονομικών ερευνών, Δεκέμβριος 2005.

Αν προτιμούν περισσότερο να δουλεύουν για αυτούς μετανάστες αντί ντόπιους, 7 άτομα απάντησαν «ναι» και 8 «όχι» (βλ. διάγραμμα 32). Οι λόγοι που προτιμούν περισσότερο τους μετανάστες απ' αυτούς που απάντησαν θετικά είναι:

- ☐ μόνο μετανάστριες δουλεύουν ως οικιακοί βοηθοί/ στη κτηνοτροφία (4 άτομα),
- ☐ ζητούν πιο λίγα λεφτά και έτσι κι' αλλιώς μόνο μετανάστες δουλεύουν ως οικιακοί βοηθοί (3 άτομα).

Μπορούμε να παρατηρήσουμε πως η ερώτηση αυτή έρχεται σε αντίθεση με τις δύο ερωτήσεις που τέθηκαν στην αρχή και που αφορούσαν την αγορά εργασίας. Μερικά από τα άτομα που απάντησαν θετικά στο ότι οι μετανάστες συμβάλλουν στην αύξηση της ανεργίας και ότι κάποιοι τομείς της οικονομίας δεν θα έκλειναν αν δεν δούλευαν οι μετανάστες, τώρα αναγνωρίζουν πως μόνο μετανάστες μπόρεσαν να βρουν για τις εργασίες τους και όχι ντόπιους. Ίσως ακόμη να μην έχουμε αναπτύξει, ως κοινωνία, μια ολοκληρωμένη εικόνα για το τι είναι μετανάστης και τι ακριβώς κάνει σε μια χώρα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 32

Στην συνέχεια τέθηκε η ερώτηση: «Αν αμείβονταν το ίδιο μετανάστες και ντόπιοι θα επιλέγατε μετανάστες για την εργασία σας». Και εδώ τα αποτελέσματα ήταν ίδια με αυτά του διαγράμματος 32, δηλ. 7 άτομα απάντησαν «ναι» και 8 «όχι». Πιθανόν ο λόγος που μερικοί απάντησαν «ναι» να είναι γιατί ξέρουν πως οι ξένοι ζητούν λιγότερα λεφτά και έχουν λιγότερες απαιτήσεις από τους Κύπριους.

Τέλος, ήταν η ερώτηση αν είναι ικανοποιημένοι/ες με την δουλειά και την συμπεριφορά που έχουν οι μετανάστες απέναντι τους. 5 άτομα απάντησαν πως ήταν ικανοποιημένοι μόνο για την δουλειά τους αλλά όχι και για την συμπεριφορά τους, 4 άτομα πως είναι ικανοποιημένοι και για τα δύο, άλλα 4 άτομα πως είναι ικανοποιημένοι για την συμπεριφορά τους αλλά όχι για την δουλειά τους και μόνο 2 απάντησαν πως δεν είναι ικανοποιημένοι για κανένα από τα δύο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 33

2.1.1 Παρατηρήσεις:

Συνοψίζοντας όλα τα πάρα πάνω μπορούμε να καταλήξουμε στις πιο κάτω παρατηρήσεις:

- ☐ Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι κάτι που απασχολεί τους κατοίκους της Πάφου και τους δημιουργεί μια ανησυχία για το κατά πόσο αυτό επηρεάζει την ζωή τους και αν πρέπει να τους φοβούνται και αν θα μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στην πόλη ή όχι.
- ☐ Η εγκληματικότητα που παρατηρείται στην Πάφο αποδίνεται αποκλειστικά στους μετανάστες, όμως ευθύνη έχουν και οι ντόπιοι αλλά και οι ξένοι.
- ☐ Η κοινωνία της Πάφου από την μια πιστεύει πως οι μετανάστες οδηγούν τους ντόπιους στην ανεργία και από την άλλη συμφωνεί πως αν δεν υπήρχαν οι άνθρωποι αυτοί κάποιοι τομείς της οικονομίας θα έκλειναν. Επιπλέον και οι ίδιοι χρησιμοποιούν για δική τους εργασία ξένο

εργατικό δυναμικό και όπως έχουν αποκαλύψει δεν έβρισκα ντόπιους που να θέλουν να εργαστούν γι' αυτούς και ότι οι μετανάστες ζητούν λιγότερα.

- ☐ Έχουν δημιουργηθεί κάποιες «ταμπέλες» για τους ανθρώπους αυτούς και εμείς συνειδητά ή ασυνείδητα τις αποδεχόμαστε. Ωστόσο, κάποια στιγμή ανακαλύπτουμε ή θα ανακαλύψουμε στην συνέχεια και τα θετικά που έχουν οι μετανάστες.
- ☐ Κανείς δεν υποστηρίζει πως η συμπεριφορά αυτών των ανθρώπων είναι εχθρική απέναντι στο Κυπριακό λαό.
- ☐ Τέλος, δεν αποδεχόμαστε εύκολα κάποιον ξένο για να κάνουμε οικογένεια μαζί του. Η λογική για τις διαφορές που υπάρχουν και για τα προβλήματα που δημιουργούν, μας κάνει να κρατάμε κάποια απόσταση από τους ανθρώπους αυτούς.

2.2 ΠΩΣ ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΑΦΟΥ

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε τα ερωτηματολόγια που μας έχουν απαντηθεί από μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην Πάφο. Τα ερωτηματολόγια αυτά αφορούν μόνο δύο ομάδες μεταναστών, ανάλογα με την καταγωγή τους. Είκοσι έχουν απαντηθεί από Ρωσοπόντιους μετανάστες και τα υπόλοιπα είκοσι από Σριλανκέζους μετανάστες.

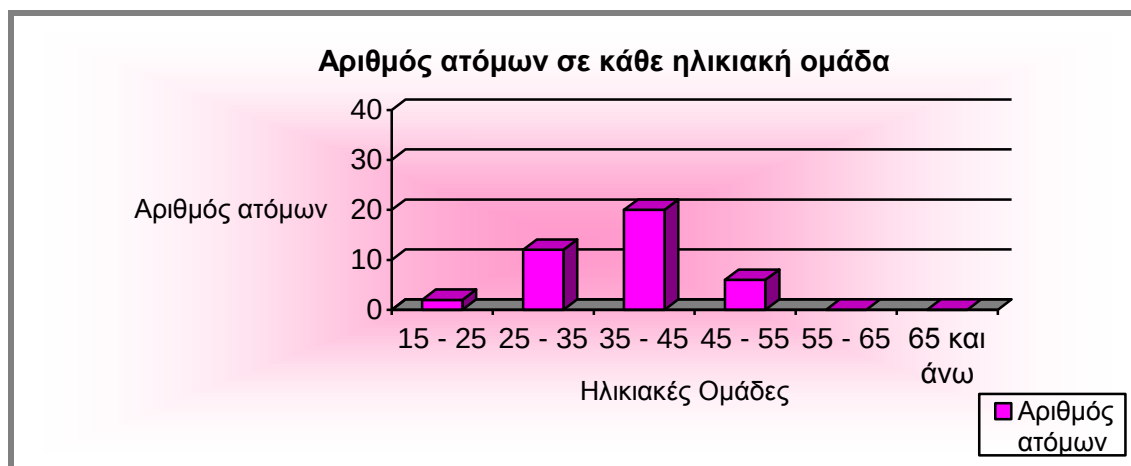
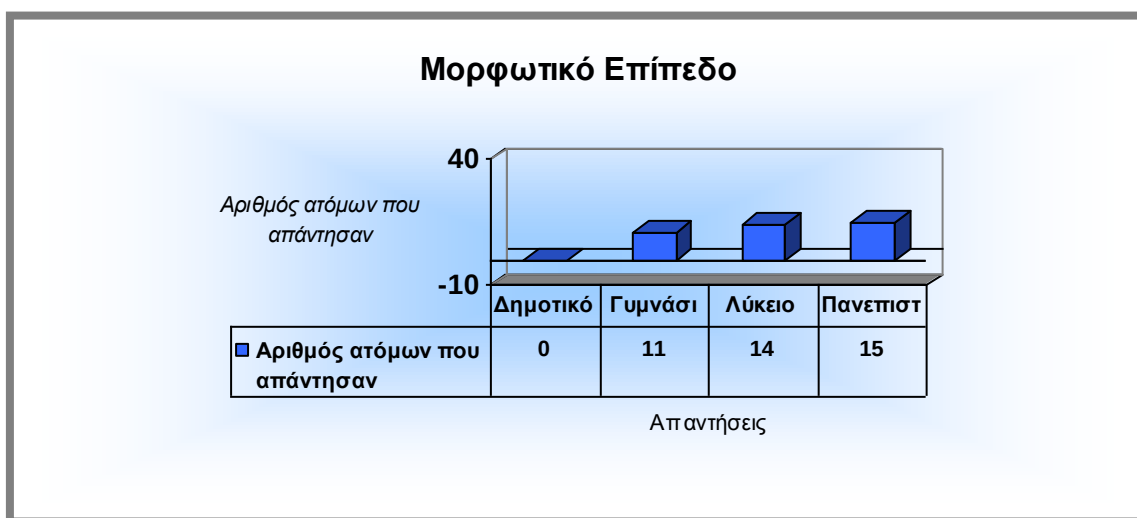
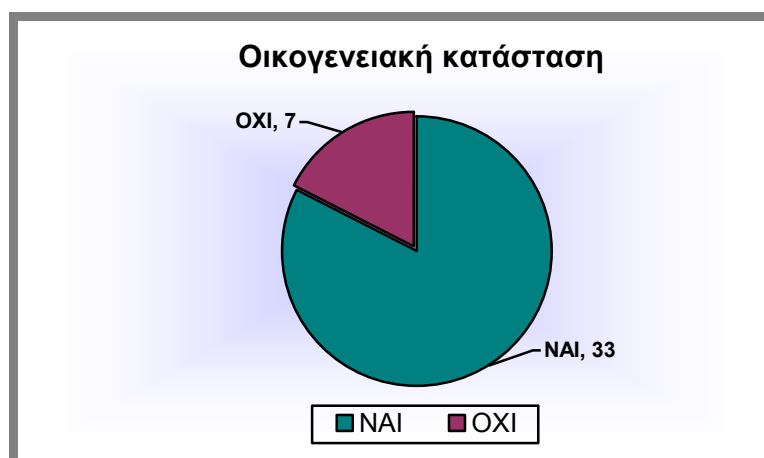
Η δομή των ερωτηματολογίων είναι τέτοια ώστε να μας οδηγήσει στα απαραίτητα συμπεράσματα για το πως οι μετανάστες αντιμετωπίζουν την κοινωνία της Πάφου και αν είναι ικανοποιημένοι με την δουλειά που κάνουν, με τις υπηρεσίες που τους προσφέρονται σ' αυτούς και στα παιδιά και με την αντιμετώπιση των Κύπριων απέναντί τους.

Επίσης, να σημειωθεί πως στο κεφάλαιο αυτό τα αποτελέσματα αφορούν συνολικά τους μετανάστες που απάντησαν στα ερωτηματολόγια. Στα αμέσως επόμενα κεφάλαια θα δούμε ξεχωριστά τις δύο αυτές ομάδες μεταναστών.

Καταρχήν, τα ερωτηματολόγια τα έχουν απαντήσει άνδρες και γυναίκες, με τυχαία αναλογία 16 άντρες και 24 γυναίκες. Η πλειοψηφία των ατόμων αυτών άνηκε στη ηλικιακή ομάδα των 35-45 χρονών. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 34, οι μετανάστες είναι άνθρωποι που βρίσκονται σε μια παραγωγική ηλικία έτσι ώστε να μπορέσουν να δουλεύουν και να συντηρήσουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους. Από τα 40 άτομα κάνεις τους δεν είναι πάνω από 45 χρονών.

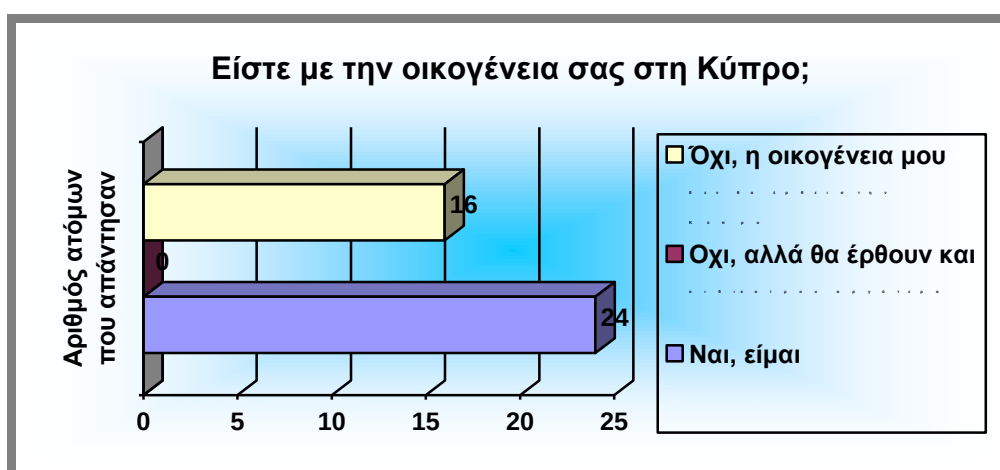
Το μορφωτικό τους επίπεδο αρχίζει από το γυμνάσιο μέχρι το πανεπιστήμιο. Κανείς δεν δήλωσε πως έχει τελειώσει μόνο το δημοτικό σχολείο (βλ. διάγραμμα 35). Όπως άλλωστε έχει αναφερθεί στο υποκεφάλαιο 1.3.3, το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών που είναι στην Κύπρο είναι άτομα μορφωμένα που έχουν ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση¹¹⁶. Επίσης, στη πλειοψηφία τους, οι 33, είναι παντρεμένοι (βλ. διάγραμμα 36) και η διαμονή τους στην Πάφο ξεκινάει από 6 μήνες μέχρι 15 χρόνια (βλ. διάγραμμα 37).

¹¹⁶ Έκθεση: «Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007», από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Μάρτιος 2004, σελ. 23.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 34**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 35****ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 36**

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 37

Στην συνέχεια ακολούθησε η ερώτηση «είστε με την οικογένεια σας στην Κύπρο;». 24 άτομα απάντησαν πως είναι με την οικογένεια τους και 16 πως δεν είναι με την οικογένεια τους και ούτε πρόκειται να έρθει κάποια στιγμή στην Κύπρο. Αυτό που μπορούμε να δούμε μέσα από την ερώτηση αυτή είναι ότι μερικοί μετανάστες έρχονται μόνοι τους στη χώρα για να δουλέψουν και πιθανότατα ένα μέρος των λεφτών που παίρνουν από την δουλεία τους να το στέλλουν στους δικούς τους. Γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την ηλικία τους, αφού όπως είδαμε είναι άτομα παραγωγικής ηλικίας και οι πιο ηλικιωμένοι βρίσκονται στη χώρα τους (βλ. διάγραμμα 38).

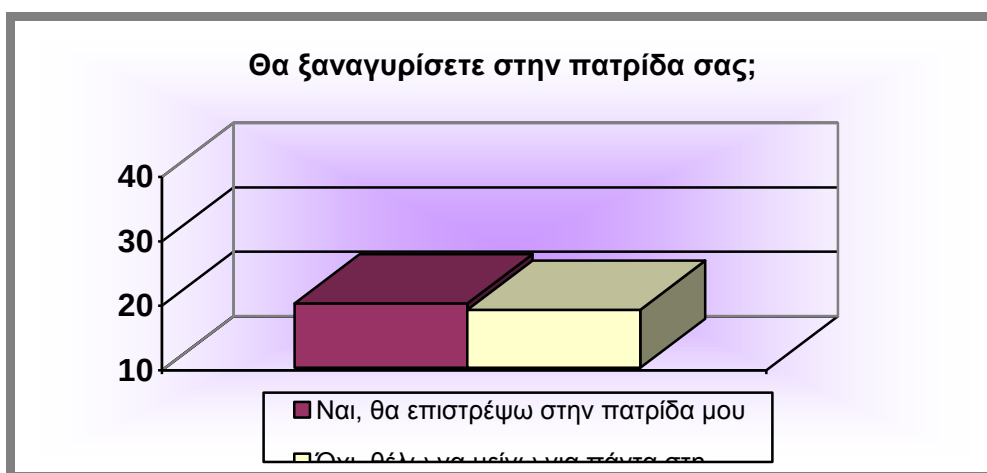
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 38

«Θα ξαναγυρίσετε στην πατρίδα σας;» είναι η επόμενη ερώτηση. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 39, 20 άτομα απάντησαν πως θα ξαναγυρίσουν στην πατρίδα τους και

19 άτομα (1 άτομο δεν απάντησε στην ερώτηση αυτή) πως θέλουν να μείνουν για πάντα στη Κύπρο.

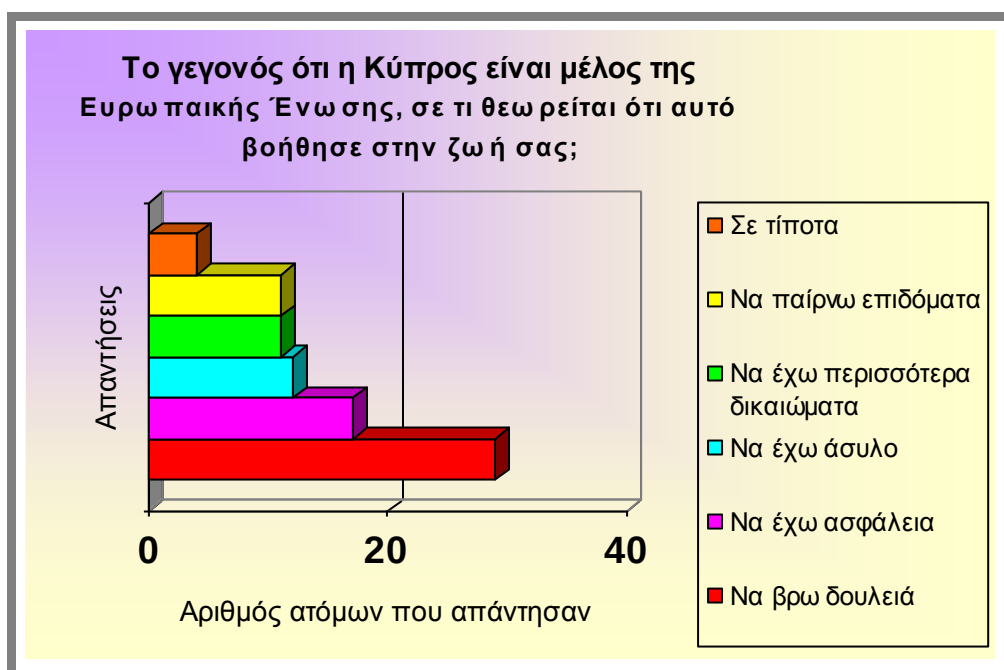
Μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως μια μερίδα των μεταναστών έχει ενσωματωθεί στην κοινωνία της Πάφου και θα ήθελε να μείνει για πάντα εκεί. Γεγονός που μπορεί να οφείλεται από το φιλικό περιβάλλον, καλή αντιμετώπιση από τους ντόπιους και από τις φυσικές ομορφιές της πόλης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 39

Ακολουθούν δύο ερωτήσεις σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε). Η πρώτη ερώτηση έχει να κάνει με το γεγονός αν η Κύπρος ως μέλος της Ε.Ε βοήθησε στην απόφαση τους να έρθουν στη Κύπρο. 16 άτομα απάντησαν θετικά και 24 άτομα αρνητικά. Όπως είδαμε στο διάγραμμα 37, αρκετά άτομα έχουν έρθει πολλά χρόνια πριν η Κύπρος γίνει μέλος της Ε.Ε, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στις αρνητικές απαντήσεις.

Η δεύτερη ερώτηση ρωτούσε σε τι βοήθησε στη ζωή τους το γεγονός ότι η Κύπρος είναι μέλος της Ε.Ε. Εδώ είχαν να επιλέξουμε μια η περισσότερες επιλογές. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 40 τις πιο πολλές απαντήσεις τις πήρε η επιλογή «να βρω δουλειά» και «να έχω ασφάλεια».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 40

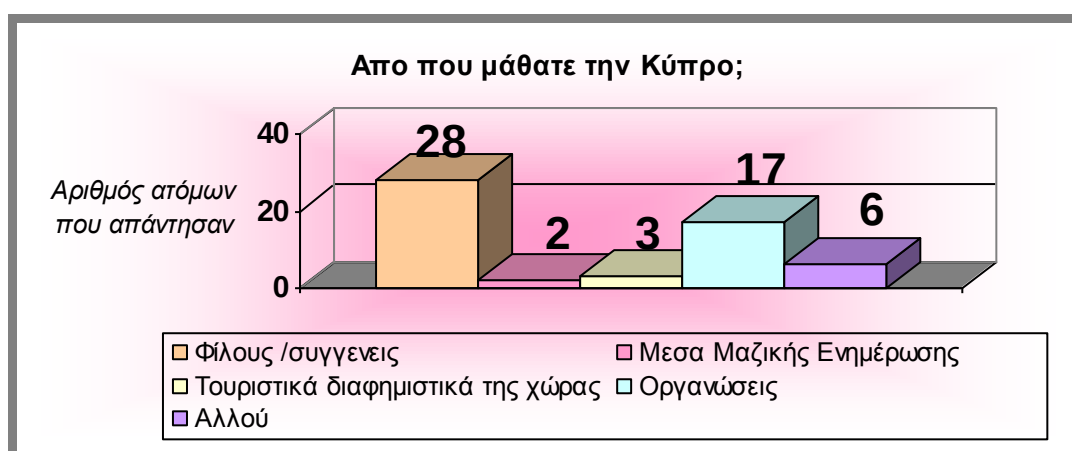
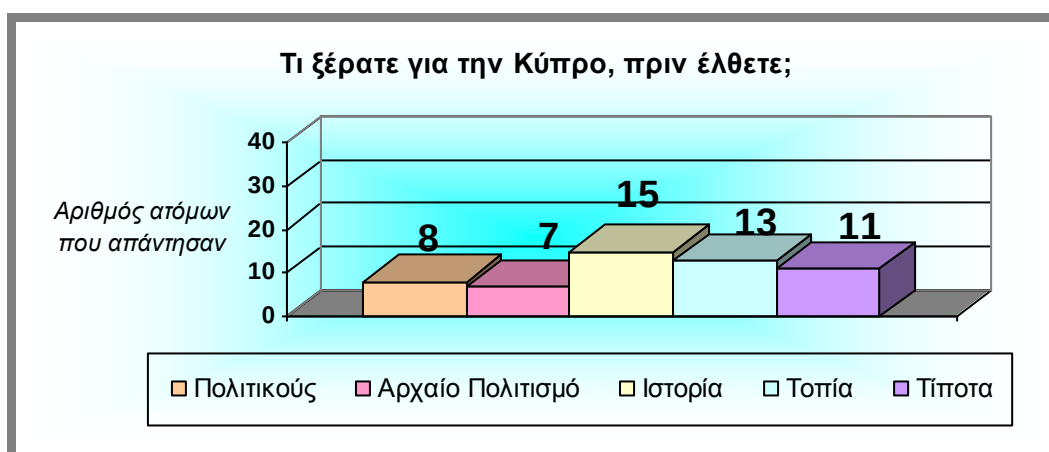
Συνεχίζουμε με δύο άλλες ερωτήσεις με σκοπό να δούμε από που έμαθα την Κύπρο και επέλεξαν να έρθουν σ' αυτήν για να δουλέψουν και τι ήξεραν για την Κύπρο πριν έρθουν. Η κυριότερη πηγή απ' όπου έμαθαν την Κύπρο (28 άτομα) ήταν από φίλους και συγγενείς τους που είχαν έρθει πριν απ' αυτούς. Επίσης, μια άλλη πηγή (17 άτομα) ήταν οι διάφορες οργανώσεις που υπάρχουν στη χώρα τους.

Σχετικά με τις πιο πάνω ερωτήσεις πρέπει να σημειωθεί πως σημαντικό ρόλο στην απόφαση για μετανάστευση κατέχουν οι διεθνείς γνωριμίες, επειδή μετριάζουν το κόστος της μετανάστευσης, καθώς και η διασφάλιση πληροφοριών που διευκολύνουν την μετακίνηση, την εξεύρεση σπιτιού, απασχόλησης, κλπ. Η ύπαρξη δηλαδή, κοινωνικού κεφαλαίου (φίλοι και συγγενείς) ασκεί μεγάλη επίδραση στην απόφαση για μετανάστευση, πέρα και έξω από τα οικονομικά κίνητρα. Η συγκέντρωση των μεταναστών σε συγκεκριμένες περιοχές, συνήθως από την ίδια χώρας, και η ύπαρξη μιας «οικογένειας φίλων», έτοιμης να παράσχει ενημέρωση και πρακτική βοήθεια σίγουρα επιδρά στη λήψη απόφασης για μετανάστευση¹¹⁷. Οι μετανάστες εγκαθίστανται σε περιοχές όπου μπορούν να δημιουργήσουν κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς και συναισθηματικούς δεσμούς¹¹⁸.

¹¹⁷ Κάπως έτσι δημιουργήθηκαν η China Town στο San Francisco, η Little Italy στη Νέα Υόρκη και η Greek Town στο Chicago.

¹¹⁸ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση, <http://www.karamanou.gr>.

Για το τι ήξεραν για την Κύπρο πριν έλθουν σ' αυτή, οι δημοφιλέστερες απαντήσεις (βλ. διάγραμμα 42) ήταν ιστορία και τοπία. Δύο στοιχεία που χαρακτηρίζουν έντονα την Κύπρο και την κάνουν γνωστή στον υπόλοιπο κόσμο. Πρώτον, γιατί έχει μια μακρά και θλιβερή ιστορία, λόγω της κατοχής του βόρειου τμήματος της από τους Τούρκους και δεύτερο, γιατί είναι μια χώρα με έντονη τουριστική δραστηριότητα χάρη στα τοπία και στις φυσικές ομορφιές που διαθέτει. Ωστόσο, πρέπει να πούμε ότι αρκετά άτομα δήλωσαν πως δεν γνώριζαν τίποτα για την Κύπρο πριν έλθουν.

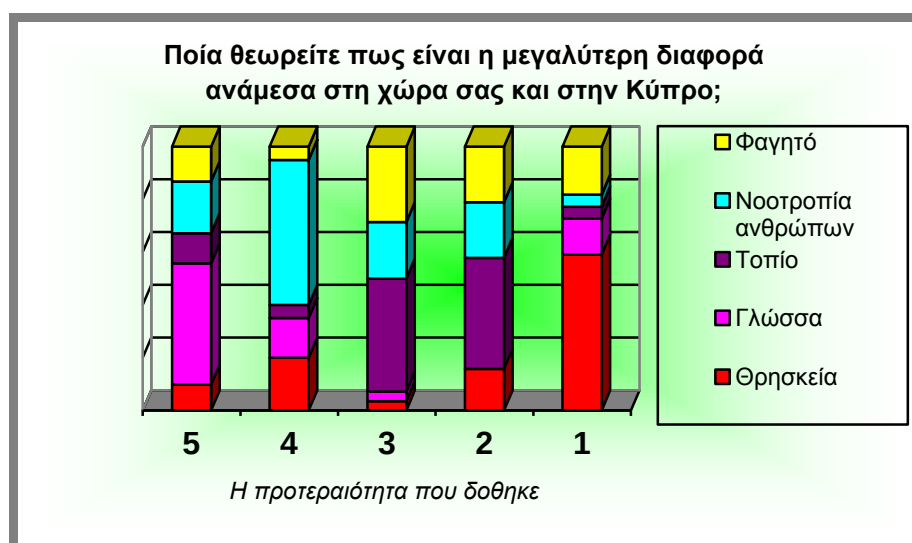
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 41**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 42**

«Ποία θεωρείται ότι είναι η μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στη χώρα σας και την Κύπρο», ήταν η επόμενη ερώτηση. Στην ερώτηση αυτή είχε ζητηθεί από τους ερωτούμενους να αριθμήσουν την προτεραιότητα που δίνουν από το 1-5. Έτσι, την μεγαλύτερη προτεραιότητα, όπως ήταν φυσικό, την πήρε η επιλογή «γλώσσα» και

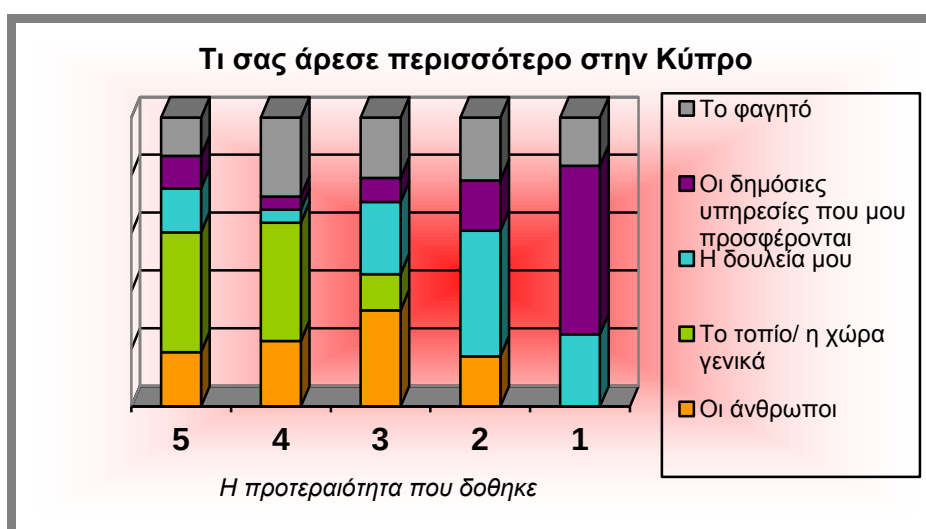
την μικρότερη η επιλογή «*θρησκεία*», καθώς οι άνθρωποι αυτοί στην πλειοψηφία τους έχουν την ίδια θρησκεία με μας (βλ. διάγραμμα 43).

Μετά ήταν η ερώτηση «*τι σας άρεσε περισσότερο στην Κύπρο*», όπου και εδώ έπρεπε να αριθμήσουν την προτεραιότητα που δίνουν. Την μεγαλύτερη προτεραιότητα την πήρε η επιλογή «*το τοπίο/ η χώρα γενικά*» και την μικρότερη η επιλογή «*οι δημόσιες υπηρεσίες που μου προσφέρονται*».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 44

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 45

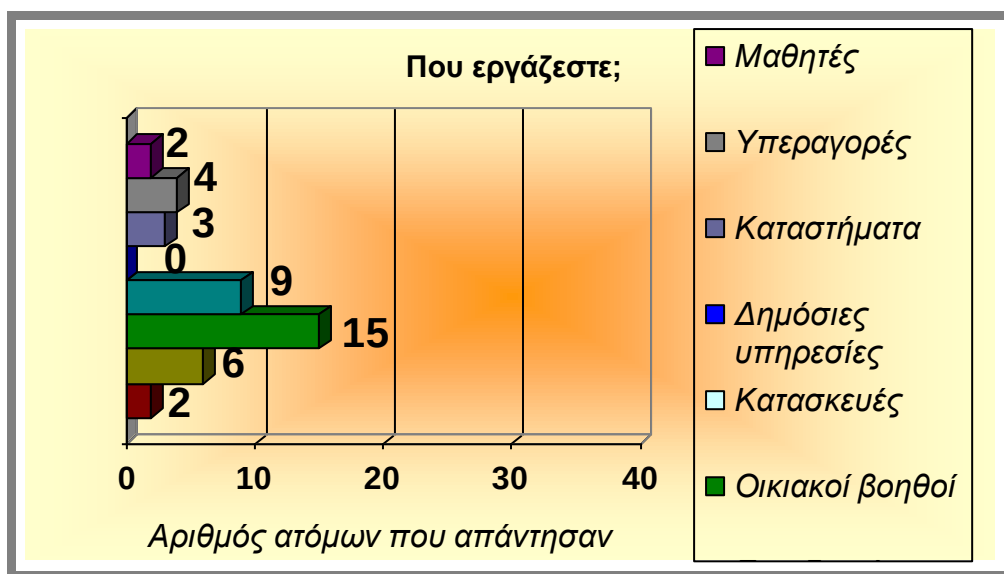
Στο σημείο αυτό ακολούθησε ερώτηση «*τι σας στενοχώρησε περισσότερο στην Κύπρο*», όπου 11 άτομα απάντησαν πως τους στεναχώρησε η κουλτούρα της χώρας, 10 άτομα η αντιμετώπιση των ανθρώπων, αλλά 10 άτομα στην επιλογή κάτι άλλο

έγραψαν πως δεν τους στεναχώρησε τίποτα και 6 σημείωσαν τις δημόσιες υπηρεσίες που τους προσφέρονται. Επίσης, να αναφέρουμε πως 3 άτομα δεν απάντησαν καθόλου στην ερώτηση αυτή.

Βάση τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής μπορούμε να πούμε πως ίσως να υπάρχει μια αρνητική στάση των ντόπιων απέναντι στους μετανάστες, η οποία μάλιστα τους γίνεται αντιληπτή.

Ακολουθούν ερωτήσεις σχετικά με την εργασία τους (βλ. διάγραμμα 46). Στο που εργάζονται, 15 άτομα απάντησαν ότι εργάζονται ως οικιακοί βοηθοί, που είναι βέβαια γυναίκες. Στις κατασκευές δουλεύουν 9 άτομα, αποκλειστικά άντρες και οι υπόλοιποι (άντρες και γυναίκες) σε ξενοδοχεία/ εστιατόρια, σε καταστήματα και υπεραγορές και στη γεωργία. Αξίζει να αναφέρουμε πως στις δημόσιες υπηρεσίες δεν δήλωσε κανένα άτομο πως εργάζεται. Έτσι, επιβεβαιώνεται και πάλι ότι οι μετανάστες δουλεύουν σε εργασίες όπου δεν ενδιαφέρεται ο ντόπιος πληθυσμός.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 46

Το διάγραμμα 47 δείχνει τις απαντήσεις που έδωσαν στις ερωτήσεις αν είναι ικανοποιημένοι με την δουλειά τους και με τις δημόσιες υπηρεσίες που τους προσφέρει η χώρα. Στην πρώτη ερώτηση 27 άτομα δήλωσαν πως είναι πολύ ικανοποιημένοι με την δουλειά που κάνουν στη Πάφο. 9 άτομα δήλωσαν πως δεν είναι αρκετά ικανοποιημένοι με την δουλειά και μόνο 2 δήλωσαν πως δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι και άλλα 2 άτομα άφησαν κενή την ερώτηση αυτή.

Σχετικά με τις δημόσιες υπηρεσίες που τους προσφέρει η χώρα και πάλι 27 άτομα δήλωσαν πως είναι πολύ ικανοποιημένοι, 10 άτομα πως δεν είναι αρκετά ικανοποιημένοι και 3 άτομα πως δεν είναι καθόλου.

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως οι περισσότεροι μετανάστες είναι πολύ ικανοποιημένοι και με την δουλειά που κάνουν και με τις υπηρεσίες που τους προσφέρονται από το κράτος. Εφόσον δηλώνουν ικανοποιημένοι, μπορούμε να υποθέσουμε πως πιθανότατα να πραγματοποιήθηκαν κάποιοι από τους στόχους τους που είχαν όταν έφταναν στην Κύπρο. Επιπλέον, οι ερωτήσεις αυτές μπορούν να συνδεθούν με την ερώτηση του διαγράμματος 25 και να καταλήξουμε και πάλι στο συμπέρασμα πως η Πάφος είναι μια ελκυστική πόλη για τους μετανάστες γιατί μπορεί να τους προσφέρει μια ικανοποιητική δουλειά και δημόσιες υπηρεσίες. Όλα αυτά τα προτερήματα μπορούμε να τα αποδώσουμε στους λόγους που πολλοί μετανάστες θα ήθελαν να μείνουν για πάντα στην Πάφο. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραλείπεται το γεγονός ότι υπήρχαν και άτομα που απάντησαν πως δεν είναι αρκετά ή καθόλου ικανοποιημένοι με την δουλειά τους και με τις δημόσιες υπηρεσίες.

Στην Κύπρο οι διακρίσεις στον εργασιακό χώρο μεταξύ ενός ντόπιου και ενός ξένου είναι αρκετές και πολύ σοβαρές. Σύμφωνα με την έκθεση, «αντιμετώπιση του Ρατσισμού στην Κύπρο», από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Ρατσισμού, σε πολλές περιπτώσεις οι συνθήκες εργασίας και οι μισθοί είναι χειρότεροι σε σχέση με τους Κύπριους. Οι οικιακές βοηθοί είναι ιδιαίτερα ευάλωτες, τα συμβόλαια απασχόλησης τους συχνά παραβιάζονται και αποτελούν θύματα κακομεταχείρισης, σεξουαλικής παρενόχλησης και βιασμού. Ακόμα χειρότερης μεταχείρισης τυγχάνουν οι μετανάστριες- θύματα σωματεμπορίας που εργάζονται στην βιομηχανία του σεξ. Οι εποχιακοί εργάτες δεν έχουν κοινωνική ασφάλιση, διαμένουν στις φάρμες σε άθλιες συνθήκες και συχνά απελαύνονται χωρίς να πληρωθούν¹¹⁹.

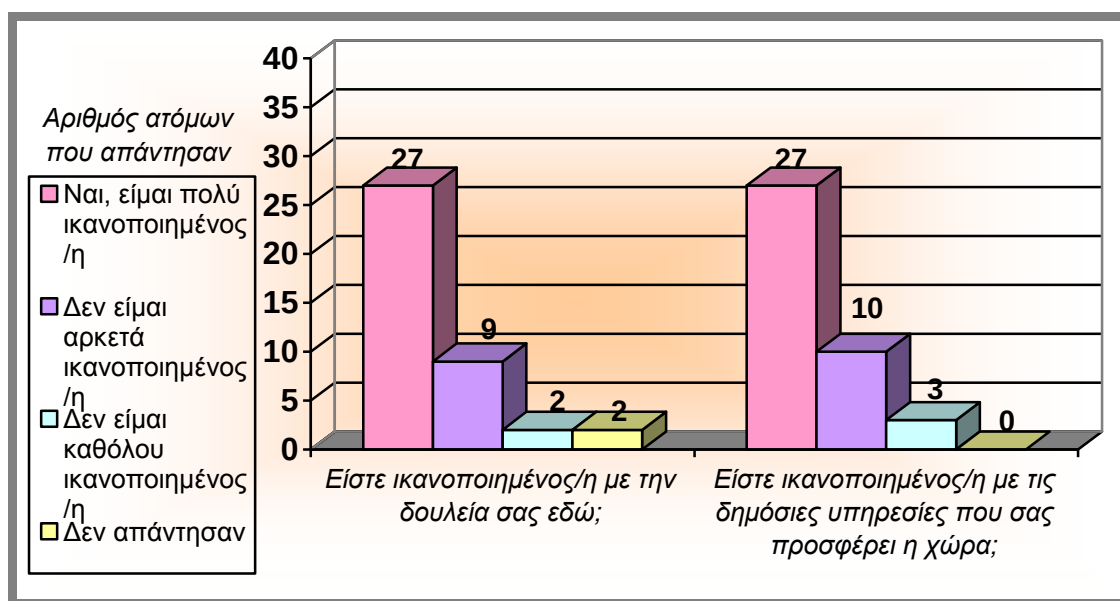
Το γεγονός ότι ένας σημαντικός αριθμός μεταναστών βρίσκεται στην χώρα μας χωρίς «χαρτιά», είναι δηλαδή μη νόμιμοι μετανάστες και καλύπτουν θέσεις εργασίας τις οποίες είναι απρόθυμοι να καλύψουν οι ντόπιοι, συντελεί ώστε οι ίδιοι αλλά και η κοινωνία των χωρών υποδοχής να τους αντιμετωπίζει με μια ιδιαιτερότητα που έχει τα στοιχεία της υποτίμησης, της περιφρόνησης και της εκμετάλλευσης. Μέσα σ' αυτό

¹¹⁹ Έκθεση «η αντιμετώπιση του Ρατσισμού στην Κύπρο», Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Ρατσισμού.

το πλαίσιο δεν είναι περίεργο γιατί η μετανάστευση συνοδεύεται από ρατσιστικά φαινόμενα και από την πλευρά των τοπικών κοινωνιών αλλά και από πλευρά των μεταναστών που είναι αποδέκτες των διακριτικών πολιτικών και συμπεριφορών¹²⁰.

Όσο αφορά την επαφή τους με υπηρεσίες που τους προσφέρει το κράτος είναι τραυματική πολλές φορές. Καθυστέρηση, συμπεριφορά αυταρχική, γραφειοκρατία χωρίς λόγο¹²¹.

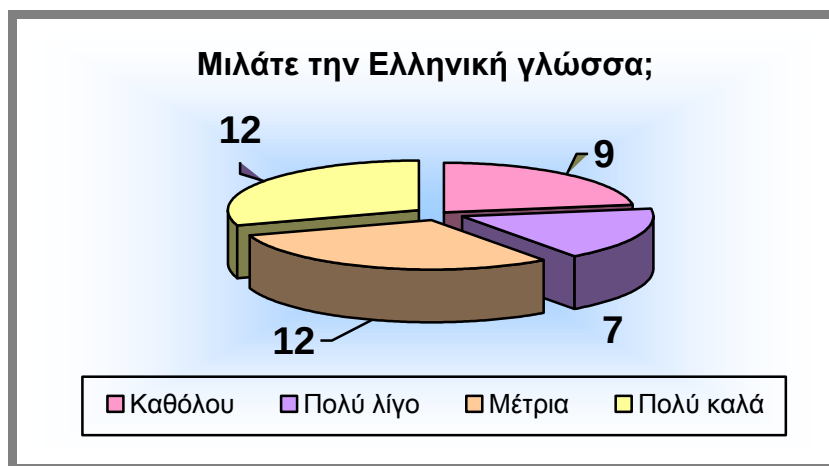
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 47

Ακολουθούν ερωτήσεις σχετικά με αν οι μετανάστες μιλούν την Ελληνική γλώσσα, ποιές άλλες γλώσσες μιλούν και ποία γλώσσα μιλούν στο σπίτι τους. Το διάγραμμα 48 απεικονίζει το βαθμό που οι μετανάστες μιλούν την ελληνική γλώσσα. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο ομάδες μεταναστών σχετικά με το πόσο καλά μιλούν την ελληνική γλώσσα, τις οποίες θα αναλύσουμε στα επόμενα κεφάλαια. Πολύ καλά την μιλούν 12 άτομα, μέτρια 12 άτομα, πολύ λίγο 7 άτομα και καθόλου 9 άτομα.

¹²⁰ Κ. Κασιμάτη, 2003, σελ. 179-180.

¹²¹ Η περιγραφή μιας Πολωνέζας μετανάστριας στην Ελλάδα, της Ανθής, σχετικά με τις δημόσιες υπηρεσίες, μπορεί να μας βοηθήσει καλύτερα στο να καταλάβουμε με ποιο τρόπο λαμβάνουν αυτές τις διακρίσεις: «όλα με ραντεβού γίνονται αλλά περιμένεις... περιμένεις κι όταν ύστερα από ώρες έρχεται η σειρά σου, σου ζητάνε κι αυτό και το άλλο χαρτί, δεν καταλαβαίνουμε, δεν μας εξηγούν, κι εμείς βέβαια χάνουμε το μεροκάματο και πάλι από την αρχή... Δεν φέρονται έτσι στους Έλληνες... Θα 'πρεπε να έχουν περισσότερη υπομονή και να μας εξηγούν οι υπάλληλοι...» (Κασιμάτη, 2003, σελ. 181-183).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 48

Σχετικά με ποίες άλλες γλώσσες μιλούν, ο καθένας δήλωσε την πατρική του γλώσσα και μερικοί την Αγγλική γλώσσα. Στο σπίτι πολλοί μιλούν την πατρική τους, καθώς και μερικοί που μιλούν την Αγγλική και την Ελληνική γλώσσα.

«Η Πάφος, όπου κατοικείται, σαν πόλη πληροί τις ανάγκες σας;», είναι η επόμενη ερώτηση, όπου 20 άτομα απάντησαν «πλήρως» και 15 άτομα «πολύ». Μόνο 3 άτομα απάντησα πως «πολύ λίγο» τους πληροί τις ανάγκες τους και 2 άτομα «λίγο». Εφόσον, είναι μια πόλη όπου μπορεί να τους προσφέρει ότι επιθυμούν μπορούμε να υποστηρίξουμε πως πιθανόν να είναι κι' αυτό ένας από τους λόγους που 19 άτομα, στην ερώτηση που απεικονίζει το διάγραμμα 39, απάντησαν πως θέλουν να μείνουν για πάντα στην Πάφο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 49

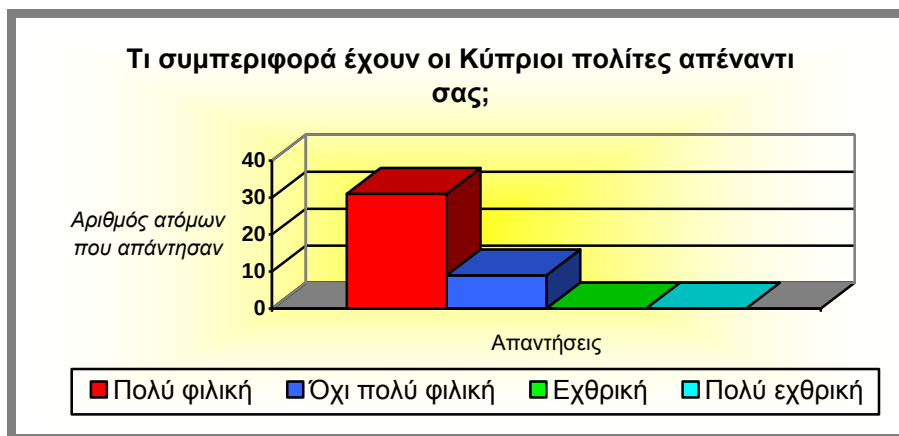
Στην αμέσως επόμενη ερώτηση που αφορούσε με το τι τους λείπει και θα ήθελαν να το έχει η πόλη, οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι οι εξής:

- ☐ περισσότερα πάρκα αναψυχής (2 άτομα),
- ☐ Συγκοινωνίες μέσα στη πόλη/ λεωφορεία (10 άτομα)
- ☐ Ένα δικό μου σπίτι (1 άτομο)
- ☐ Θέατρα/ κλειστή πισίνα (1 άτομο)

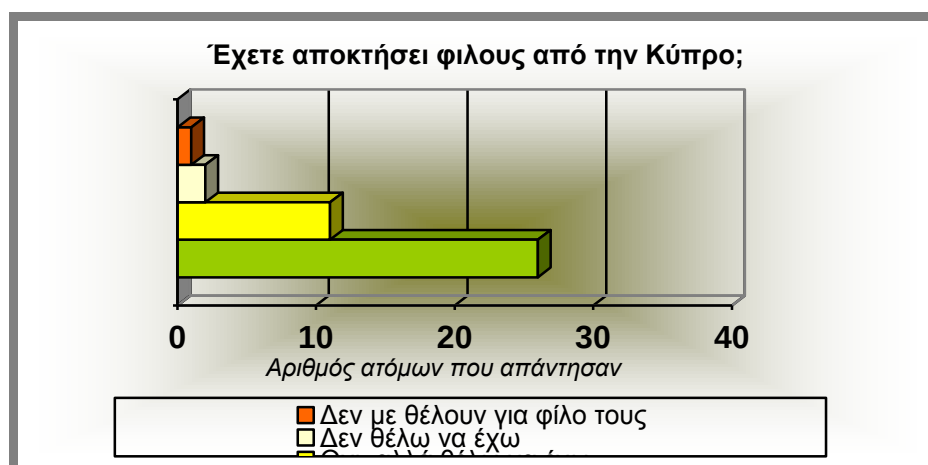
Σχετικά με τις απαιτήσεις τους για περισσότερη συγκοινωνία, αξίζει να πούμε πως είναι ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η πόλη, καθώς λεωφορεία υπάρχουν μόνο για συγκεκριμένους τόπους και συγκεκριμένες ώρες, και έτσι το κυριότερο μέσο μεταφοράς είναι το ιδιωτικό αυτοκίνητο.

Στο σημείο αυτό βρίσκεται η ερώτηση που αφορά το πως πιστεύουν πως τους συμπεριφέρονται οι Κύπριοι πολίτες. 31 άτομα απάντησαν πως οι Κύπριοι πολίτες έχουν πολύ φιλική συμπεριφορά απέναντί τους και 9 άτομα πως δεν έχουν πολύ φιλική συμπεριφορά προς αυτούς. Στις επιλογές «εχθρική» και «πολύ εχθρική» δεν απάντησε κανείς (βλ. διάγραμμα 50).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 50

Ακολούθως, 26 άτομα απάντησαν πως «έχουν αποκτήσει φίλους» από την Κύπρο, 11 άτομα πως «δεν έχουν, αλλά θέλουν να έχουν». Στις άλλες επιλογές οι απαντήσεις ήταν πολύ λίγες (βλ. διάγραμμα 51).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 51

Τα συμπεράσματα που βγαίνουν από τις δύο αυτές ερωτήσεις είναι πολύ θετικά. Παρατηρούμε πως η κοινωνία της Πάφου τους φέρεται φιλικά και κάνει παρέα μαζί τους. Γεγονός, βέβαια, που αποδείχτηκε και μέσα από τα ερωτηματολόγια που είχαν απαντήσει οι Κύπριοι. Ακόμη, μπορούμε να πούμε πως και αυτό μπορεί να είναι ένας από τους λόγους που πολλοί από τους μετανάστες θέλουν να μείνουν για πάντα στην Κύπρο, γιατί νιώθουν πως έχουν ενταχθεί στην κοινωνία της χώρας.

Για αυτούς που απάντησαν πως δεν κάνουν παρέα με Κύπριους, ζητήθηκε να απαντήσουν, μέσα από 4 επιλογές, το λόγο που πιστεύουν πως συμβαίνει αυτό. 9 άτομα απάντησαν πως δεν έχουν φίλους γιατί είναι ξένοι και 8 άτομα γιατί μιλούν άλλη γλώσσα. Ακόμη, 4 άτομα πιστεύουν πως δεν έχουν φίλους γιατί έχουν διαφορετικό χρώμα και 3 άτομα γιατί δεν θέλουν οι ίδιοι να κάνουν παρέα με κάποιον απ' την Κύπρο.

Επιπλέον, τέθηκε η ερώτηση «*σας έχουν ποτέ φερθεί ρατσιστικά;*». Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 52, 21 άτομα απάντησαν πως δεν τους έχουν φερθεί ποτέ ρατσιστικά και 11 άτομα πως τους φέρθηκαν ρατσιστικά. 8 άτομα απέφυγαν να απαντήσουν στην ερώτηση αυτή. Μερικά από τα άτομα που έχουν απαντήσει θετικά στην ερώτηση αυτή, ανήκουν σ' αυτούς που απάντησαν πως δεν έχουν φίλους απ' την Κύπρο και πως η συμπεριφορά των Κύπριων δεν είναι πολύ φιλική απέναντι τους.

Αξίζει, όμως, να αναφερθεί πως στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια τα δείγματα ρατσισμού προς τους μετανάστες όλο και αυξάνονται. Ο τεράστιος αριθμός

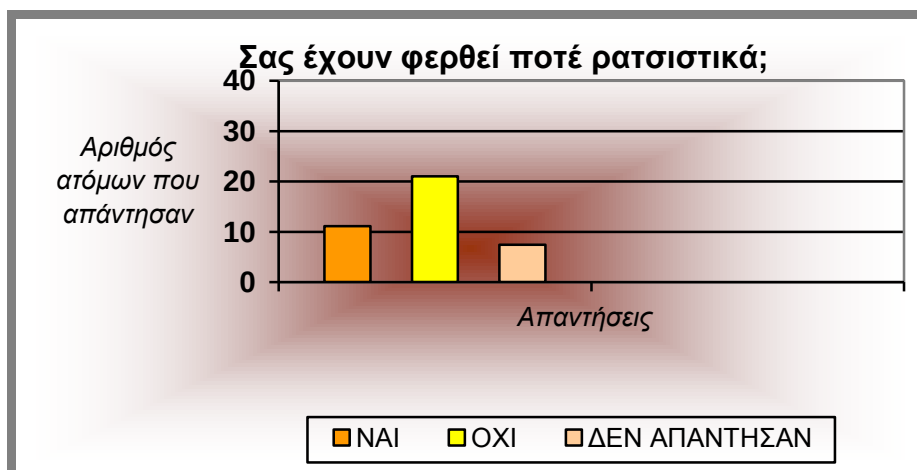
μεταναστών που απευθύνονται για βοήθεια στις μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), ρεπορτάζ στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, εκθέσεις επίτροπου Διοίκησης, κλπ, υποδηλώνουν την αύξηση των διακρίσεων και του ρατσισμού. Οι Πόντιοι είναι θύματα ρατσιστικής συμπεριφοράς και αποκλεισμού παρόλο που οι πλείστοι είναι Ευρωπαίοι πολίτες. Οι Μουσουλμάνοι αντιμετωπίζουν εξευτελιστική μεταχείριση ως ύποπτοι για συμμετοχή σε τρομοκρατικές ενέργειες και ως πιθανοί σύμμαχοι της Τουρκίας¹²².

Όσο αφορά τα ερωτηματολόγια μας, η άποψη ότι τους φέρονται ρατσιστικά δεν αντιπροσωπεύει όλους τους μετανάστες και όπως θα δούμε στα επόμενα κεφάλαια αφορά περισσότερο τους Σριλανκέζους μετανάστες, όπου σ' αυτούς μερικές φορές γίνονται κάποιες διακρίσεις λόγω διαφορετικού χρώματος και διαφορετικής θρησκείας. Πρέπει να σημειωθεί πως δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα υποδοχής τους ή κάποια υποδομή που να βοηθά την ένταξη τους στην κοινωνία της Κύπρου και ιδιαίτερα των ευάλωτων ομάδων, όπως είναι οι μετανάστες των τρίτων χωρών¹²³. Απαραίτητη, λοιπόν, προϋπόθεση για την ανάδειξη της συμμετοχής του μετανάστη στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της χώρας υποδοχής αποτελεί η εκπόνηση και εφαρμογή ολοκληρωμένης πολιτικής για την κοινωνική ένταξη. Και αυτό γιατί δεν νοείται διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ομαλή προσαρμογή των υπηκόων τρίτων χωρών στις συνθήκες ζωής της χώρας που τους φιλοξενεί χωρίς να έχουν συναφθεί και σφυρηλατηθεί πραγματικοί δεσμοί μ' αυτήν. Είναι κατανοητό ότι η κοινωνική ένταξη δεν σημαίνει πλήρη αφομοίωση, αλλά δημιουργική ενσωμάτωση, στο μέτρο που και ο ίδιος ο μετανάστης το επιθυμεί και πάντοτε με σεβασμό των πολιτισμικών και των κάθε είδους ιδιαιτεροτήτων του. Γιατί χρέος μιας πολιτισμένης και δημοκρατικής χώρας είναι να δώσει τη δυνατότητα να συμβιώνουν αρμονικά με τους πολίτες της, υπό όρους πλήρους ισοτιμίας δικαιοσύνης και δημοκρατίας¹²⁴.

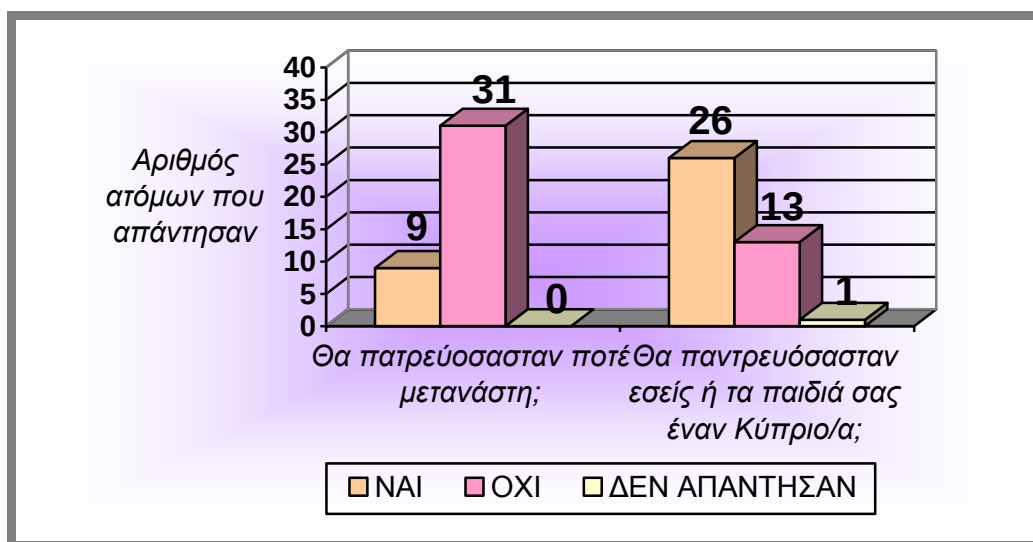
¹²² Έκθεση «η αντιμετώπιση του Ρατσισμού στην Κύπρο», Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Ρατσισμού.

¹²³ Κ. Παναγιωτάκη, Α. Μιχαλίδου, «Η ενσωμάτωση των μεταναστών», Εφημερίδα: Κυριακάτικος Φιλελεύθερος, αρ. φύλλου: 16507, 25 Σεπτεμβρίου 2005.

¹²⁴ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση, www.creteregion.gr/greek/information/Teleutaia_nea/OCTOBER_2006.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 52

Ακολουθεί ερώτηση σχετικά με αν θα παντρεύονταν αυτοί ή τα παιδιά τους με κάποιον/α από την Κύπρο. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 53, η ερώτηση αυτή έρχεται σε μεγάλη αντίφαση με την αντίστοιχη ερώτηση που δόθηκε στους Κυπρίους. Οι Κύπριοι, στην πλειοψηφία τους (31 άτομα), απάντησαν πως δεν θα παντρεύονταν με κάποιο ξένο, ενώ οι περισσότεροι μετανάστες (26 άτομα) απάντησαν πως θα παντρεύονταν με κάποιον/α απ' την Κύπρο.

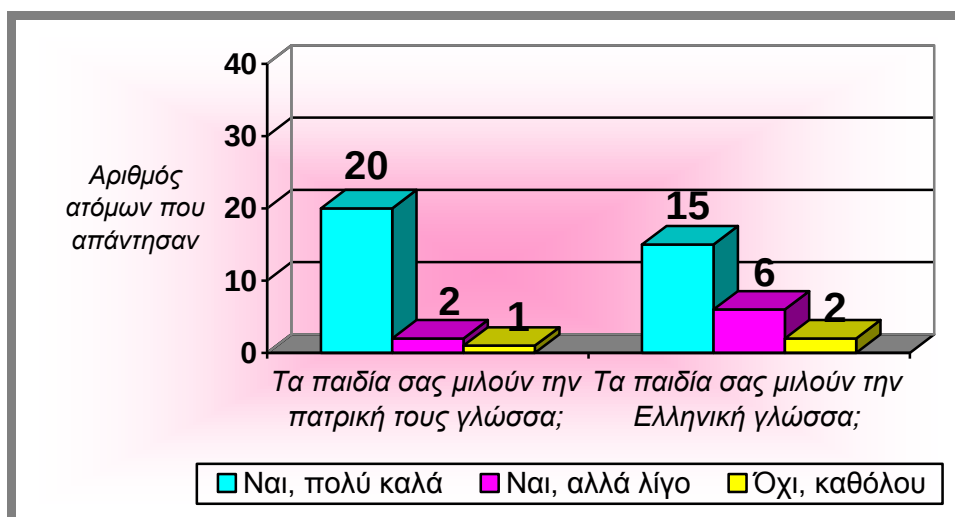
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 53

Τέλος, ακολουθούν κάποιες ερωτήσεις που αφορούν μόνο αυτούς που έχουν παιδιά και που μένουν μαζί τους στην Κύπρο. Σκοπός των ερωτήσεων αυτών είναι να δούμε κατά πόσο τα παιδιά των μεταναστών μιλούν την πατρική τους και την ελληνική γλώσσα, αν πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία και αν είναι ικανοποιημένοι

με την εκπαίδευση που παρέχουν τα σχολεία στα παιδιά τους. Στις ερωτήσεις αυτές απάντησαν 23 άτομα. Οι ερωτήσεις απεικονίζονται στα ακόλουθα διαγράμματα.

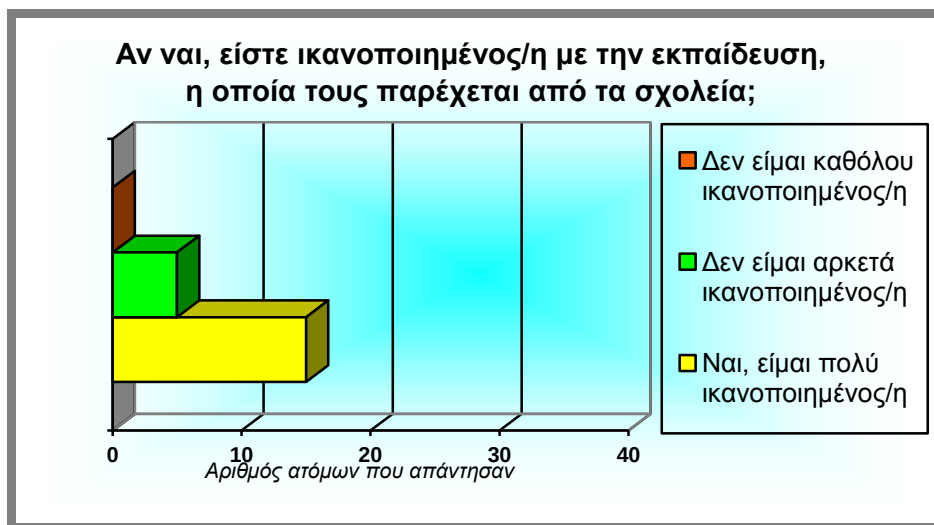
Από τις ερωτήσεις αυτές παρατηρούμε πως τα παιδιά των μεταναστών γνωρίζουν την πατρική τους γλώσσα και μερικά μάλιστα γνωρίζουν και την ελληνική γλώσσα πολύ καλά. Πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία και οι γονείς τους δηλώνουν πως είναι πολύ ικανοποιημένοι με την εκπαίδευση που τους παρέχεται. Γι' αυτούς που δεν είναι ικανοποιημένοι ζητήθηκε να γράψουν τι θα ήθελαν έτσι ώστε να νιώθουν ικανοποιημένοι. Μόνο ένα άτομο απάντησε σ' αυτό και απάντησε ότι θέλει οι εκπαιδευτικοί να διδάσκουν περισσότερο ώστε τα παιδιά να μην χρειάζονται να κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 54

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 55

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 56**2.2.1 Παρατηρήσεις:**

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω καταλήγουμε στις εξής παρατηρήσεις:

- ☐ Όλοι οι μετανάστες είναι σχετικά νεαροί και βρίσκονται σε μια παραγωγική ηλικία όπου μπορούν να δουλέψουν και να συντηρήσουν την οικογένεια τους.
- ☐ Είναι άνθρωποι με μορφωτικό επίπεδο και πολλοί απ' αυτούς έχουν περάσει και από την τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- ☐ Οι περισσότεροι δεν έχουν έρθει με την οικογένεια τους και δεν πρόκειται κάποια στιγμή να έρθει κι' αυτή στην Κύπρο.
- ☐ Ένα μεγάλο μέρος των μεταναστών αυτών έχει ενσωματωθεί στην κοινωνία της Πάφου και θέλει να μείνει για πάντα εκεί. Εφόσον, όπως έχουν απαντήσει οι ίδιοι, βρίσκονται σε μια πόλη όπου εκτός από τους συγγενείς και τους φίλους από την δική τους χώρα έχουν αποκτήσει και φίλους από την Κύπρο και δεν νιώθουν να τους φέρονται ρατσιστικά οι ντόπιοι, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως το κομμάτι αυτό των μεταναστών έχει ενσωματωθεί στην κοινωνία της Πάφου. Επιπλέον, οι περισσότεροι απ' αυτούς μιλούν πολύ καλά την ελληνική γλώσσα και έχουν μια ικανοποιητική δουλειά και ότι άλλο ικανοποιεί τις προσδοκίες τους και έτσι δεν νιώθουν μειονότητα.

- ☐ Θα ήθελαν αυτοί η τα παιδιά τους να παντρευτούν κάποιον/α από την Κύπρο.
- ☐ Μερικοί δεν διστάζουν να παραδεχτούν πως κάποιες φορές οι ντόπιοι τους έχουν φερθεί ρατσιστικά. Όπως έχει αναφερθεί ήδη, στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί πολύ τα δείγματα ρατσισμού και ξενοφοβίας από τους Κύπριους πολίτες προς τους ξένους. Παρά τη μεγάλη συνεισφορά τους στην οικονομική ανάπτυξη, οι μετανάστες αποτελούν τα κύρια θύματα διακρίσεων και ρατσισμού. Το μοντέλο της «προσωρινής» απασχόλησης σε συγκεκριμένο εργοδότη έχει δημιουργήσει συνθήκες εξάρτησης από τον εργοδότη, γιατί τοποθετεί τους μετανάστες σε ευάλωτη θέση και τους καθιστά αδύναμους να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Επιπλέον, θεωρούνται υπεύθυνοι για όσα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα συμβαίνουν στην Κύπρο.
- ☐ Οι μετανάστες από τρίτες χώρες καθίστανται μια εξαιρετικά ευάλωτη ομάδα κοινωνικού αποκλεισμού. Οι Ασιάτες αποτελούν «αναγνωρίσιμες» κοινότητες, καθώς η ίδια η εμφάνισή τους αμέσως προδίδει την ξενική προέλευσή τους. Επίσης, πολλοί Ασιάτες είναι Μουσουλμάνοι, γεγονός που δυσχεραίνει την θέση τους στην κυπριακή Κοινωνία και αντιμετωπίζουν εξευτελιστική μεταχείριση ως ύποπτοι για συμμετοχή σε τρομοκρατικές οργανώσεις και ως πιθανοί σύμμαχοι της Τουρκίας¹²⁵.
- ☐ Τέλος, τα παιδιά τους έχουν μάθει να μιλούν και την πατρική τους γλώσσα αλλά και την ελληνική και πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία όπου είναι ικανοποιημένοι με την εκπαίδευση που τους παρέχεται εκεί.

¹²⁵ Έκθεση «η αντιμετώπιση του Ρατσισμού στην Κύπρο», Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Ρατσισμού.

2.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΟΜΑΔΩΝ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό θα δούμε κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Σριλανκέζων και Ρωσοπόντιων μεταναστών, όπως αυτά έχουν προκύψει από τα ερωτηματολόγια που αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο.

2.3.1 Σριλανκέζοι μετανάστες:

Τα χαρακτηριστικά των Σριλανκέζων μεταναστών που προκύπτουν από τα ερωτηματολόγια έχουν ως εξής:

- ☐ Οι γυναίκες στην πλειοψηφία τους δουλεύουν ως οικιακοί βοηθοί.
- ☐ Έχουν τελειώσει κυρίως το γυμνάσιο και το λύκειο.
- ☐ Η διαμονή τους στην Κύπρο ξεκινάει από 1 χρόνο μέχρι 6 χρόνια.
- ☐ Δεν είναι με την οικογένεια τους στην Κύπρο και οι δικοί τους δεν θα έρθουν, κάποια στιγμή, και αυτοί στην Κύπρο.
- ☐ Από τα 20 άτομα, τα 11 υποστηρίζουν πως θα ξαναγυρίσουν στην πατρίδα τους και οι υπόλοιποι 9 πως θέλουν να μείνουν για πάντα στην Κύπρο.
- ☐ Το γεγονός ότι η Κύπρος είναι μέλος της Ε.Ε τους βοήθησε πολύ στο να πάρουν την απόφαση τους να έρθουν και να μείνουν στην Κύπρο.
- ☐ Αυτό που τους βοήθησε περισσότερο η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε είναι να βρουν δουλειά (18 επιλογές), να έχουν ασφάλεια (10 επιλογές) και να έχουν άσυλο (6 επιλογές).
- ☐ Την Κύπρο την έχουν μάθει κυρίως από φίλους και συγγενείς τους που είχαν έρθει στην Κύπρο πριν απ' αυτούς και από διάφορες οργανώσεις της χώρας, όπως Γραφεία Επαγγέλματος.
- ☐ Αυτό που γνώριζαν κυρίως για την Κύπρο ήταν τα τοπία της και τους πολιτικούς της. Υπήρχαν και άτομα που δεν γνώριζαν τίποτα για την Κύπρο πριν έρθουν να εγκατασταθούν σ' αυτή.
- ☐ Η μεγαλύτερη διαφορά που θεωρούν ότι υπάρχει ανάμεσα στην χώρα τους και στη Κύπρο είναι η γλώσσα..
- ☐ Αυτό που τους άρεσε περισσότερο ήταν το τοπίο και γενικά η χώρα, καθώς και οι άνθρωποι.

- ☐ Ωστόσο, στην ερώτηση τι τους στεναχώρησε περισσότερο, απάντησαν η αντιμετώπιση των ανθρώπων της Κύπρου απέναντι τους και γενικά η κουλτούρα της χώρας.
- ☐ Είναι πολύ ικανοποιημένοι με την δουλειά τους που κάνουν στη Πάφο και με τις υπηρεσίες που τους προσφέρει το κράτος.
- ☐ Οι περισσότεροι (9 άτομα) δεν μιλούν καθόλου την ελληνική γλώσσα.
- ☐ Σαν δεύτερη γλώσσα χρησιμοποιούν την αγγλική. Από την δική μου εμπειρία που είχα, όταν μίλησα με τους ανθρώπους αυτούς για να μου απαντήσουν τα ερωτηματολόγια, με τους Κύπριους συνεννοούνται μόνο με την αγγλική γλώσσα και καθόλου με την ελληνική.
- ☐ Στο σπίτι τους μιλούν κυρίως την πατρική τους γλώσσα, αλλά μερικοί μιλούν και την αγγλική γλώσσα.
- ☐ Πιστεύουν πως η Πάφος σαν πόλη πληροί πλήρως τις ανάγκες τους (18 άτομα).
- ☐ Υποστηρίζουν πως η συμπεριφορά των Κύπριων είναι πολύ φιλική απέναντι τους και καθόλου εχθρική, αφού κανείς δεν απάντησε στην επιλογή αυτή.
- ☐ Αρκετοί έχουν αποκτήσει φίλους από την Κύπρο (11 άτομα) και όσοι δεν έχουν, θέλουν να αποκτήσουν (8 άτομα). Μόνο ένα άτομο απάντησε πως δεν θέλει να έχει φίλους από την Κύπρο.
- ☐ Αυτοί που δεν έχουν αποκτήσει φίλους από την Κύπρο πιστεύουν πως συμβαίνει αυτό γιατί είναι ξένοι, μιλούν διαφορετική γλώσσα και γιατί έχουν διαφορετικό χρώμα.
- ☐ 11 άτομα από τα 20 έχουν απαντήσει πως κάποιες φορές τους έχουν φερθεί ρατσιστικά.
- ☐ Στην πλειοψηφία τους θέλουν να παντρευτούν αυτοί ή τα παιδιά τους με κάποιον/α από την Κύπρο.
- ☐ Τέλος, μόνο 4 άτομα έχουν έρθει στη Κύπρο με τα παιδιά τους, Αυτά μιλούν την πατρική τους γλώσσα πολύ καλά, όμως την ελληνική καθόλου και δεν πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία.

2.3.2 Ρωσοπόντιοι μετανάστες:

Τα χαρακτηριστικά των Ρωσοπόντιων μεταναστών που έχουν προκύψει από τα ερωτηματολόγια είναι τα πιο κάτω:

- ☐ Οι περισσότεροι απ' αυτούς (10 άτομα) έχουν τελειώσει το Πανεπιστήμιο, 7 έχουν τελειώσει το Λύκειο και 3 άτομα το Γυμνάσιο. Κανείς τους δεν έχει τελειώσει μόνο το Δημοτικό.
- ☐ Η διαμονή τους στη Πάφο ξεκινάει από 6 μήνες και φτάνει έως 15 χρόνια.
- ☐ Και οι 20 Ρωσοπόντιοι μετανάστες απάντησα πως βρίσκονται με την οικογένεια τους στην Κύπρο.
- ☐ 10 άτομα απάντησαν πως θέλουν να μείνουν για πάντα στη Κύπρο και 9 πως θα επιστρέψουν κάποια στιγμή πίσω στη χώρα τους.
- ☐ Το γεγονός ότι η Κύπρος είναι μέλος της Ε.Ε δεν τους βοήθησε καθόλου στην απόφασή τους να έρθουν στη Κύπρο.
- ☐ Πάντως αυτό που θεωρούν ότι βοήθησε περισσότερο στη ζωή τους, η ένταξη της Κύπρου στη Ε.Ε, είναι να βρουν δουλειά (11 επιλογές), να παίρνουν επιδόματα (9 επιλογές) και να έχουν περισσότερα δικαιώματα (8 επιλογές).
- ☐ Οι Ρωσοπόντιοι μετανάστες (16 άτομα), όπως και οι Σριλανκέζοι μετανάστες, δήλωσαν πως τη Κύπρο την έχουν μάθει από φίλους και συγγενείς τους.
- ☐ Αυτό που ήξεραν περισσότερο για την Κύπρο, πριν έρθουν για να εγκατασταθούν σ' αυτή, ήταν η ιστορία της (12 άτομα).
- ☐ Η μεγαλύτερη διαφορά που θεωρούν ότι υπάρχει ανάμεσα στη χώρα τους και την Κύπρο είναι η γλώσσα, καθώς και η νοοτροπία των ανθρώπων.
- ☐ Αυτό που τους άρεσε περισσότερο στη Κύπρο είναι το τοπίο και λιγότερο η δουλειά τους. Επίσης, αυτό που τους στεναχώρησε περισσότερο είναι η κουλτούρα της χώρας (6 άτομα). Ωστόσο, 10 άτομα στην επιλογή «άλλο» δήλωσαν πως δεν τους στεναχώρησε τίποτα και όλα είναι καλά.

- ☐ Οι περισσότεροι Ρωσοπόντιοι μετανάστες δουλεύουν σε ξενοδοχεία και σε εστιατόρια, στις κατασκευές οι άνδρες και σε καταστήματα, ως πωλήτριες, οι γυναίκες. Ως οικιακοί βοηθοί, μόνο 2 γυναίκες δήλωσαν πως δουλεύουν.
- ☐ Οι περισσότεροι δήλωσαν πως είναι πολύ ικανοποιημένοι με την δουλεία τους και με τις υπηρεσίες που τους προσφέρει το κράτος.
- ☐ Την ελληνική γλώσσα, 12 άτομα δήλωσαν πως τη μιλούν πολύ καλά και τα υπόλοιπα 8 πως την μιλούν μέτρια. Κανείς τους δεν δήλωσε πως μιλάει τα ελληνικά καθόλου ή λίγο.
- ☐ Οι άλλες γλώσσες που μιλούν είναι τα Ρώσικα, καθώς και τα Γεωργιανά και τα Αγγλικά.
- ☐ Στο σπίτι μιλούν κυρίως Ρώσικα και Ελληνικά. Κανείς δεν δήλωσε πως μιλάει στο σπίτι του τα Αγγλικά.
- ☐ Η Πάφος, σαν πόλη, πληροί πλήρως τις ανάγκες τους. Ωστόσο, θα ήθελαν να υπήρχαν περισσότερες συγκοινωνίες και λεωφορεία μέσα στη πόλη, θέατρα, κλειστή πισίνα και δικό τους σπίτι.
- ☐ Η συμπεριφορά των Κύπριων απέναντι τους, θεωρούν πως είναι πολύ φιλική (15 άτομα) και οι πιο πολλοί (16 άτομα), έχουν αποκτήσει φίλους από την Κύπρο.
- ☐ Ο λόγος για όσους δεν έχουν αποκτήσει φίλους είναι γιατί μιλούν διαφορετική γλώσσα.
- ☐ Τέλος, όλοι τους έχουν μαζί τους τα παιδιά τους, τα οποία μιλούν πάρα πολύ καλά την πατρική τους και την ελληνικά γλώσσα, πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία και οι γονείς τους δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι με την εκπαίδευση που στους παρέχεται από τα σχολεία.

2.4 ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΔΥΟ ΟΜΑΔΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Συγκρίνοντας τις ομάδες μεταναστών προκύπτουν κάποιες σημαντικές διαφορές, οι οποίες θα αναλυθούν στο κεφάλαιο αυτό. Τα επαγγέλματα που κάνουν, το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, η οικογενειακή τους κατάσταση, το επίπεδο ομιλίας της ελληνικής γλώσσα, είναι μερικές από τις διαφορές που προκύπτουν ανάμεσα στους Ρωσοπόντιους και τους Σριλανκέζους μετανάστες.

Υπάρχει σημαντική διαφορά ανάμεσα στα επαγγέλματα που κάνουν, κυρίως για τις γυναίκες. Είδαμε ότι η πλειοψηφία των γυναικών που κατάγονται από την Σρι Λάνκα δουλεύουν ως οικιακοί βοηθοί (13 γυναίκες). Αντίθετα με τις γυναίκες που κατάγονται από την Γεωργία, μόνο δύο δήλωσαν ως οικιακοί βοηθοί. Οι περισσότερες δουλεύουν στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια, καθώς και σε διάφορα καταστήματα ως πωλήτριες.

Στην ερώτηση που αφορούσε το χρόνο διαμονής τους, οι διαφορές ήταν μεγάλες. Οι περισσότεροι Ρωσοπόντιοι μένουν στην Πάφο πάνω από 6 χρόνια και πολλοί από αυτούς ξεπερνούν τα 10 χρόνια από τότε που έχουν έρθει στη πόλη. Οι Σριλανκέζοι μένουν στη Πάφο το λιγότερο 6 χρόνια.

Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου η εισροή μεταναστών από την Γεωργία άρχισε από το 1990, ενώ η είσοδος των μεταναστών από την Σρι Λάνκα είναι φαινόμενο κυρίως των τελευταίων 5 με 6 χρόνων. Παρατηρώντας τον πίνακα 8, βλέπουμε πως την περίοδο 2000-2005 οι περισσότεροι μετανάστες που έχουν έρθει στην Κύπρο κατάγονται από την Σρι Λάνκα. Ειδικά το 2004 και το 2005 έχουμε τους περισσότερους Σριλανκέζους.

Επίσης, παρατηρούμε ακόμη πως οι άντρες Σριλανκέζοι είναι πολύ λιγότεροι από τις γυναίκες Σριλανκέζες. Γεγονός που πιθανόν να ωφελείται στην μεγάλη ζήτηση που υπάρχει στην Κύπρο για οικιακούς βοηθούς. Το 2005 έφτασαν στην Κύπρο 1.278 άτομα από την Σρι Λάνκα, εκ των οποίων μόνο οι 96 ήταν άντρες και τα υπόλοιπα 1.182 ήταν γυναίκες¹²⁶.

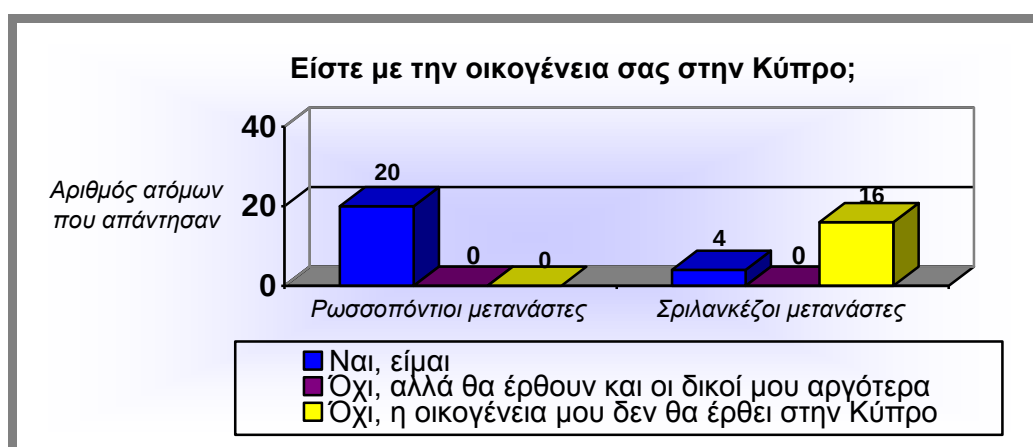
¹²⁶ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.mof.gov.cy

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Σύνολο μεταναστών από την Γεωργία και την Σρι Λάνκα στην Κύπρο από το 2000-05.

	2000			2001			2002		
	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες
Γεωργία	18	0	18	36	36	0	136	81	55
Σρι Λάνκα	713	120	592	492	43	448	293	52	241
	2003			2004			2005		
	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες
Γεωργία	17	17	0	57	8	49	29	11	18
Σρι Λάνκα	654	123	531	1.215	156	1.059	1.278	96	1.182

ΠΗΓΗ: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Η επόμενη διαφορά που προέκυψε μέσα από τα ερωτηματολόγια αφορούσε την ερώτηση «είστε με την οικογένεια σας στην Κύπρο;». Και οι 20 Ρωσοπόντιοι μετανάστες έχουν απαντήσει πως είναι με την οικογένεια τους στην Κύπρο και όπως είδαμε στο κεφάλαιο 2.2, στις ερωτήσεις που αφορούσαν όσους μετανάστες έχουν μαζί τους στην Κύπρο τα παιδιά τους, και οι 18 (οι δύο ήταν μαθητές) έχουν μαζί τους τα παιδιά τους. Αντίθετα, 16 Σριλανκέζοι έχουν απαντήσει πως δεν είναι με την οικογένεια τους στην Κύπρο και ότι οι δικοί τους δεν πρόκειται να έρθουν στη χώρα (βλ. διάγραμμα 57). Γεγονός που μπορούμε να παρατηρήσουμε και πάλι από τον πίνακα 8. Εφόσον οι περισσότεροι μετανάστες που έρχονται από την Σρι Λάνκα είναι γυναίκες είναι λογικό να μην έρχονται όλες με την οικογένεια τους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 57

Μια άλλη διαφορά έχει να κάνει με το αν η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. βοήθησε στην απόφαση τους να έρθουν στην Κύπρο. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 58, η πλειοψηφία των Ρωσοπόντιων μεταναστών απάντησε «όχι» και οι πλειοψηφία

των Σριλανκέζων απάντησαν «ναι». Μια απάντηση που μπορούμε να δώσουμε στη διαφορά αυτή, είναι ότι οι περισσότεροι Ρωσοπόντιοι μετανάστες έχουν έρθει στην Κύπρο πολλά χρόνια πριν την ένταξη της στην Ε.Ε., ενώ, όπως φαίνεται και από τον πίνακα 8, οι περισσότεροι μετανάστες από την Σρι Λάνκα ήρθαν μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Ωστόσο, αρκετοί ήταν και οι Σριλανκέζοι που απάντησαν αρνητικά.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 58

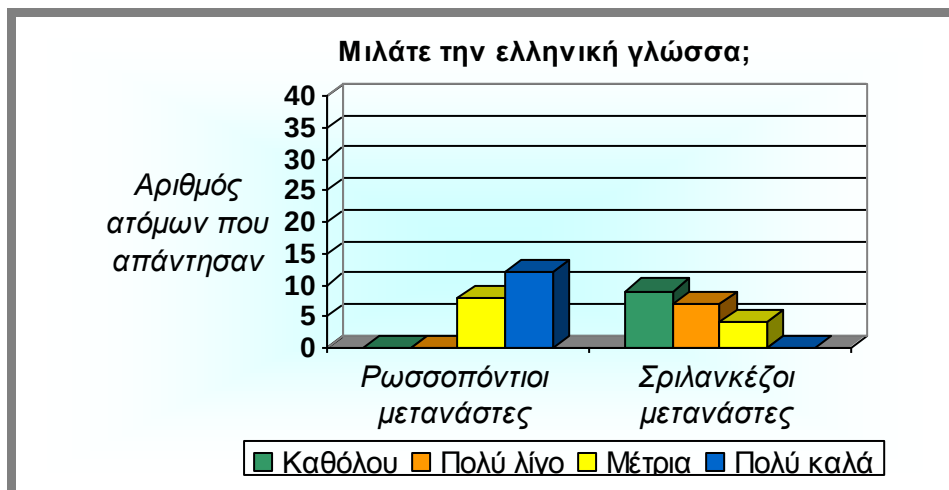
Η μεγαλύτερη, όμως, διαφορά που έχει προκύψει ανάμεσα στις δύο αυτές ομάδες μεταναστών έχει να κάνει με το πόσο καλά μιλούν την ελληνική γλώσσα. Στο διάγραμμα 59, βλέπουμε πως οι Σριλανκέζοι μιλούν τα ελληνικά πολύ λίγο ως καθόλου ενώ οι πιο πολλοί Ρωσοπόντιοι τα μιλούν πολύ καλά. Βέβαια αυτό έχει να κάνει και με το γεγονός ότι οι περισσότεροι Ρωσοπόντιοι μένουν στην Κύπρο πάρα πολλά χρόνια και έτσι έχουν μάθει να μιλούν τα ελληνικά.

Επιπλέον, στην ερώτηση «σας έχουν ποτέ φερθεί ρατσιστικά;», οι πιο πολλοί Ρωσοπόντιοι απάντησαν πως δεν τους έχουν φερθεί ποτέ ρατσιστικά και οι Σριλανκέζοι πως τους έχουν φερθεί (διάγραμμα 60). Γενικά, όπως έχει αναφερθεί στα προηγούμενα κεφάλαια υπάρχουν διακρίσεις ανάμεσα στους μετανάστες από την Ασία, όπως και από την Αφρική, λόγω διαφορετικού χρώματος και πολλές φορές διαφορετικής θρησκείας.

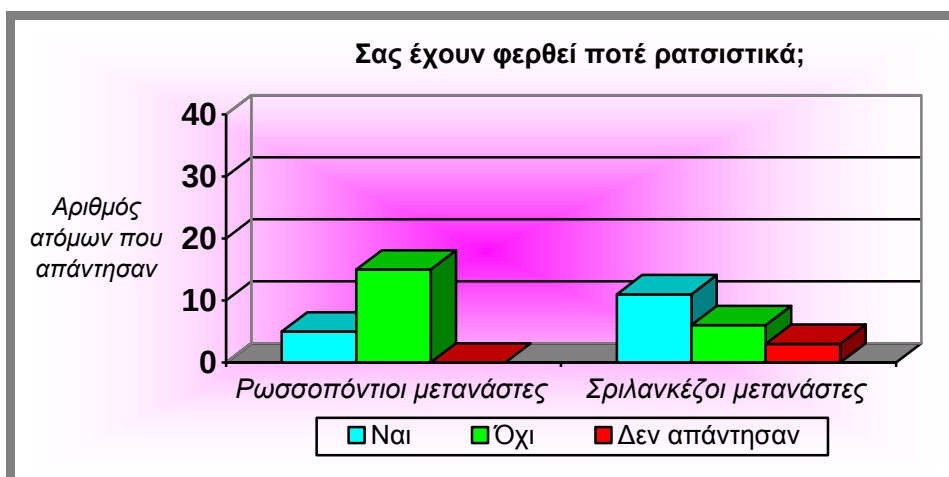
Σημαντικές διαφορές έχουν προκύψει και σχετικά με τα παιδιά τους. Οι Ρωσοπόντιοι έχουν όλοι μαζί τους τα παιδιά τους στην Κύπρο, τα οποία μιλούν πολύ καλά τόσο την πατρική τους γλώσσα όσο και την ελληνική και πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία. Από τους Σριλανκέζους πολύ λίγοι έχουν μαζί τους τα παιδιά τους

στην Κύπρο κι' αυτά δεν μιλούν καθόλου την ελληνική γλώσσα και δεν πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 59

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 60

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε μια άλλη σημαντική διαφορά ανάμεσα στους Ρωσοπόντιους και τους Σριλανκέζους μετανάστες, η οποία δεν προκύπτει μέσα από τα ερωτηματολόγια αλλά είναι πολύ εμφανής στην κοινωνία της Πάφου. Η διαφορά αυτή είναι ότι οι Ρωσοπόντιοι είναι πιο κινητοποιημένοι και ενταγμένοι στην τοπική κοινωνία απ' ό τι είναι οι Σριλανκέζοι.

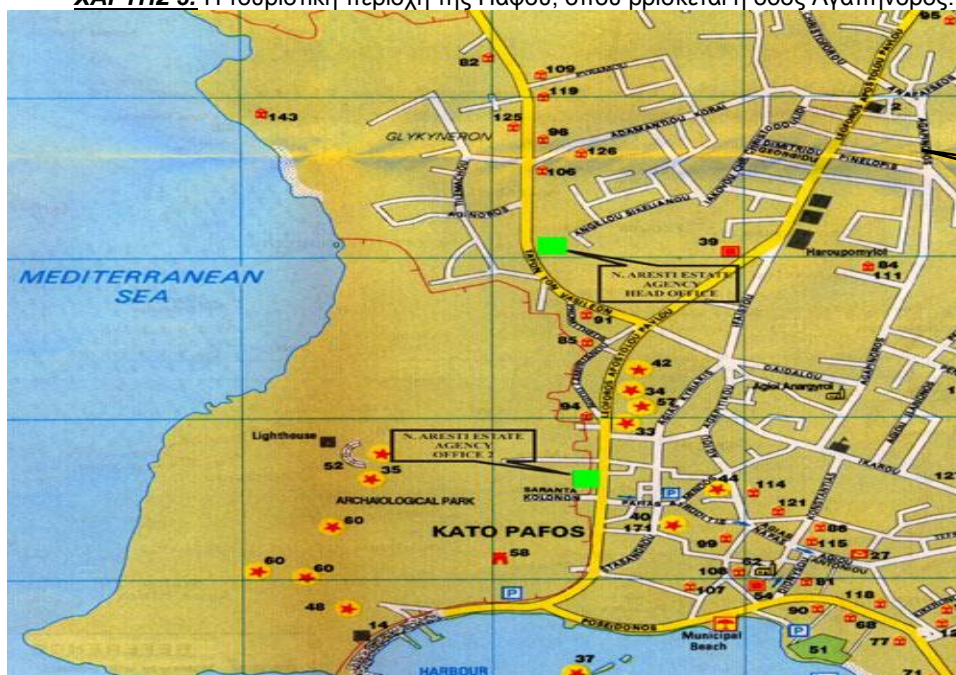
Παρατηρώντας και τις πιο κάτω εικόνες, βλέπουμε ότι οι Ρωσοπόντιοι μετανάστες που βρίσκονται στην Πάφο έχουν αποκτήσει δικό τους σύλλογο και δικά τους «στέκια». Αρκετές γειτονιές στο κέντρο της Πάφου και στην γύρω τουριστική περιοχή κατοικούνται αποκλειστικά από Ρωσοπόντιους. Οι εικόνες, είναι από μια οδό

της Πάφου, κοντά στο κέντρο και στην τουριστική περιοχή, η οδός Αγαπήνορος (βλ. χάρτη 3) ή όπως χαρακτηριστικά την αποκαλούν η ντόπιοι «Ποντιούπολη», η οποία στην πλειοψηφία της κατοικείται από Ρωσοπόντιους. Στην οδό αυτή υπάρχει ο σύλλογος τους (βλ. εικόνα 2.4.1), εστιατόρια και Take Away με ρωσική κουζίνα (βλ. εικόνα 2.4.2), καταστήματα (είδη ένδυσης, περίπτερα, κομμωτήρια, κλπ) με ρώσικες ονομασίες, συγκροτήματα διαμερισμάτων (βλ. εικόνα 2.4.5) που κατοικούνται αποκλειστικά από Ρωσοπόντιους, κλπ.

Επιπλέον, εκτός απ' αυτά έχουν και δική τους εφημερίδα, δικά τους περιοδικά, δικό τους τηλεφωνικό κατάλογο και τα τοπικά τηλεοπτικά κανάλια της Πάφου, κάποιες φορές προβάλλουν έργα και κινούμενα σχέδια με ρώσικους υπότιτλους ή μεταγλωττισμένα στα ρώσικα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός είναι ότι στα τοπικά κανάλια της Πάφου οι ειδήσεις προβάλλονται και στα ρώσικα.

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι οι Ρωσοπόντιοι μετανάστες έχουν ενταχθεί στην κοινωνία της Πάφου. Σε αντίθεση μ' αυτούς οι Σριλανκέζοι μετανάστες είναι κάπως απομονωμένοι. Δεν έχουν δικό τους σύλλογο, δική τους εφημερίδα, δική τους ενημέρωση. Είναι μόνοι τους στην κοινωνία της Πάφου, χωρίς να έχουν κάτι από τον δικό τους πολιτισμό και χωρίς να μιλούν την ελληνική γλώσσα.

ΧΑΡΤΗΣ 3: Η τουριστική περιοχή της Πάφου, όπου βρίσκεται η οδός Αγαπήνορος.

**ΟΔΟΣ
ΑΓΑΠΗΝΟΡΟΣ**

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.1: Σύλλογος Ποντίων στην Πάφο.

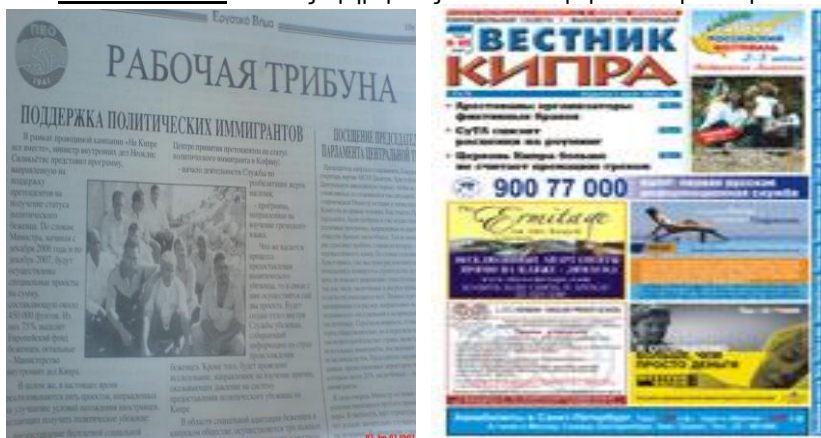

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.2: Take Away με ρώσικα φαγητά και διαφημιστική ταμπέλα για ασφάλειες μεταφρασμένα και στα Ρώσικα, στην οδό Αγαπήνορος στην Πάφο .

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.3: Mini Market στην οδό Αγαπήνορος, με την επωνυμία «Μικρή Ρωσία».

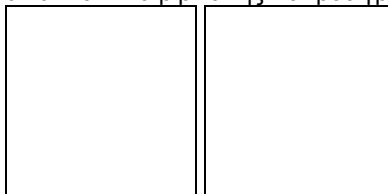

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.4: Κατάστημα με ρώσικα προϊόντα στην οδό Αγαπήνηρος.**ΕΙΚΟΝΑ 2.4. 5:** Πολυκατοικία στην οδό Αγαπήνηρος, η οποία κατοικείται αποκλειστικά από Ρωσοπόντιους.**ΕΙΚΟΝΑ 2.4. 6:** Ρώσικες εφημερίδες που κυκλοφορούν στην Κύπρο.

ΠΗΓΗ: www.cyprusadvertiser.com

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.7: Ρώσικα περιοδικά που κυκλοφορούν στην Κύπρο.

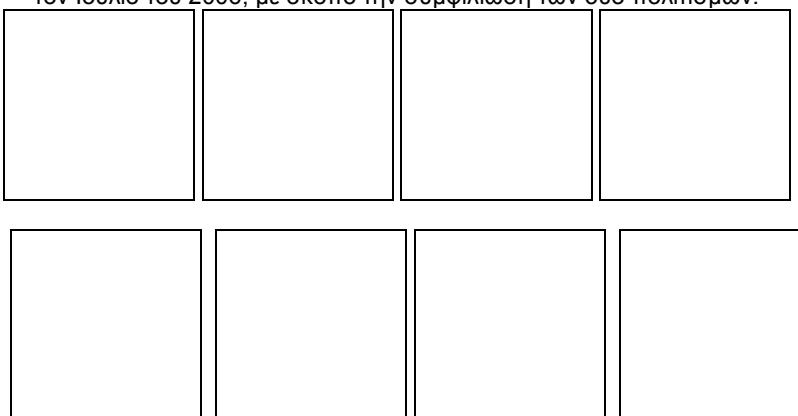
ΠΗΓΗ: www.cyprusadvertiser.com

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.8: Ιστορικά και πολιτικά βιβλία της Κύπρου γραμμένα στα Ρώσικα.

ΠΗΓΗ: www.cyprusadvertiser.com

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.9: Ο τηλεφωνικός κατάλογος της Κύπρου στα Ρώσικα.

ΠΗΓΗ: www.cyprusadvertiser.com

ΕΙΚΟΝΑ 2.4.10: Φωτογραφίες από το Κυπρο-Ρώσικο Φεστιβάλ που πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο τον Ιούλιο του 2006, με σκοπό την συμφιλίωση των δύο πολιτισμών.

ΠΗΓΗ: www.cyprusadvertiser.com

2.4 ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΦΟ

Η μετανάστευση στη Πάφο (και στην Κύπρο), αναμφίβολα, έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις για την πόλη. Συνοψίζοντας όλα όσα έχουν αναφερθεί στα κεφάλαια αυτού του μέρους οι θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης για την Πάφο αφορούν στην συμβολή των μεταναστών στην οικονομία της πόλης και στην αποδοχή τους από τους ντόπιους.

Οι μετανάστες συμβάλλουν στην οικονομία της Πάφου και γενικότερα της Κύπρου. Κάλυψαν τα κενά που είχαν αφήσει οι ντόπιοι στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Το ποσοστό των επιχειρήσεων της Πάφου, όπου το 2003 απασχολούσε ξένο εργατικό δυναμικό ήταν 60,4%. Κυρίως για τον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα της Πάφου η συμβολή του ξένου εργατικού δυναμικού ήταν απολύτως απαραίτητη για την ανάπτυξη της οικονομίας και της ευημερίας της πόλης. Η ανάπτυξη του αγροτικού και του τουριστικού τομέα της πόλης οφείλεται κατά πολύ στην εργασία των μεταναστών.

Μέσα από τα ερωτηματολόγια που μας απάντησαν τόσο οι Κύπριοι, όσο και οι ξένοι προκύπτει πως ένα κομμάτι του πληθυσμού της Πάφου αποδέχεται τους μετανάστες και κάνει παρέα μαζί τους. Σημαντικό γεγονός που βοηθάει στην ενσωμάτωση τους στην πόλη και κατά συνέπεια μειώνονται τα προβλήματα που δημιουργεί η απομόνωση και ο ρατσισμός απέναντι τους.

Ωστόσο όμως, ένα άλλο κομμάτι του πληθυσμού της Πάφου δεν αποδέχεται τους μετανάστες. Κατά τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί στην πόλη αρκετά φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας, τα οποία συνεχώς αυξάνονται με ανησυχητικούς ρυθμούς. Στα σχολεία και στους δημόσιους χώρους τέτοια φαινόμενα είναι αρκετά συχνά για την κοινωνία της πόλης.

Οι Κύπριοι αντιμετωπίζουν το φαινόμενο «μετανάστευση» σαν κάτι το τρομακτικό και το ανησυχητικό. Θεωρούν τους μετανάστες υπεύθυνους για αρκετά προβλήματα της πόλης, όπως είναι η αυξανόμενη εγκληματικότητα και η ανεργία.

Όσο αφορά την εγκληματικότητα πρέπει να αναφέρουμε πως είναι μια από τις σημαντικότερες αρνητικές συνέπειες που έχουν οι μετανάστες για την Πάφο. Έχει παρατηρηθεί πως ένα σημαντικό ποσοστό για σοβαρά εγκλήματα που συμβαίνουν στην πόλη οφείλονται στους μετανάστες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παρούσα μελέτη επικεντρώθηκε σε δύο μέρη που σχετίζονται με την μετανάστευση στην Κύπρο. Το πρώτο μέρος αφορούσε την μετανάστευση γενικά στην Κύπρο και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Η ιστορία της μετανάστευσης στην Ευρώπη παρουσίασε διαφορετικούς τύπους μετανάστευσης και διαφορετικούς μεταναστευτικούς δρόμους. Οι εξελίξεις που σημειώθηκαν από το 1985 και μετά φανερώνουν τη διερεύνηση του φαινομένου της μεταναστευτικής εισροής για το σύνολο των χωρών της Ένωσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι με την πάροδο του χρόνου όλες οι χώρες γίνονται πλέον χώρες καθαρής εισροής μεταναστών. Φανερώνουν επίσης τη σημαντική κινητικότητα στο εσωτερικό της Ε.Ε των μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες.

Η ιστορία της μετανάστευσης για την Κύπρο υπήρχε από αρχαιοτάτων χρόνων. Η ύπαρξη κάποιων λαών (π.χ. Αρμένιοι) μας φανερώνουν πως η Κύπρος ήταν χώρα που προξενούσε το ενδιαφέρον για μετανάστευση από παλιά. Ωστόσο, η Κύπρος σαν όλες τις άλλες χώρες της Ευρώπης γνώρισε και αυτή την μετανάστευση στέλνοντας τους δικούς προς την ξενιτιά για αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 η Κύπρος γίνεται υποδοχέας μεταναστών. Η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη που παρουσιάστηκε στην χώρα την περίοδο αυτή οδήγησε στην αναζήτηση φτηνών και ξένων εργατικών χεριών. Έτσι έφτασαν στην χώρα μετανάστες τόσο από την Ε.Ε, όσο και από τρίτες χώρες.

Σε πόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής στα τέλη του 1980, αναπτύσσεται μια νέα μορφή «βιομηχανίας» παραγωγής αγαθών, υπηρεσιών, και εργασίας¹²⁷. Το ίδιο συνέβηκε και στις πόλεις της Κύπρου. Η νέα «βιομηχανία» που αναπτύσσεται στηρίζεται πάνω σ' ένα νέο εργατικό δυναμικό, που κυρίως απασχολείται στις κατασκευές και στις προσωπικές/σωματικές «ανάγκες» των κατοίκων της σύγχρονης πόλης.

Οι πόλεις της Κύπρου – ιδιαίτερα η Πάφος, όπου ασχοληθήκαμε περισσότερο στην εργασία αυτή – δεν ενδιαφέρουν καθόλου από πόλεις όπως είναι η

¹²⁷ Ι. Ψημμένος, «Μετανάστες και κοινωνικός αποκλεισμός στη σύγχρονη πόλη: η περίπτωση της Αθήνας», *Περιοδικό Γεωγραφίες*, Τεύχος 7, Καλοκαίρι 2004, σελ. 68.

Μαδρίτη, η Αθήνα ή η Ρώμη που αναπτύσσουν ολόκληρες στρατιές εργαζομένων σε υπηρεσίες πορνείας, καθαρισμού σπιτιών και φροντίδας ηλικιωμένων.

Η μορφολογία της μετανάστευσης μεταβάλλεται¹²⁸. Στο παρελθόν ήταν ο άνδρας ο μετανάστης που έφευγε από φτωχές χώρες – περιοχές για λόγους οικονομικούς. Σήμερα ένα μεγάλο ποσοστό μεταναστών είναι γυναίκες που μετακινούνται μόνες τους. Μάλιστα, στην περίπτωση της Κύπρου οι εργαζόμενες μετανάστριες είναι περισσότερες από τις Κύπριες εργαζόμενες. Παλαιά οι περισσότεροι μετανάστες είχαν χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, χωρίς επαγγελματική κατάρτιση. Τώρα, ανάμεσα στους μετακινούμενους περιλαμβάνονται πολλοί με καλή εκπαιδευτική υποδομή και εξειδικεύσεις, ακόμη και σε βαθμό που ξεπερνούν σε ποσοστά το μορφωτικό επίπεδο που κατέχουν οι Κύπριοι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, οι μεταναστευτικές ροές παλαιότερα γίνονταν με τις νόμιμες διαδικασίες, ενώ τώρα πολλοί οικονομικοί μετανάστες έρχονται χωρίς «χαρτιά», είναι λαθρομετανάστες.

Οι συνέπειες των μεταναστευτικών ροών τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες αποστολής, αλλά και στους ίδιους τους μετανάστες είναι σημαντικές. Παρατηρούνται αλλαγές στο οικονομικό σύστημα των χωρών, στις κοινωνικές συμπεριφορές και στις ανθρώπινες σχέσεις. Όταν μάλιστα ο όγκος των μεταναστών που εγκαθίστανται σε μια χώρα είναι μεγάλος, όπως στην περίπτωση της Κύπρου, τότε οι διαφοροποιήσεις είναι ιδιαίτερα εμφανείς.

Επίσης, η υπάρχουσα μεταναστευτική πολιτική της Κύπρου έχει αποτύχει καθώς στερείται κοινωνικής νομιμοποίησης. Αυτό έχει οδηγήσει το κράτος στο να αρχίσει το σχεδιασμό μιας νέας μεταναστευτικής πολιτικής, αφενός χωρίς να υιοθετεί προσδοκίες αφομοίωσης και αφετέρου αναγνωρίζοντας την αποτυχία της αντιμετώπισης που λάμβανε ως δεδομένη την προσωρινότητα.

Παραδείγματα μεταναστευτικής πολιτικής από χώρες της Ε.Ε, όπως είναι η Σουηδία, η Δανία και η Ιταλία μας δείχνουν πως πρωτίστης σημασίας για την χάραξη μιας μεταναστευτικής πολιτικής είναι να ληφθούν υπόψη μέτρα για την ενσωμάτωση των μεταναστών στην χώρα υποδοχής. Πολυδιάστατη πολιτική

¹²⁸ Κ. Κασσιμάτη (επιμ.), Πολιτικές Μετανάστευσης και Στρατηγικές Ένταξης: Η Περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών Μεταναστών, σελ. 44.

σημαίνει ανάληψη δράσεων για όλες τις μορφές και τις διαφοροποιήσεις σε χώρο και χρόνο του φαινομένου αυτού. Αυτό κατά συνέπεια προϋποθέτει και καταγραφή όλων των ζητημάτων που εμπλέκονται, αποκρυπτογράφηση και αποκάλυψη των σκοτεινών σημείων, ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό και σχεδιασμό πολιτικής που να λαμβάνει υπόψη τις υλικές συνθήκες, τις ανάγκες, αλλά και τα προβλήματα που υπάρχουν στον κοινωνικό – οικονομικό χώρο, αλλά και σε τοπικό επίπεδο, τα οποία πρέπει να καταγραφούν και ερευνητικά¹²⁹.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αφορούσε στην ένταξη των μεταναστών στην Πάφο. Η Πάφος είναι μια χαρακτηριστική μορφή πόλης υποδοχής μεταναστών γιατί παρ' όλο που είναι μια μικρή πόλη κατακλύζεται από ένα μεγάλο ποσοστό οικονομικών μεταναστών. Μάλιστα, το ξένο εργατικό δυναμικό της πόλης είναι μεγαλύτερο από το ντόπιο εργατικό της δυναμικό.

Η ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία της Πάφου έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις. Τα κοινωνικά προβλήματα που δημιουργούνται είναι πολλά. Κατά καιρούς έχουν παρατηρηθεί στην πόλη αρκετά φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας. Μέσα από τα ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν από τους Κύπριους προκύπτει ότι πολλές φορές οι μετανάστες είναι θύματα στερεοτύπων και στιγματισμού, και χρησιμοποιούνται ως αποδιοπομπαίοι τράγοι για πολλά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, όπως είναι η εγκληματικότητα και η ανεργία. Γενικά, οι Κύπριοι προσλαμβάνουν τους ξένους με μεγαλύτερη δυσπιστία και ξενοφοβία γιατί επιρρίπτουν ευθύνες για την ανεργία στο αλλοδαπό εργατικό δυναμικό. Σ' αυτό φταιει το ότι δεν υπάρχει σωστή ενημέρωση για το γεγονός ότι επιστημονικές έρευνες και μελέτες δείχνουν ότι οι αλλοδαποί συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ΑΕΠ και ότι χωρίς την συμβολή τους το ΑΕΠ θα ήταν της τάξεως του 1,5%¹³⁰ και ότι η ανεργία υπήρχε ήδη σε κάποιους τομείς όταν οι μετανάστες έφτασαν στην Κύπρο και την κάλυψαν γιατί δεν υπήρχε ζήτηση από τον ντόπιο εργατικό δυναμικό. Επιπλέον, όσον αφορά την εγκληματικότητα και πάλι οι μελέτες που έχουν γίνει και κυρίως οι εγκληματολογικές στατιστικές αποδεικνύουν πως η εγκληματικότητα δεν οφείλεται αποκλειστικά στους μετανάστες.

¹²⁹ Στο ίδιο, σελ. 115.

¹³⁰ Από σχετική μελέτη που έγινε από Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Μέσα από τα ερωτηματολόγια που μας απαντήθηκαν από τους Κύπριους με σκοπό να δούμε πως η κοινωνία της Πάφου αντιμετωπίζει τους μετανάστες προκύπτει, λοιπόν, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, πως οι μετανάστες αντιμετωπίζονται από τους Παφίτες διστακτικά και με προκαταλήψεις προς αυτούς. Ωστόσο, υπάρχει και ένα μικρό κομμάτι του πληθυσμού που απάντησε που τους αποδέχεται στην πόλη του, χωρίς να τους έχει στο περιθώριο. Αντίθετα, κάνει παρέα μαζί τους και τους δέχεται ως μέλος της κοινωνία του.

Επίσης, εκτός από τα ερωτηματολόγια που μας απαντήθηκαν από τους Κυπρίους υπήρχαν και τα ερωτηματολόγια που έχουν απαντηθεί από τους μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην πόλη. Τα συμπεράσματα που βγαίνουν, λοιπόν, από τα ερωτηματολόγια είναι πως οι μετανάστες αντιμετωπίζουν τους κατοίκους της πόλης φιλικά. Μερικοί κάνουν παρέα με τους ντόπιους και οι υπόλοιποι θα το ήθελαν να έχουν φιλικές σχέσεις με τους Κύπριους. Οι περισσότεροι νιώθουν πως οι ντόπιοι δεν τους φέρονται ρατσιστικά. Ήρθαν στην χώρα κυρίως για να βρουν εργασία και το κατάφεραν. Στην πλειοψηφία τους είναι αρκετά ικανοποιημένοι με την δουλειά τους στην Πάφο και ότι άλλο τους προσφέρει η πόλη και η Κυπριακή Κυβέρνηση. Έτσι, μπορούμε να υποστηρίξουμε πως πέτυχαν κάποιους από τους στόχους που είχαν όταν πήραν την απόφαση να φύγουν από την χώρα τους. Ακόμη ένα σημείο που μας ενδιέφερε να μάθουμε ήταν ο ρόλος που είχε παίζει η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε στην απόφαση τους να έρθουν στην χώρα. Για πολύ λίγους η ένταξη της Κύπρου έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην απόφαση τους να έρθουν στην Κύπρο. Αυτοί ήταν κυρίως Σριλανγκέζοι μετανάστες, όπου έφτασαν στην Κύπρο πρόσφατα, μετά την ένταξη της και υποστηρίζουν ότι τους βοήθησε στο να βρουν δουλειά, άσυλο, να έχουν ασφάλεια και ίσα δικαιώματα.

Ανάμεσα στις δύο ομάδες μεταναστών προέκυψε μια σημαντική διαφορά. Οι Ρωσοπόντιοι μετανάστες έχουν ενσωματωθεί και κινητοποιηθεί μέσα στην κοινωνία της Πάφου, σε αντίθεση με τους Σριλανγκέζους μετανάστες. Οι τελευταίοι δεν έχουν κάτι δικό τους μέσα στην πόλη, ούτε καν έναν δικό τους σύλλογο. Το μόνο που έχουν είναι οι στενές σχέσεις που έχουν αναπτύξει με τους υπόλοιπους συμπατριώτες τους. Αντίθετα μ' αυτούς οι Ρωσοπόντιοι έχουν μετατρέψει ολόκληρες οδούς της πόλης σε μικρές Ρώσικες πόλεις, με τα εστιατόρια

τους, τα καταστήματα τους, τις δικές τους υπεραγορές, τον δικό τους σύλλογο και ότι άλλο τους θυμίζει την δική τους χώρα και κουλτούρα.

Συνοψίζοντας, καταλήγουμε στο ότι η μετανάστευση στην Κύπρο είναι ένα φαινόμενο με μεγάλες διαστάσεις, όπως άλλωστε και σε κάθε χώρα της Ευρώπης που παρουσιάζεται. Στην εργασία, πολλές φορές παρουσιάστηκαν ομοιότητες μεταξύ της μετανάστευσης που υπάρχει στην Κύπρο και με μεταναστεύσεις άλλων χωρών. Κυρίως με την μετανάστευση της Ελλάδας υπάρχουν αρκετές ομοιότητες και κυρίως ομοιότητες που αφορούν στα κοινωνικά προβλήματα που δημιουργεί η ενσωμάτωση των μεταναστών σε μια χώρα υποδοχής.

Τα κύρια σημεία που προέκυψαν από την εργασία αυτή είναι ότι υπάρχει έλλειψη μεταναστευτικής πολιτικής στην Κύπρο και ότι υπάρχουν φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας προς τους μετανάστες. Η χάραξη μιας αποτελεσματικής μεταναστευτικής πολιτικής που θα στοχεύει στην όσο το δυνατό καλύτερη ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία της Κύπρου, είναι θέμα υψίστου σημασίας γιατί θα βοηθήσει στο να βρεθούν λύσεις για το πως θα συνυπάρξουν οι ξένοι με τους ντόπιους και γενικά με το καινούργιο τους περιβάλλον και να αποφευχθούν τα φαινόμενα του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και τους στιγματισμού.

Όλα αυτά τα φαινόμενα οδηγούν στην απομόνωση και στον κοινωνικό αποκλεισμό αυτών των ανθρώπων με επακόλουθο πολλές αρνητικές συνέπειες για την χώρα. Ας πάρουμε για παράδειγμα τα πρόσφατα γεγονότα που σημειώθηκαν στην Γαλλία από την γκετοποίηση των Βορειοαφρικανών μεταναστών και ας εμποδίσουμε να συμβούν τα ίδια και στην Πάφο. Η κοινωνία της Πάφου πρέπει να δείξει συνοχή προς τους μετανάστες. Μια κοινωνία χωρίς συνοχή είναι επικίνδυνη και ευάλωτη. Είναι προς το συμφέρον όλων η αποδοχή της πραγματικότητας: Είμαστε αναγκασμένοι να συμβιώνουμε με τους ξένους¹³¹.

¹³¹ Κ. Κασιμάτη (επιμ.), Πολιτικές Μετανάστευσης και Στρατηγικές Ένταξης: Η Περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών Μεταναστών, σελ. 190.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρωτογενείς πηγές:

1. Βαρβιτσιώτης Ι. Μ., Καμπούρογλου Γ., *Η Μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης*, Μελέτη από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό κόμμα των Ευρωπαίων Δημοκρατών (ΕΛΚ-ΕΔ).
2. Μουρουζίδης Γ. (επιμ.), *Προβλέψεις αναγκών απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, 2004-2007*, Έκθεση από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Λευκωσία: Μάρτιος 2004.
3. Μουρουζίδης Γ. (επιμ.), *Διαχρονικές τάσεις απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις τις Κύπρου 2000-2003*, Έκθεση από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Λευκωσία: Ιούλιος 2004.
4. Μουρουζίδης Γ. (επιμ.), *Το σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Κύπρου: Θεματική επισκόπηση*, Μελέτη από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου, Λευκωσία: Σεπτέμβριος 2006.
5. Χατζηγιάννης Κ. και Ζαχαριάδης Θ. (επιμ.), *Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής: Οι οικονομικές επιδράσεις των ξένων εργατών στην Κύπρο*, Μελέτη Πανεπιστημίου Κύπρου, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, Λευκωσία: Δεκέμβριος 2005.
6. Lanzieri G., *Statistics in Focus: population and social conditions*, European Communities, 2006.
7. *Η αντιμετώπιση του Ρατσισμού στην Κύπρο*, Έκθεση από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Ρατσισμού, Λευκωσία.
8. *Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο, εκδ. Imprinta, Λευκωσία 2003.
9. Ετήσια Έκθεση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Κύπρου, Λευκωσία: 2002.

Δευτερογενείς πηγές:

1. Βεντούρα Λίνα. (1999), *Έλληνες μετανάστες στο Βέλγιο*, Αθήνα: Νεφέλη.
2. Καβουνίδη Τζένη. (2002), *Χαρακτηριστικά Μεταναστών: Το Ελληνικό πρόγραμμα νομιμοποίησης του 1988*, Αθήνα: Σακκούλας - Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας.

3. Κασιμάτη Κούλα (1984), *Μετανάστευση – Παλιννόστηση: Η προβληματική της Δεύτερης Γενιάς*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
4. Κασιμάτη Κούλα (2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές Ένταξης: Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών Μεταναστών*, Αθήνα: Gutenberg.
5. Καρούζη Γ. (1999), *Σύγχρονη Γεωγραφία της Κύπρου: Πληθυσμός και οικισμοί της Κύπρου*, Τόμος 4, Λευκωσία: Σέλας.
6. Κρανιδιώτης Ν. (2001), *Η Κύπρος στην Ευρώπη*, Αθήνα: Εστία.
7. Μουσούρου Α. Μ. (2003), *Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*, Αθήνα: Gutenberg.
8. Μπαγκαβός Χ. (2003), *Δημογραφικές μεταβολές, αγορά εργασίας και συντάξεις στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα: Gutenberg.
9. Ναξάκης Χ., Χλέτσος Μ. (2003), *Μετανάστες και Μετανάστευση: Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές Πτυχές*, Αθήνα: Πατάκη.
10. Παντελίδου Α., Χατζηκωστή Κ. (2001), *Ιστορία της Κύπρου: Μεσαιωνική – Νεότερη (1192-1974)*, Δ' εκδ., Λευκωσία: Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
11. Παπαδόπουλος Α. Γ. (2004) (επιμ), *Η Ανάπτυξη σε μια Πολυλειτουργική Ύπαιθρο*, Αθήνα: Gutenberg.
12. Πλιακος Α., (2003), *Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα: το σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης*, Αθήνα: Τυπωθητω – Γιώργος Δαρδανός.
13. Ταπεινός Γ. Φ., (1993), *Στοιχεία Δημογραφίας: ανάλυση, κοινωνικό-οικονομικοί παράγοντες και ιστορία των πληθυσμών*, Αθήνα: Παπαζήσης.
14. Ψημμένος Ι., *Μετανάστευση από τα Βαλκάνια: Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Αθήνα*, Παπαζήση, Αθήνα 1995.
15. Ψημμένος Ι., « Μετανάστες και κοινωνικός αποκλεισμός στη σύγχρονη πόλη: η περίπτωση της Αθήνας», *Περιοδικό Γεωγραφίες*, Τεύχος 7, Καλοκαίρι 2004, σελ.77-78
16. Boniface P., (2001), *Ατλας διεθνών σχέσεων* [μτφρ. Ε. Καλαντζή], Β' Έκδοση, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
17. Vermeulen, Attekum, Pennings & Lindo, *Έλληνες στην Ολλανδία*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1990.

Διαδίκτυο:

1. Αστυνομική Αρχή Κύπρου. Εύρεση στις 27 Ιανουαρίου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.police.gov.cy>.
2. Γραφεία εύρεσης εργασίας μεταναστών στην Κύπρο, Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε. Εύρεση στις 09 Απριλίου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.inegsee.gr>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
3. Γραφείο Τύπου και πληροφοριών. Εύρεση στις 09 Απριλίου 2007, στην ιστοσελίδα <http://www.moi.gov.cy>.
4. Ευρωπαϊκή Ένωση και μετανάστευση, Οικονομικοί Μετανάστες σε Ευρωπαϊκό Κράτος. Εύρεση στις 18 Απριλίου 2007, στην ιστοσελίδα: http://www.miliotou.com.cy/docs/article_02.doc. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
5. Εφαρμογή Schengen: Μετανάστευση και Άσυλο, κ. Μάριος Χριστοφίδης, Αρχηγείο Κυπριακής Αστυνομίας. Εύρεση στις 04 Δεκεμβρίου 2007, στην ιστοσελίδα <http://www.eic.ac.cy/EN/workshop30mar01.htm>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
6. Μετανάστευση στην Πάφο. Εύρεση στις 15 Ιανουαρίου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.meandros.net/portal/print.php?sid=1901>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
7. Ν. Συλικιώτης, «Για μια νέα μεταναστευτική πολιτική», *Εφημερίδα Χαραυγή*, 02/04/07. Εύρεση στις 13 Απριλίου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.haravgi.com.cy>.
8. Οικονομικοί μετανάστες στην Κύπρο, European Industrial Relations Observatory (EIRO). Εύρεση στις 05 Νοεμβρίου 2006, στην ιστοσελίδα: <http://www.eiro.eurofound.eu.int>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
9. Παραδείγματα μεταναστευτικής πολιτικής στην Σουηδία, Κοινωνικό Φαινόμενο και Μετανάστευση, Αθήνα 2006, σελ. 15-16. Εύρεση στις 14 Απριλίου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.karamanou.gr>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
10. Ρατσισμός στην Κύπρο, Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Εύρεση στις 17 Μαΐου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.ypes.gr>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.

11. Ρώσικες εφημερίδες στην Κύπρο, Cyprus Advertiser. Εύρεση στις 25 Μαΐου 2007, στην Ιστοσελίδα: www.cyprusadvertiser.com. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
12. Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Εύρεση στις 05 Νοεμβρίου 2006, στην ιστοσελίδα <http://www.mof.gov.cy>.
13. Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Εύρεση στις 09 Απριλίου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.mlsi.gov.cy>.
14. Map of Paphos, Visit of Cyprus. Εύρεση στις 28 Μαΐου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.visitcyprus.org.cy>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
15. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus. Εύρεση στις 05 Νοεμβρίου 2006, στην ιστοσελίδα: <http://www.mfa.gov.cy>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.
16. World Map. Εύρεση στις 1 Ιουνίου 2007, στην ιστοσελίδα: <http://www.modediplo.com>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο: <http://www.google.com.gr>.

Εφημερίδες:

1. Κυριακάτικος Φιλελεύθερος, 16507, 25/09/2005.
2. Πολίτης, 2827, 14/01/2007.
3. Πολίτης, 2851, 09/02/2007.
4. Σημερινή, 17/04/ 2005.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α:**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**

Παρακαλώ, όπου υπάρχουν τετράγωνα συμπληρώστε με ✓.

1. Ηλικία (Age): 15-25 ☐ 25-35 ☐ 35-45 ☐ 45-55 ☐ 55-65 ☐ +65 ☐

2. Φύλο: Άρρεν ☐ Θήλυ ☐

2. Στην Πάφο, τα τελευταία χρόνια, έχουν έλθει αρκετοί μετανάστες, από διάφορες χώρες. Σας ανησυχεί το γεγονός αυτό;

- ☐ Πάρα πολύ
☐ Λίγο
☐ Καθόλου

☐
☐
☐

4. Πιστεύεται πως η αύξηση της εγκληματικότητας στην πόλη μας οφείλεται στους μετανάστες;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

☐
☐

5. Όσο αφορά την αγορά εργασίας, θεωρείτε πως οι μετανάστες οδηγούν τους ντόπιους προς την ανεργία;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

☐
☐

6. Αν δεν υπήρχαν οι μετανάστες στην Κύπρο ίσως κάποιοι τομείς, όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία, τα ξενοδοχεία, κλπ, να έπεφταν σε μααρασμό γιατί δεν υπάρχει ζήτηση εργασίας από τους ντόπιους. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

☐
☐

7. Τι συμπεριφορά πιστεύετε ότι έχουν απέναντι σε σας ή γενικά στους Κύπριους πολίτες;

- ☐ Πολύ φιλική
☐ Όχι πολύ φιλική
☐ Εχθρική
☐ Πολύ εχθρική

☐
☐
☐
☐

8. Κάνετε παρέα με μετανάστες

- ☐ Ναι
☐ Όχι

☐
☐

9. Αν όχι γιατί;

10. Στο χώρο εργασίας σας έχετε συναδέλφους μετανάστες;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

☐
☐

11. Αν έχετε συναδέλφους μετανάστες, πιστεύετε πως έχουν την ίδια μεταχείριση με σας;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

12. Αν όχι, τι πιστεύετε;

- ☐ Εμείς έχουμε καλύτερη μεταχείριση και προνόμια
☐ Αυτοί έχουν καλύτερη μεταχείριση και προνόμια από εμάς

13. Το γεγονός ότι οι μετανάστες χρησιμοποιούν τις ίδιες υπηρεσίες με σας, σας ενοχλεί;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

14. Αν ναι, γιατί σας ενοχλεί;

- ☐ Με ενοχλεί γιατί δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με μας
☐ Με ενοχλεί γιατί φοβόμαστε να κυκλοφορούμε ελεύθερα
☐ Για άλλο

λόγο

.....

15. Θα παντρευόσασταν ποτέ μετανάστη;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

16. Αν όχι, εξηγείστε με λίγα λόγια το γιατί.

.....
.....
.....
.....

17. Θα αφήνατε το παιδί σας να παντρευτεί μετανάστη;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

18. Αν όχι, εξηγείστε με λίγα λόγια το γιατί.

.....
.....
.....
.....

19. Σε τι διαφέρουν πιο πολύ από τους Κύπριους;

- ☐ Στο χαρακτήρα
☐ Στις συνήθειες
☐ Στη θρησκεία
☐ Στη γλώσσα
☐ Στη συμπεριφορά

Αν χρησιμοποιείται για δική σας εργασία μετανάστες εργαζόμενους, απαντήστε στις εξής ερωτήσεις:

15. Τι υπηρεσίες σας προσφέρουν;

16. Προτιμάτε περισσότερο να δουλεύουν για εσάς μετανάστες αντί ντόπιοι;

☐ **Ναι**

☐ **Όχι**

16. Αν ναι, εξηγήστε με λίγα λόγια την άποψη σας.

.....

.....

.....

.....

17. Αν αμείβονταν το ίδιο μετανάστες και ντόπιοι θα επιλέγατε μετανάστες για την εργασία σας ;

▶ **Ναι**

▶ **Όχι**

18. Είστε ικανοποιημένος/η με την δουλεία τους και με την συμπεριφορά τους απέναντι σας;

☐ **Ναι, είμαι ικανοποιημένος/η και για τα δύο**

☐ **Είμαι ικανοποιημένος/η μόνο για την δουλειά τους αλλά όχι και για την συμπεριφορά τους**

☐ **Είμαι ικανοποιημένος/η για την συμπεριφορά τους αλλά όχι για την δουλεία τους**

☐ **Δεν είμαι ικανοποιημένος/η για κανένα από τα δύο**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β:**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**
QUESTIONNAIRE

Παρακαλώ, όπου υπάρχουν τετράγωνα συμπληρώστε με ✓.

Please, where exist square supplement with ✓.

3. Ηλικία (Age): 15-25 ☐ 25-35 ☐ 35-45 ☐ 45-55 ☐ 55-65 ☐ +65 ☐

2. Φύλο (sex): Άρρεν (Male) ☐ Θήλυ (Female) ☐

4. Καταγωγή (Descent):

5. Μορφωτικό επίπεδο (Educative level):

- ☐ Δημοτικό (Municipal school)
- ☐ Γυμνάσιο (High school)
- ☐ Λύκειο (Lyceum)
- ☐ Πανεπιστήμιο (University)

4. Είστε παντρεμένος /η (Are you married); Ναι (Yes) ☐ Όχι (No) ☐

5. Πόσα χρόνια μένετε στην Κύπρο (How many years you remain in Cyprus);

6. Είστε με την οικογένεια σας στην Κύπρο (Are you with your family in Cyprus)?

- ☐ Ναι, είμαι (Yes, I am)
- ☐ Όχι, αλλά θα έρθουν και οι δικοί μου αργότερα (No, but my family will come later)
- ☐ Όχι, η οικογένεια μου δεν θα έρθει στην Κύπρο (No, my family will not come in Cyprus)

7. Θα ξαναγυρίσετε στην πατρίδα σας (Will you return in your homeland);

- ☐ Ναι, θα επιστρέψω στην πατρίδα μου (Yes, I will return in my homeland)
- ☐ Όχι, θέλω να μείνω για πάντα στην Κύπρο (No, I want to stay for ever in Cyprus)

8. Από πού μάθατε την Κύπρο (Where you learned for Cyprus);

- ☐ Φίλους /συγγενείς (friends/relatives)
- ☐ Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- ☐ Τουριστικά διαφημιστικά της χώρας (Tourist advertising the country)
- ☐ Οργανώσεις (Organizations)
- ☐ Άλλού (other)

9. Ποία θεωρείτε ότι είναι η μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στην χώρα σας και στην Κύπρο (Who is the bigger difference between your country and Cyprus);

- ☐ Θρησκεία (Religion)
- ☐ Γλώσσα (Languages)
- ☐ Τοπίο (Landscape)
- ☐ Κουλτούρα (Culture)

☐ Γενικά οι άνθρωποι (Generally the person)	☐
☐ Άλλο (other)	☐
10. Τι σας άρεσε περισσότερο στην Κύπρο (What you like more in Cyprus);	☐
☐ Οι άνθρωποι (Person)	☐
☐ Το τοπίο / η χώρα γενικά (Landscape/country)	☐
☐ Η δουλειά μου (my work)	☐
☐ Οι δημόσιες υπηρεσίες που μου προσφέρονται (The public services)	☐
☐ Οι λοιπές υπηρεσίες που μου προσφέρονται (The remaining services)	☐
☐ Κάτι άλλο (Other)	☐
11. Τι σας στενοχώρησε περισσότερο στην Κύπρο (What you distressed in Cyprus);	☐
☐ Οι άνθρωποι (Person)	☐
☐ Γενικά η κοινωνία (Generally the society)	☐
☐ Η κουλτούρα της χώρας (culture)	☐
☐ Οι υπηρεσίες που μου προσφέρονται (Services)	☐
☐ Κάτι άλλο (Other)	☐
12. Που εργάζεστε (Where do you work);	☐
☐ Γεωργία (Agriculture)	☐
☐ Ξενοδοχεία – εστιατόρια (Hotels – restaurants)	☐
☐ Οικιακοί βοηθοί (Domestic assistants)	☐
☐ Κατασκευές (Manufactures)	☐
☐ Δημόσιες υπηρεσίες (Public services)	☐
☐ Αλλού (Other).....	☐
13. Είστε ικανοποιημένος/η με την δουλειά σας εδώ (Are you satisfied with your work here);	☐
☐ Ναι, είμαι πολύ ικανοποιημένος/η (Yes, I am very satisfied)	☐
☐ Δεν είμαι αρκετά ικανοποιημένος/η (I am not enough satisfied)	☐
☐ Δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένος/η (I am not satisfied)	☐
14. Είστε ικανοποιημένος/η με τις δημόσιες υπηρεσίες, που σας προσφέρει η χώρα (Are you satisfied with the public services, that the country offers you);	☐
☐ Ναι, είμαι πολύ ικανοποιημένος/η (Yes, I am very satisfied)	☐
☐ Δεν είμαι αρκετά ικανοποιημένος/η (I am not enough satisfied)	☐
☐ Δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένος/η (I am not satisfied)	☐
15. Μιλάτε την Ελληνική γλώσσα (Do you speak Greek);	☐
☐ Καθόλου (Not at all)	☐
☐ Πολύ λίγο (Very little)	☐
☐ Μέτρια (Little)	☐
☐ Πολύ καλά (Very well)	☐
16. Μιλάτε άλλες γλώσσες; ΝΑΙ (Yes) ☐ ΌΧΙ (No) ☐	
17. Αν ναι ποιές άλλες γλώσσες μιλάτε (If yes, who languages you speak);	
.....	

18. Ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι (Who languages you speak in the house);

19. Η Πάφος, όπου κατοικείται, σαν πόλη πληροί τις ανάγκες σας (Is Paphos the city that completes your needs);

- ☐ Πλήρως (Completely)
☐ Πολύ (a lot)
☐ Λίγο (Little)
☐ Πολύ λίγο (Very little)

20. Τι σας λείπει και θα θέλατε να το έχει η πόλη (What is this that you absent and you want has this city);

21. Τι συμπεριφορά έχουν οι Κύπριοι πολίτες απέναντι σας (What is the behavior of Cypriot citizens to you);

- ☐ Πολύ φιλική (Very friendly)
☐ Όχι πολύ φιλική (Not very friendly)
☐ Εχθρική (Hostile)
☐ Πολύ εχθρική (Very hostile)

22. Έχετε αποκτήσει φίλους από την Κύπρο (Do you have Cypriot friends);

- ☐ Ναι, έχω (Yes, I have)
☐ Δεν έχω, αλλά θέλω να έχω (I do not have, but I want to have)
☐ Δεν θέλω να έχω (I do not want to have)
☐ Δεν με θέλουν για φίλο τους (they do not want me for friend)

23. Αν δεν έχετε φίλους γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό (If you do not have friends, why you believe that happens this);

- ☐ Επειδή είμαι ξένος (because I am foreigner)
☐ Γιατί μιλάω άλλη γλώσσα (because I speak other language)
☐ Γιατί έχω άλλο χρώμα (because I have other colors)
☐ Γιατί δεν θέλω (because I do not want)

24. Σας έχουν ποτέ φερθεί ρατσιστικά (They have been brought racist for you);

ΝΑΙ (Yes) ☐ ΟΧΙ (No) ☐

25. Θα παντρευόσασταν εσείς ή τα παιδιά σας έναν Κύπριο (You would be married or your children one Cypriote); ΝΑΙ (Yes) ☐ ΟΧΙ (No) ☐

Αν έχετε παιδιά, που μένουν μαζί σας στην Κύπρο, απαντήστε στις εξής ερωτήσεις (If you have children, that remain with you in Cyprus, please answer the following questions):

26. Τα παιδιά σας μιλούν την πατρική τους γλώσσα (Do your children speak their fatherly language);

- ☐ Ναι, πολύ καλά (Yes, very well)
☐ Ναι, αλλά λίγο (Yes, but little)
☐ Όχι, καθόλου (No)

27. Τα παιδιά σας μιλούν την Ελληνική γλώσσα (Do your children speak the Greek language);

- ☐ **Ναι, πολύ καλά (Yes, very well)**
☐ **Ναι, αλλά λίγο (Yes, but little)**
☐ **Όχι, καθόλου (No)**

28. Πηγαίνουν στα κυπριακά σχολεία (Do they go to Cypriot schools);

- ☐ **Ναι (Yes)**
☐ **Όχι (No)**

29. Αν ναι, είστε ικανοποιημένος/η με την εκπαίδευση, η οποία τους παρέχεται από τα σχολεία (If the previous answer is YES, then, are you satisfied with the education, as it is provided by the education system);

- ☐ **Ναι, είμαι πολύ ικανοποιημένος/η (Yes, I am very satisfied)**
☐ **Δεν είμαι αρκετά ικανοποιημένος/η (I am not enough satisfied)**
☐ **Δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένος/η (I am not satisfied)**

30. Αν δεν είστε ικανοποιημένος τι θα θέλατε να υπήρχε

.....

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ
 THANKS